

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

בשעה שהקדימו – תער"ב

– חלק שלא נאמר –

– א –

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו בקש"ת

מוהר"ר שלום דובנער

זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

B'SHAAH SHEHIKDIMU 5672
CHELEK SHELO NEEMAR

Copyright © 2024

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

ISBN 978-0-8266-6117-3

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת יו"ד שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור בהוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות חוברת א' מתוך החלק ש"לא נאמר" של המשך המאמרים הידוע בשם „בשעה שהקדימו – תער"ב" לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

חלק זה של המשך שונה מהחלקים הראשונים בכך ש"לא נאמר" ע"י כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשבתות ומועדים, אלא נכתב על ידו כחטיבה אחת, ולכן לא נוספו בו הגהות וביאורים וכו' שהי' מוסיף לאחרי אמירת המאמרים. מטעם זה הסגנון בחלק זה הוא בקיצור יותר (לגבי החלקים הראשונים). מלבד זאת, נראה שסיום המשך חסר, ולכן נשארו כמה ענינים באמצע הביאור.

בהוצאה זו ניתוספו בשוה"ג מראה מקומות וציונים, וכן סימני פיסוק וחלוקה לקטעים. החלק נחלק לכמה חטיבות, כך שבכל חטיבה מתחיל מיספור הערות מחדש. בצידי העמודים צויינו העמודים של ההוצאות הקודמות.

בס"ד. המשך בכתב, שלא נאמר

ומעתה צ"ל מה"ע אין עוד², דלכאו³ אחר שאומר כי הוי' הוא אלקים⁴ בשמים ממעל ובארץ מתחת⁵, מהו עוד אומרו אין עוד כו'. אך הענין הוא, דהנה, כל מה שנת"ל⁶ בענין כי הוי' הוא אלקים, זהו שיהי' גילוי ש' הוי' בש' אלקים כו'. דהוי' הוא בחי' הגילוי, ואלקים הוא בחי' העלם. והוי' ואלקים כולא חד כו'⁶, והיינו דבש"ך כלול בחי' אלקי, והוא, דהגילוי הוא באופן כזה שיהי' בבחי' גילוי אל המקבלים דוקא, שזהו דוקא ע"י הצמצום כו', ונמצא דבש' הוי' כלול כוונת הצמצום דש' אלקים כו'. ובהצמצום דש' אלקים כלול הש' הוי', דכוונת הצמצום אינו בשביל להעלים ולהסתיר, כ"א בשביל הגילוי כו'. ובשרש הראשון הוא באוא"ס שלפני הצמצום ובגילוי אור הקו, שזהו בחי' ש' הוי' כו' (דבד"כ הן ב' שמות הוי', בחי' שמו הגדול הוא האוא"ס שלפני הצמצום, וגילוי הקו הוא בחי' ש' הוי' דלתתא בד"כ כו')⁸, וש' אלקים הוא בחי' הצמצום הראשון כו'. דגם באוא"ס שלפני הצמצום, עם היותו בחי' אור הבל"ג, מ"מ, הכוונה בזה הוא שיהי' בבחי' גילוי בעולמות דוקא (אם באו"מ או באו"פ כו'), ומכ"ש גילוי הקו שהוא להאיר את העולמות כו'. וכמו"כ הצמצום הראשון, עם היות שהוא בבחי' סילוק האור לגמרי כו'¹⁰, מ"מ, הכוונה בזה הוא בחי' הגילוי דוקא כו'. ובהשתל' הוא בחי' אורות וכלים כו', ובעולמות הן עולם האצ"י ועולמות בי"ע כו', שהן הוי' ואלקים כו'. ובכולם הוי' ואלקים כולא חד, שהן כלולים זב"ז, שבכ"א¹¹ הכוונה מהמדרי' הב' כו'. וע"י העבודה בש' אלקים להפוך הצמצום, שזהו ע"י הרצוא (דרצו"ש הוא ג"כ ענין הוי' ואלקים, דרצוא הוא בחי' העלם, שז"ע ש' אלקים, והשוב הוא בחי' גילוי, שזהו ש' הוי' כו'), דענין הרצוא הוא הביורור להיות בבחי' כלי גילוי אור כו', וע"כ ע"י הרצו"ש נעשה היחוד דהוי' ואלקי, להיות גילוי ש' הוי' ממש בש' אלקים כו', היינו גילוי האור כמו שהוא בעצם, בלי

(3) ד"ה עלה אלקים בתרועה תרפ"ג פ"ז ח (סה"מ תרפ"ג ע' זה ואילך), מיוסד, כנראה, על הבא לקמן עד אמצע פיסקא הבאה.

(4) אלקים: בפסוק: האלקים.

(5) מקומות שצויינו בהערה 1.

(6) ראה זהר ח"א יב, סע"א. ח"ב כו, ב. קסא, א. וראה סה"מ תרנ"ז ס"ע מה ואילך. תרצ"ב ע' רמד ואילך.

(7) דבש"ך: בכת"י מעתיק: דבש' הוי' (ראה סה"מ תרפ"ג שם).

(8) ד"ה וידבר גו' את כל הדברים האלה תרע"ה (לעיל ח"ה ע' אישנה ואילך). וש"נ.

(9) ראה שם ע' אישנו. וראה אוה"ת (יהל אור) ע' קצ. ד"ה וידבר גו' במדבר תרע"ה (לעיל ח"ד ע' אישדמ. ס"ע אישמו).

(10) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם. לקו"ת הוספות לויקרא ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח בתחלתו (נא, ג). סה"מ תש"ב ע' 28 ואילך. ובכ"מ.

(11) שבכ"א: אוצ"ל: שבכ"א כלול.

(1) כאן חוזר להתחלת הענין בד"ה וידבר גו' כל הדברים האלה דליל א' דחג השבועות תרע"ה (לעיל ח"ה ע' אישנו ואילך): «והנה בכדי להבין בתוס' ביאור ענין היפך הצמצום לאור, יש להבין מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כו'»; ובד"ה ש"פ נצבים תרע"ה (שם ע' א'תקנג): «ובכל הנ"ל יובן מ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא אלקים כו'»; ובד"ה כה אמר ה' השמים כסאי דש"פ נח תרע"ו (שם ע' א'תרכד ואילך): «ומעתה צ"ל מ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, שנת"ל (ד"ה וידבר כו' כה"ד) הקושיא וכו'». ובסיום המאמר (ע' א'תרלד): «וזהו וידעת היום כו' כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, בשניהם בשוה»; ובד"ה ויאמר גו' לך לך (שם ע' א'תרלו): «אמנם י"ל עוד מ"ש"כ בשמים ממעל ועל הארץ מתחת», ועד לסיום הענין בסוף ד"ה וה' אמר המכסה דש"פ וירא (שם ס"ע א'תרנז).

(2) א'תחנן ד, לט.

התעלמות כו' (ויש ג' מדרי' ברצו"ש¹², שהן בג' המדרי' דהוי' ואלקים הנ"ל). ומ"ש כי הוי' הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ כו', הוא בהב' שמות הוי', ש' הוי' דלעילא, וש' הוי' דלתתא כו'¹³, דבכללות ש' הוי' דלתתא הוא האו"פ, שהוא גילוי הקו, שזהו האור שבא במדה וגבול כו', וש' הוי' דלעילא הוא בבחי' אור הסוכ"ע, שזהו בחי' האוא"ס שלפני הצמצום, שהוא אור הבלי גבול כו'. וכמו"כ יש ב' מדרי' ש' אלקי', והן ב' הענינים שבצמצום הראשון¹⁴, הא', בחי' הסילוק דהאוא"ס הבל"ג, והב', בהאור שבא בבחי' מדה וגבול, שנתעלם תוך העלם הצמצום כו'. וזהו כי הוי' הוא האלקי' בשמים ממעל, דהיינו שהאוא"ס שלפני הצמצום יאיר בגילוי כו', והוי' הוא אלקים על הארץ מתחת הוא שהאו"פ יאיר בגילוי כמו שהוא בעצם כו' (ולעתיד יהי' הוי' אחד ושמו אחד¹⁵, שיהי' חיבור ב' המדרי' הנ"ל, והיינו שהאור מקיף יאיר בגילוי בפנימיות כו'¹⁶), וכמשנת"ל⁸ כ"ז באורך. וכ"ז הוא הגילוי דש' הוי' כו', והוא שע"י היפך הצמצום דש' אלקים, יהי' גילוי ש' הוי' בב' מדרי' הנ"ל.

אך מ"ש אין עוד הוא, שלאחר גמר הבירורים, יאיר ש' אלקים עצמו, והוא דש' אלקים שהוא בחי' העלם, יהי' בבחי' גילוי כמו ש' הוי' ממש, וכמ"ש¹⁷ ולילה כיום יאיר כו'¹⁸, דלילה הוא בחי' העלם דש' אלקים¹⁹, יאיר בבחי' גילוי ממש כיום דש' הוי' כו'²⁰, וכמו²¹ והי' הלבנה כאור החמה כו'²², שהרי עכשיו הלבנה אין לה אור, רק מה שמקבל מאור השמש²³, אבל בעצמו היא חשוך²⁴, וכמא²⁵ סיהרא לית לה מגרמה כלום, שהיא בחי' העלם כו'. דכמו"כ הוא בחי' מל'²⁶, שאין לה אור מעצמה, שהיא בחי' העלם כו', רק שמקבלת אור מבחי' שמש הוי' דז"א כו'. וממילא א"א שיהי' אור הלבנה כאור השמש, דמאחר שהלבנה מקבלת מן השמש, א"א שיהי' המקבל שוה אל המשפיע כו', וע"כ גם במילוי הלבנה אין האור כמו אור השמש כו'. וזהו כמשנת"ל (ד"ה פדה בשלר'²⁷) דגם בימי שלמה שהי' קיימא סיהרא באשלמותא²⁸, לא הי' עדיין שלימות הגילוי כו', דז"א ומל' היו בבחי' פב"פ, ושוי' בקומתו, אך כתרו למעלה מכתרה, ומקבלת האורות ע"י הז"א כו'²⁹, אבל המדרי' הז' שבע"ח שער מיעוט הירח פ"ב, לא הי' עוד לעולם כו'³⁰, כמ"ש בע"ח שם

א'תרח

פמ"ח (כט, ב ואילך). ד"ה פדה בשלום תרע"ג (לעיל ח"א ע' רצו ואילך).

(24) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תשנו. וש"נ. סה"מ תרנ"ד ע' קלד. עת"ר ס"ע שפב. לקמן ע' וא'שצט.

(25) ראה זהר ח"א לג, ב. קלה, סע"ב. רלו, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ח"ג קיג, ב.

(26) דכמו"כ הוא בחי' מל': בסה"מ תרפ"ג שם: דהדוגמא למע' הוא, דבחי' מל'.

(27) תרע"ה (ח"ג ע' א"מ ואילך).

(28) זח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמג, סע"א. שמו"ר פט"ו, כו. ועוד.

(29) עץ חיים שער לו (שער מיעוט הירח) פ"ב (הובא לקמן בפנים).

(30) בד"ה פדה בשלום שם: ואיתא בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב, שהי' אז במדרי' הוא', דחשיב שם ז' מדריגות בעליית המלכות, ובימי שלמה הי' במדרי' הוא', דהיינו שו"נ היו פנים בפנים, אבל כתרו למעלה מכתרה, ומקבלת האור על ידי

(12) ראה ד"ה ויענך וירעיבך תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תקא). וש"נ.

(13) ראה ד"ה וה' אמר המכסה תרע"ו (לעיל שם ע' א'תרגו).

(14) ראה ד"ה מצה זו וד"ה ויהי הענו — תרע"ה (ח"ד ע' א'רנו ואילך. ע' א'רסח).

(15) זכרי' יד, ט.

(16) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' נה.

(17) תהלים קלט, יב.

(18) הבא לקמן (עד סוף הפסקא) — מיוסד, כנראה, על ד"ה ואתה תצוה בתורת חיים תצוה שכט, ג.

(19) דלילה הוא בחי' העלם דש' אלקים: בסה"מ תרפ"ג שם: שהשם אלקים שהוא בחי' העלם, בחי' לילה.

(20) ראה תורת חיים שם שכט, ב ואילך. שכט, ג ואילך.

(21) וכמו: בסה"מ תרפ"ג שם: וכמ"ש.

(22) ישע"י, ל, כו (ושם) והי' אור הלבנה כאור החמה).

(23) ראה סידור עם דא"ח רע"א, ד ואילך. פירוש המלות

המשך בכתב שלא נאמר

א' תרסג

(ועמ"ש בד"ה הנ"ל במה הוא ההפרש כו'³¹). אך לעתיד שיהי' אור הלכנה כאור החמה, הוא מפני שלא תקבל מהשמש כו', והיא המדר' הז', שיהי' כתר א' לשניהם, היינו שתקבל ג"כ מבחי' ת"ת דאימא כמו הז"א כו', וע"כ יהי' אור הלכנה, היינו אור המל', כמו אור הז"א כו'. אמנם מ"ש¹⁷ ולילה כיום יאיר הוא שהלילה עצמה תאיר, והיינו שההעלם יאיר מצ"ע, לא מצד שיקבל מבחי' האור והגילוי כו', וכמו ויהי הענן והחשך ויאר³², שהחשך עצמו יאיר כו'³³, דכמו³⁴ הוא בבחי' מל', שהיא בחי' העלם, תאיר מצ"ע, לא מפני שתקבל מבחי' ת"ת דאימא, שכ"ז הוא שהאור הוא מפני שמקבלת היא מאיזה אור כו', והיתרון בזה הוא רק מה שכתר א' לשניהם כו', אבל מה שהלילה כיום יאיר הוא שהמל' מצ"ע תאיר. ואז בחי' המל' למעלה מבחי' הז"א, וכמ"ש³⁵ א"ח³⁶ עטרת בעלה כו' (וגם למעלה מזה, וכמשי"ת)³⁷, וכמ"ש בזהר ברע"מ תרומה דקנ"ח ע"א, מסטרא דעלמא דאתי לאו איהי מנא לגבי' ולא לשמשי' לגבי' אלא עטרה על רישי' כו', וכמ"ש³⁸ והי' ביום יצאו מ"ח³⁹ מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו', שהמל' תשפיע לכל הספי'⁴⁰, כי אור המל' יהי' אור נפלא ונעלה ביותר, עד שכל הספי', שהן בחי' גילוי, יקבלו מבחי' המל' כו', וכ"ז הוא באור המל' שמצ"ע דוקא כו'. וז"ע אלקים ברוב חסדך⁴¹, שהאלקים יהי' בבחי' חסד וגילוי כו'. וכן אלקים יחננו ויברכנו⁴², שהברכה שמש' אלקים היא במדר' עליונה וגבוה יותר כו'. וזהו אמיתית הגילוי דלעתיד דלילה כיום יאיר כו'. ואין זה כמארז"ל⁴³ לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה, שכ"ז יהי' תוקף זריחת השמש, והיינו שבחי' הגילוי יהי' בבחי' תוקף האור ביותר כו' (ובזה ג"כ הכוונה שיהי' הגילוי גם בהנרתק כו', וכידוע⁴⁴ דמה שהקב"ה מוציא חמה כו' הוא הגילוי דש' הוי' דלעילא, שאז יהי' הגילוי בהש' אלקים כו'), ומ"ש לילה כיום יאיר הוא שהנרתק עצמו יאיר כו', דשמש ומגן הוי' אלקים⁴⁵, דש' אלקים הוא בחי' מגן ונרתק השמש כו', ולעתיד, הנרתק דש' אלקי' יאיר, דהיינו שהש' אלקים, שהוא בחי' מל', יהי' בבחי' גילוי אור מצ"ע כו'.

ודבר זה לא הי' עוד בכללות ההשתל' כו'. וכמו לפני מיעוט הירח, שהיו שוין בקומתן⁴⁶ בבחי' שני המאורות הגדולים כו'⁴⁷, דלפי פשט הענין שטענה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר א'⁴⁸, הרי לפני המיעוט הי' כתר א' לשניהם, וכמ"ש הבחיי בפ' פנחס⁴⁹

תרנ"ט ס"ע צא ואילך. המשך תרס"ו ע' תרצה ואילך.

(41) תהלים סט, יד (ושם: ברב).

(42) שם סז, ב. וראה אוה"ת תהלים (יהל אור) עה"פ (ע' רכט ואילך).

(43) ראה נדרים ת, ב. ע"ז ג, סע"ב.

(44) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' תקסד.

(45) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א רפ"ד. אוה"ת

תהלים (יהל אור) עה"פ (ס"ע ש ואילך).

(46) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תקצג.

תקס"ח ח"א ס"ע קה. ס"ע תקלד ואילך. ביאורי הזהר

לאדמו"ר האמצעי קז, ג ואילך. שער היחוד ספמ"ז (קמב, א).

אוה"ת בראשית לת, א ואילך. מ, ב ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' עג

ואילך.

(47) בראשית א, טז.

(48) חולין ס, ב.

(49) כה, טו.

ז"א כו'. והמדרגה הז' הוא דכתר א' לשניהם, ומקבלת האור שלא על ידי ז"א כו'.

(31) וז"ל: ומבואר [בעץ חיים] שם פ"א ההפרש, דבמדרגה

הי' אין האור מאיר עדיין בבחי' מל' דמל' (כ"א שנכללת בבחי'

יסוד שבה כו'), וכאשר יהיו כתר א' לשניהם, אז יהי' הגילוי

גם בבחי' מל' דמל' כו'.

(32) בשלח יד, כ.

(33) ראה ד"ה מצה זו תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'רסא. ע'

א'רסד).

(34) דכמו: אוצ"ל: דכמו"כ.

(35) משלי יב, ד.

(36) = אשת חיל.

(37) ראה אוה"ת בראשית מ, ב. סה"מ תרנ"ט ע' פח.

(38) זכרי' יד, ח (ושם: והי' ביום ההוא).

(39) = מים חיים.

(40) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' תעט ואילך. סה"מ

גבי שעיר דר"ח, וז"ל, אמרה⁵⁰ הכבוד לפני הבינה, אפשר לשני מלכים שהם התפארת והכבוד שישתמשו בצנור א', ושלא יהי' לכל מלך ומלך צנור בפ"ע⁵¹ כו', ומבו' במ"א⁵³ הכוונה, דבחי' מל' קיבלה מהבינה דרך מעביר הז"א, וידוע דבהמשכה שבדרך⁵⁴ אין האור משתנה כלל כו' (ובע"ח שער מיעוט הירח פ"ב כ', דהמדרי' הז' שיהי' כתר א' לשניהם לא הי' מעולם, ומשמע שם שגם קודם המיעוט לא הי' כן. י"ל עפמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח⁵⁵, שגם מעביר הוא בחי' התלבשות, שפועל עכ"פ זאת שיוכל להתלבש בהמדרי' התחתונה כו', וז"ש בע"ח דמדרי' שתקבל מהבינה שלא ע"י מעביר ז"א, לא הי' מעולם כו'. אבל מ"מ, האור אינו משתנה בזה ואינו מתמעט כלל כו'), וע"כ הי' לה אור גדול כמו הז"א, והיינו שהיו משתמשים בכתר א', שאותו הצנור הנמשך מהבינה אל הז"א, אח"כ נמשך מהז"א אל המל' צנור זה ממש כמו שהוא מאיר בו כו'. הרי כ"ז הוא מה שהמל' מקבלת אור מלמעלה כו'. ואפי' כמו קודם הצמצום שהי' אוא"ס מאיר בגילוי באותיות הרשימו, וכידוע דאותיות הרשימו הוא בחי' כח ההעלם, בחי' כח הגבול שבא"ס כו', דלפני הצמצום הי' האוא"ס הבל"ג מאיר בגילוי ממש באותיות אלו כו', והצמצום הי' שנתעלם האור מן האותיות כו', כנודע ומבו' במ"א⁵⁶, הנה כ"ז הוא שהגילוי הי' האור, לא האותיות, דהאותיות הן בחי' העלם, רק שלפני הצמצום הי' בהם האור בגילוי, ועל ידן הי' גילוי האור כו', שז"ע שהי' אוא"ס ממלא כל המציאות ולא הי' בו ראש וסוף כו'⁵⁷. אבל ההתחדשות שיהי' לעתיד הוא, שהאותיות דרשימו הן עצמן יאירו כו', והיינו שבחי' כח ההעלם יהי' בבחי' אור וגילוי, שזהו למעלה הרבה מבחי' הגילוי דאוא"ס כו'. וכמו"כ בבחי' מל' דאצי' הוא, שהאותיות דמל' הן עצמן יהי' בבחי' אור וגילוי כו'. וידוע⁵⁸ דכל עיקר מקור מוצא התהוות כל הנבראים מאלקות הוא מבחי' אותיות דבור העליון, וכמו ויאמר אלקי' יהי אור⁵⁹, ויאמר אלקי' יהי רקיע כו'⁶⁰, מהמאמר יהי רקיע נתהווה הרקיע בפו"מ כו', ולעולם ה' דברך ניצב בשמים⁶¹, שהדבור דיהי רקיע מהווה תמיד את הרקיע כו', וכמ"ש⁶² בדבר ה' שמים נעשו, דהתהוות החומר הוא מאותיות הדבור כו' (והתהוות הצורה הוא מבחי' חפץ ה' כו'⁶³, כמ"ש בתו"א ד"ה מזוזה מימין⁶⁴). ועמשנת"ל (ד"ה לך לך הג'⁶⁵) דבאותיות הדבור יש עצם האור⁶⁶ והאור המתלבש בהם, דהתהוות גוף מציאות הנבראים הוא מעצם האותיות כו', וכמשנת"ל (ד"ה אנכי אנכי הא'⁶⁷) בענין כח הפועל בנפעל, שזהו פרטי צירופי אותיות הדבור דש' אלקי' המהווי' את הנבראים בפו"מ כו'.

(58) הבא לקמן – הוא לשון ד"ה ואתה תצוה שבהערה 18 (תורת חיים תצוה שכו, א).

(59) בראשית א, ג.

(60) שם, ו.

(61) תהלים קיט, פט.

(62) שם לג, ו.

(63) שם קלה, ו.

(64) מקץ מא, ד.

(65) תרע"ו (לעיל ח"ה ע' א'תרמב).

(66) האור: אוצ"ל: האותיות.

(67) ראה ד"ה ולקחתם לכם תרע"ה (לעיל ח"ג ס"ע תקטו

(50) אמרה: כ"ה גם באוה"ת שם לח, סע"ב ואילך. בבחי': אמר.

(51) = בפני עצמו.

(52) עכ"ל הבחי'.

(53) ראה אוה"ת שם.

(54) שבדרך: בכת"י מעתיק: שבדרך מעביר.

(55) קנה, א ואילך.

(56) ראה אוה"ת תצא ע' תתקכה. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכו

ואילך. המשך תרס"ו ע' תרטו. סה"מ עת"ר ע' מג ואילך.

תרצ"ב ע' עב. ובכ"מ.

(57) עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרסה

ובמ"א⁶⁶ מבו' די"ל דאותיות הפרסא הוא שמתהווים בכחי' כלים דברי' כו', וכן כל מציאות הנבראים הן הן האותיות שנעשו בכחי' מציאות נברא כו' (ומ"מ הוא בכחי' התחדשות, שהרי הן אותיות רוחניים, וכמו גם אותיות הדבור באדם, גם אפי' אותיות המשלים, ה"ה רוחניים כו', ונעשו בכחי' מציאות יש כו'). וא"כ, כאשר האותיות העליונים יהיו בכחי' אור וגילוי, ממילא גם גוף מציאות הנבראים יהיו אלקות כו', שזהו עיקר החידוש דלעתיד, שהגוף הגשמי יהי' אלקות ממש. וזהו ע"י שיהי' לעתיד ולילה כיום יאיר⁷¹, שבחי' ההעלם דמל', שהו"ע האותיות דמל' (ובשרשו האותיות דרשימו), הן עצמן יהיו בכחי' גילוי כו'. ועז"נ⁶⁹ כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסוכב גבר, דזה שהמל' עצמה תאיר, דאז המל' למעלה מהז"א ומשפיע בז"א כו', זהו באמת התחדשות דבר שלא הי' בכללות ההשתל', גם לפני הצמצום הראשון כו' (וי"ל דלכן אינו חושב בע"ח מדרי' זו בעליית המל', מפני שזהו התחדשות גמורה בכללות ההשתל').

וז"ע אין עוד, שהש' אלקים עצמו יהי' בכחי' גילוי מצ"ע, דכמו"כ בנבראים הוא שחומר הנבראים יהי' לעתיד אלקות ממש כו' (והנפש יקבל אור וחיות מן הגוף כו', וכמ"ש במ"א⁷⁰). וי"ל שז"ע מ"ש⁷¹ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי⁷², אני ראשון הוא לפני כל ההשתל'⁷³, דהיינו לפני הצמצום, שהי' האוא"ס הבל"ג מאיר בגילוי כו', ואני אחרון הוא לאחר הצמצום, שהגילוי הוא האור הבא במדה וגבול, שמתצמצם ומתמעט ממדרי' למדרי' כו', דעם היות שנמשך האור בכל מקום, הרי מתצמצם ומתמעט מאד כו', וענין אני ראשון ואני אחרון הו"ע היחוד דהוי' ואלקי' בשמים ממעל, שזהו בחי' אני ראשון כו', ועל הארץ מתחת, בחי' ואני אחרון כו', ומבלעדי, באמצעותא⁷⁴, אין אלקים כו', והוא בכחי' התהוות היש שמשם אלקים, דבאמת הוא אלקות ממש כו', ודוקא כח ההעלם דש' אלקים הוא בכחי' עצמות א"ס, שז"ע ומבלעדי אין כו', ולעתיד יתגלה זאת, שהאלקים יהי' בכחי' גילוי, ויהי' מציאת היש אלקות ממש כו'. וזהו שאמרו במדרש⁷⁵ אין עוד אפי' בחללו ש"ע, דהיינו בחי' הצמצום והרשימו כו'⁷⁶, דזהו התחדשות הענין דאין עוד, דבחי' ההעלם עצמו יהי' בכחי' אור וגילוי כו'.

וביאור הענין, יש להבין מ"ש² הוי' יחתו מריביו עליו בשמים כו' ויתן עוז למלכו וירום קרן משיחו, וצ"ל חיבור הענינים זל"ז, מ"ש ה' יחתו מריביו כו' ואח"כ

75) דב"ר פ"ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו רמז רסט.
76) ראה ד"ה למען דעת תרע"ה (לעיל ח"ג ע' תתקלב).
ד"ה וידבר גו' אנכי תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'שנז). לקמן ס"ע ואשמו ואילך.

1) הבא לקמן (עד סוף פסקא המתחיל „אך צ"ל תחלה מה"ע דג"ע" (ע' א'תרעט)) – מיוסד, כנראה, על מאמרי אדמור"ר האמצעי קונטרסים ע' שי ואילך. המשך ר"ה תרפ"ט פ"א"ב. סוף פ"ו עד סוף פ"י (סה"מ תרפ"ט ע' א ואילך. ע' טז ואילך), מיוסד, כנראה, על המשך תער"ב כאן (ע' א'תרסה-א'תרסו. ע' א'תערב-א'תרעה).
2) שמואל-א ב, ט (ושם: וְרָם).

68) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו שבתו"א תרנ"ח ע' עב. ע' עה. וראה גם סה"מ תרע"ח ע' קמא.
69) ירמי' לא, כא. וראה גם אוה"ת בראשית ח"ז תתשנח, ב.

70) ראה סה"מ תרל"ז ח"א ע' סג ואילך. ח"ב ע' תרכא ואילך. וראה מאמרי אדמור"ר הזקן תקס"ט ע' מ ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' ק ואילך.
71) ישע"י מד, ו.
72) בהבא לקמן – ראה ד"ה ואתה תצוה שבהערה 18 (תורת חיים תצוה שלא, ג ואילך).
73) ראה סה"מ תרל"ד ח"א ע' רסב ואילך. לקמן ס"ע א'ערת.
74) ראה תקו"ז ת"ע (קכ, סע"א).

ויתן עוז למלכו כו'. גם מה"ע ויתן עוז למלכו וירום קרן משיחו, דלפה"נ הן ב' ענינים כו'. גם צ"ל מ"ש הוי' יחתו מריביו, הלא גבי ש' הוי' כתיב³ הוי' איש מלחמה, וכתב⁴ מלחמה לה' כו', ומאחר דשם שייך מלחמה, איך יהי' משם יחתו מריביו כו', וממה שאו' מריביו, משמע שהריב שלהם הוא נגד הוי' דוקא (וכמשי"ת⁵), וא"כ ביותר אינו מובן, איך הוי' גופא יחתו מריביו כו'. וצ"ל דהכוונה בש' הוי' זה הוא על ש' הוי' דלעילא כו'⁶, וכידוע⁷ דמ"ש הוי' איש מלחמה הוא בש' הוי' דלתתא, שזהו ש' הוי' דז"א, וזהו ה' איש כו', בחי' ז"א, אבל בש' הוי' דלעילא אינו שייך מלחמה כו', ואדרבא, משם נמשך וכל אויביך יכרתו כו'⁸ (דכתר אותיות כרת כו'⁹, דמבחי' כתר הוא הכריתה והאבדון כו'¹⁰, ולכן ההוי' דברכת ולמלשינים הוא בניקוד קמץ כו' כנודע¹¹), וזהו הוי' יחתו מריביו, דמש' הוי' דלעילא נמשך להיות יחתו כו' (ומ"ש מריביו, דמשמע שהן מריבים נגד הוי' זה, ומ"מ הוי' יחתו מריביו כו', ית' לקמן בעזה"י⁵). ולפ"ז צ"ל דעיקר ענין זה יהי' לעתיד, שאז יהי' גילוי ש' הוי' דלעילא כו'. וכידוע¹² בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו¹³, דיצחק בגימ' ח"פ הוי'¹⁴, דהוי' הח' הוא הש' הוי' דלעילא¹⁵ (בחי' שומר ההיקף כו', כמ"ש במ"א¹⁶). וזהו דכינור של בהמק"ד הי' של ז' נימין ושל ימוה"ש¹⁷ יהי' של ח' נימין כו'¹⁸, כינור הוא כ"ו נר¹⁹, כ"ו בגימ' הוי'²⁰, ושל בהמק"ד הי' של ז' נימין, ז"פ הוי', והוא ההוי' דסדר השתל' כו' (יעקב בגימ' ז"פ הוי' כו'¹⁴), ושל ימוה"ש של ח' נימין, הוא גילוי ש' הוי' דלעילא כו'¹⁵. ואז יהי' אמינית הענין דהוי' יחתו מריביו כו' (וכן הוא בכל ר"ה, דכתיב²¹ ויהי היום ויבאו כו' להתיצב על הוי' כו', ונדחים ע"י הגילוי מלמעלה כו', להיות דבר"ה הוא ג"כ גילוי ש' הוי' דלעילא²², שז"ע סליחת העונות שבר"ה ועשי"ת, דכי עמך הסליחה כו'²³, בחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתל' כו'. וזהו תקעו בחדש שופר²⁴, גילוי אור חדש שלמעלה מהאור דסדר השתל' כו', בכסא ליום חגיגו²⁴, שנמשך ומתגלה בסכך הסוכה שהוא בחי'

תרכ"ט ע' יד ואילך. תרל"ז ח"ב ע' תש ואילך. תרנ"ג ע' קעג ואילך. תרנ"ח ע' קפב ואילך.
 (13) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.
 (14) ראה לקוטי תורה להאריז"ל וירא כב, כ (ד"ה הנה ילדה מלכה). מאורי אור אות י סעיף מג.
 (15) ראה לקו"ת תזריע כא, ד. אוה"ת וסה"מ שם.
 (16) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. סה"מ תר"ס ע' סג. ע' עו.
 (17) = ימות המשיח.
 (18) ערכין יג, ב.
 (19) תקו"ת תכ"א (נב, א). — בלקו"ת תזריע שם (ועד"ז שם מסעי צד, ב): תקו"ז סוף תיקון כ. והוא בתקו"ז דפוס אמסטרדם, תקכ"ח.
 (20) ראה זח"ב קטז, רע"א.
 (21) איוב ב, א. וראה זהר ח"ב לב, ב וברמ"ז שם. ח"ג רלא, א. ועוד.
 (22) ראה אוה"ת חוקת ע' תת. דרושים לר"ה ע' א'תא.
 (23) תהלים קל, ד.
 (24) שם פא, ד. וראה לקו"ת נצבים מת, סע"ב. ר"ה נד, סע"ג ואילך. סידור עם דא"ח שמב, ד.

(3) בשלח טו, ג.
 (4) שם יז, טז.
 (5) ע' וא'רצ.
 (6) ראה ד"ה כתיב ה' יחתו מריביו בלקו"ת נשא כה, סע"ג ואילך. ד"ה הנ"ל במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' נב ואילך.
 (7) ראה ביאורי זוהר להצ"צ ח"א ע' קי. אוה"ת בשלח ע' תקמ. המשך מים רבים תרל"ו פפ"ב. סה"מ תרנ"ט ע' קעד.
 (8) מיכה ה, ת.
 (9) ראה תקו"ת תט"ט (קת, ב). בעל הטורים יתרו כ, יד. פרדס שער כה (שער התמורות) פ"ד. לקו"ת להאריז"ל משלי יא, י. עמק המלך שער ו (שער עולם התהוה) פס"ג (לו, רע"א). מאורי אור אות כ סעיף טו. תו"א יתרו קט, סע"א. שם, ד. לקו"ת פ' ראה לג, א.
 (10) ראה תו"א שם. לקו"ת חוקת נט, א.
 (11) ראה פרי עץ חיים שער העמידה פ"ו. פי"ט. סידור האריז"ל במקומו. מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"א ע' קד. אוה"ת ואתחנן ס"ע שפא. סה"מ תרנ"ט ע' רנו. פלח הרמון בחוקותי ע' תמג.
 (12) ראה אוה"ת חנוכה (בראשית ח"ב) שכו, ב. סה"מ

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרסז

מקיף כו'²⁵. וע"כ גם אז נדחים כל המקטרגים כו'). וזהו שהפסוק מדבר הכל ל' עתיד, יחתו, וכן ויתן וירום, הכל ל' עתיד, מפני שאמיתית דבר זה יהי' לעתיד כו'²⁶. וזהו כמ"ש גבי מלחמת עמלק²⁷, מחה אמחה, דפי' אמחה בעצמי דוקא²⁸ (דמ"ש²⁹ תמחה את זכר עמלק הוא שהאדם ימחה בעבודתו כו', והוא רק בקלי' עמלק שמתחת השמים כו', וכמ"ש במ"א²⁸), ואו' מחה אמחה ל' עתיד, שזה יהי' לעתיד דוקא כו'. וכמו"כ מ"ש יחתו מריביו עיקר הענין יהי' לעתיד דוקא כו'. אך לכאו' אינו מובן, שהרי לעתיד אז אהפוך אל כו'³⁰, שזהו יותר ממ"ש יחתו מריביו, שזהו מה שיתבטלו, אבל אז אהפוך הוא שהרע יהפך לטוב כו', וזהו ע"ד ולא אבה ה' לשמוע כו' ויהפוך ה' אלקיך לך כו'³¹ (ומ"מ, מ"ש יחתו ה"ז יותר ממ"ש ולא אבה כו'), הרי מה שיתהפך לטוב ה"ז מדרי' גבוה יותר כו', וא"כ מהו אומרו יחתו כו', דקאי ג"כ על לעתיד כו'.

ולהבין כ"ז³² צ"ל ההפרש בין ג"ע לעוה"ב (ועמשנת"ל ד"ה וישב יעקב³³). דהנה ידוע דבג"ע נמשך תוס' אור תמיד ע"י מעשה המצות בעוה"ז דוקא, כאשר נעשים בכוונה ורעו"ד כו', וכמ"ש באדה"ר וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה³⁴, ואמרז"ל³⁵ לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת, שע"ז נמשך תוס' אורות בג"ע כו'³⁶. דהגם דבג"ע מאיר גילוי אור, וכמ"ש³⁷ ויטע הוי' אלקי' גן בעדן כו'³⁸, שנא' ש' מלא³⁹, דהיינו שבג"ע מאיר אור עליון הרבה יותר מן האור שבעולמות כו', ובעולמות האור הוא בהעלם, ובג"ע האור בגילוי כו', מ"מ, שיהי' תוס' אור בג"ע ע"ז הוא העבודה כו'. וכמו בגשמיות עבודת הגן הוא שתהי' הצמיחה בטוב יותר, והעבודה היא לסקל האבנים ולהשקות את הגן כו'⁴⁰, כמו"כ הוא שע"י העבודה במל"ת ומ"ע נמשך תוס' אורות בג"ע כו' (ועמשנת"ל ד"ה פנחס⁴¹). וזהו ההפרש בין מה שהנשמות קודם ירידתן בעוה"ז שהן בג"ע, שזהו בבחי' ג"ע כמו שהוא מצ"ע כו', וע"י העבודה נמשך תוס' אור כו'. ומ"מ י"ל שהגילוי הוא באותו המהות, היינו הכל הגילוי דממכ"ע, שזהו הגילוי דג"ע, כמ"ש במ"א⁴², רק שהגילוי הוא במדרי' עליונה יותר כו' (בבה"ז פ' אחרי⁴³, על מאה"ז דע"ז⁴⁴ תנא אתעברית ה' עילאה,

פ"ו, א. לקו"ת שה"ש מ, ד. סה"מ תרצ"ז ע' 214. ובכ"מ.

36) ראה תו"א בראשית ה, סע"ד. סה"מ תרל"ז ח"ב ע'

תקכו. ובכ"מ.

37) בראשית ב, ת.

38) הבא לקמן – מיוסד, כנראה, על ד"ה להבין כללות

ענין מצות פרה אדומה וד"ה וידבר גו' זאת חוקת באוה"ת

חוקת ע' תשפו ואילך. הוספות ע' 17 ואילך. ועם הוספות כו'

– ד"ה וידבר גו' זאת חוקת תרל"ג, תרמ"ב, תרע"ח (סה"מ

תרל"ג ח"א ס"ע קעה ואילך. תרמ"ב ע' קצט ואילך. תרע"ח

ע' רה ואילך).

39) ראה בר"פ ט"ו, א. זח"ג קלה, ב. וראה לקו"ת נצבים

נא, ג.

40) ראה גם סה"מ תרע"ח שם.

41) ח"ה ע' א'תנה ואילך.

42) ראה תו"א יתרו עג, ב. המצויין בהערה 33. ובכ"מ.

43) ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קמת, א ואילך.

44) = מאמר הזהר [ח"ג] דף עז [ע"ב].

25) ראה עטרת ראש שער יום הכיפורים פ"ב. פ"ו (כט, א

ואילך. לו, סע"א ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי יום כיפור

ע' אקלד ואילך. סוכות ע' א'רכז ואילך. סה"מ תרנ"ז ע' קסב.

26) ראה לקמן ע' וארצו.

27) בשלח יז, יד.

28) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"ב ע' קסו. ע' קסת.

הקצרים ע' מב. מאמרי אדמו"ר האמצעי פורים ע' תקנט.

29) תצא כה, יט.

30) צפני' ג, ט.

31) תצא כג, ו (ושם: ה' אלקיך לשמוע).

32) הבא לקמן – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי

קונטרסים שבהערה 1 (ע' שי ואילך) עם הוספות ושינויים.

33) ח"ג ע' א'נג ואילך.

34) בראשית ב, טו.

35) ראה תיב"ע עה"פ. זהר ח"א כז, א. ח"ב קסה, ב. תקו"ז

תכ"א (סכ, א). תנ"ה (פת, ב). ילקוט ראובני עה"פ. לקוטי הש"ס

להאריז"ל אבות פ"א מ"ב. שער מאמרי רז"ל להאריז"ל אבות

ובהגהות לשם⁴⁵ משמע, דהגילוי דג"ע מצ"ע הוא בחי' כח"ב דמל', רק שזהו כמו שמקבלת מז"א בבחי' אב"א⁴⁶, ומ"ש וינחהו בג"ע הוא להיות הגילוי בבחי' פנים בפנים כו'. ובלק"ת ד"ה במדב"ס באה"מ⁴⁷, דג"ע מצ"ע בריאה שבבריאה כו'. וי"ל שזהו בחי' כח"ב דברי', דאי' בע"ח שער כסה"כ⁴⁸ דתנה"י⁴⁹ דמל' מאיר בכח"ב דברי' כו').

והנה, ודאי דקיום המצות דאדה"ר לא היו מצות גשמיות, כציצית ותפילין שלנו, וצ"ל דלעבדה ברמ"ח מ"ע⁵⁰ היינו בבחי' הרוחניות דוקא, דהיינו כמו שהן בשרשן באצי', שנק' מצות הוי"ו⁵¹ כו'. וכידוע שבדוגמא זאת הוא קיום המצות דאע"ה, דאמרז"ל⁵² קיים א"א כל התורה כו', שנא' עקב אשר שמע כו' מצותי חקותי כו', דהיינו ג"כ בשרש המצות העליונות כמו שהן למעלה בבחי' הרוחניות כו', דאיך אפשר לומר⁵⁴ שקיים מצות תפילין בד' פרשיות כשלונו שנז' בהם יצי"מ כו'⁵⁵, וכה"ג כל המצות שהן זכר ליצי"מ או שתולים בארץ כו', רק שקיים כל המצות כמו שהן בשרשן למעלה באצי' כו'⁵⁶. ולפ"ז יש להבין בענין קבלת שכר המצות בתוס' אור בג"ע, דלכאור' אינו בערך כלל לומר שמגשמיות המצות כתפילין וציצית בצמר וקלף הגשמי, יהי' מזה תוס' אור אלקי בג"ע שהוא בתכלית הרוחניות כו', אם לא שנא' שמבחי' הרוחניות של המצות כמו שהן למעלה מוסיפים אור בג"ע כו' (וכידוע⁵⁷ דעל כוונת המצות הקבלת שכר הוא בגעה"ע, ועל מעשה המצות השכר בגעה"ת כו', ובלק"ת שם⁴⁷, דגעה"ת שע"י עבודה למעלה מגעה"ע מצ"ע כו'), והוא עיקר הקבלת שכר כו'. ובאמת לא על הרוחניות נצטוינו, רק לעשות בפומ"מ דוקא. ובזה יש יתרון מעלה לבנים על האבות, וכמ"ש⁵⁸ ושמי ה' לא נודעתי להם, מפני שלא הי' להם מצות גשמיות, כ"א ברוחניות, כמו בהכנסת אורחים⁵⁹ וחפירת בארות⁶⁰ ומקלות⁶¹ כו'. וא"כ, הרי עיקר הקבלת שכר הוא על המעשה בפומ"מ דוקא. וא"כ איך הוא הקבלת שכר בג"ע, בבחי' אור הרוחני של המצוה, על המעשה של המצוה, שהיא למעלה מהרוחניות שלה, וכמארז"ל⁶² שכר מצוה מצוה היינו עצם המצוה עצמה כו'.

אריב

(והגם דע"י מעשה המצוה נמשך ג"כ תוס' אור בגעה"ת עכ"פ, שיש בזה ג"כ יתרון כנ"ל, ועמשנת"ל ד"ה מי מנה⁶³ ההפרש בין געה"ע וגעה"ת, נר' דהמשכת האור בג"ע,

קטנות הל' תפילין ה"ב.
 56 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות שם. מאמרי אדמו"ר האמצעי בחוקותי שם.
 57 לקו"ת ואתחנן ט, א. נצבים מט, ג.
 58 וארא ו, ג. וראה תורת חיים לך לך פה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ס"ע יב. מאמרי אדמו"ר האמצעי יתרו ע' רנז ואילך. תצהו ס"ע שנד ואילך.
 59 סוטה י, א.
 60 תולדות כו, יח ואילך. תו"א תולדות יז, ג.
 61 ויצא ל, לז ואילך. זח"א קסב, א (סתרי תורה). מאמרי אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי יתרו שם. אוה"ת ויצא רכג, ב.
 62 אבות פ"ד מ"ב.
 63 ח"ה ע' איתמ ואילך.

45 ביאורי הזוהר להצ"צ ח"א ס"ע שנג.
 46 = אהור באחור.
 47 במדבר ב, ב.
 48 = שער כסא הכבוד [שער פ"ה].
 49 = דתפארת נצח הוד יסוד.
 50 ויקרא ד, ב; יג; כב. ועוד.
 51 ראה תורת חיים וארא טג, ב. סה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' צ. מאמרי אדמו"ר האמצעי בחוקותי ע' תתק ואילך. שמע"צ ושמח"ת ע' איתסו.
 52 יומא כה, ב.
 53 תולדות כו, ה.
 54 ראה תורת חיים יתרו רנז, סע"ג. סה"מ תרכ"ט ע' רכא.
 55 תרלי"א ח"א ע' קסג. תרל"ב ח"א ע' קטז. תרל"ז ח"א ע' רלג.
 56 ראה בא יג, א ואילך. מכילתא ס"פ בא. רא"ש הל'

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרסט

הגם שזהו ע"י מעשה המצוה, ובכוונה לכד, אם לא יהי' ח"ו המעשה בפו"מ, לא ימשיך כלום, ולא יקבל שום שכר, ואדרבא כו' (אם לא באנוס ר"ל שא"א לו לקיים המצוה בפועל כו'), מ"מ, תלוי ההמשכה בהכוונה שעם המעשה, דכאשר מעהמ"צ היא בכוונה, אז דוקא נמשך עי"ז תוס' אור בג"ע כו', וכאשר הכוונה היא עפ"י הסוד הפנימי שבהמצוה, ובהעבודה הפרטיות שבכל מצוה, כמו לשעבד הלב והמוח במצות תפילין⁶⁴, וכה"ג בכל המצות, ממשיכים תוס' אור בגעה"ע, וכאשר הכוונה היא רק בבחי' קבעומ"ש (וכמ"ש בסש"ב פמ"א⁶⁵ שצ"ל ב' הכוונות כו'), ממשיכים תוס' אור בגעה"ת כו', אבל בלי כוונה כלל, וכמו פושעי ישראל שמלאים מצות כרמון כו'⁶⁶, אינם ממשיכים תוס' אור בג"ע כו'. וזהו ההפרש בין ג"ע לעוה"ב, דעוה"ב הוא על עצם עשיית המצוה, ולכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו'⁶⁷, והשכר דג"ע הוא דוקא על המעשה עם הכוונה כו'. וי"ל, דלהיות שהגילוי דג"ע הוא האור דממכ"ע, ולכן עיקר ההמשכה היא ע"י עבודה רוחניות כו', דבמדרי' ממכ"ע יש הפרש בין רוחניות לגשמיות כו', וע"כ, הגם שגם בזה צ"ל מעשה דוקא (ועמשנת"ל ד"ה השמים כסאי⁶⁸), מ"מ צ"ל לזה גם עבודה רוחניות כו'. עוד זאת, דבגילוי זה, הרי צ"ל כלי אל האור, דבחי' ממכ"ע ה"ז בבחי' אור בכלי כו', ועצם המעשה של המצוה אינו בבחי' כלי אל האור כו'. וכמ"ש במ"א⁶⁹ בענין המשכת העצמות, שזהו דוקא בדבר גשמי שאינו בבחי' כלי, וכמו מעשה המצות, שאינם בערך בחי' כלי לרצה"ע, ובזה דוקא נמשך עצם הרצון כו'. ולכן, בעוה"ב שהוא גילוי בחי' אוא"ס הסובב, ה"ז ע"י המעשה עצמה, אבל ג"ע, שזהו גילוי בחי' ממכ"ע, צ"ל כוונה עם המעשה כו').

והנה אמרו"ל⁷⁰ שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כ"א בעוה"ב, וכמא'⁶⁷ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, אפי' פ"י⁷¹ שמלאים מצות כרמון כו'⁶⁶. וצ"ל, דהרי ע"י המצות מתוסף אור בג"ע, והרי יש שכר בג"ע קודם לעוה"ב כו'. ומהו ההפרש בין ג"ע לעוה"ב, אם מה שבעוה"ב יהיו נשמות בגופים⁷², לכאור' מהו היתרון בזה, דהרי נשמות בלא גופים שנהנין מזיו השכינה בג"ע⁷³ ה"ז יותר נעלה ממה שיהיו נשמות בגופים כו'. ובמה שא' שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, צ"ל, הלא מקרא מלא דבר הכתוב שמתן שכרן של מצות הוא בהאי עלמא, וכמ"ש אם בחקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה כו'⁷⁴, ואם לא תשמעו כו'⁷⁵, והי' אם שמוע כו'⁷⁶, וכתי' ראה נתתי כו'⁷⁷ ברכה כו'⁷⁸. וגם צ"ל

(71) = פושעי ישראל.

(72) ראה רמב"ן בשער הגמול (בהוצאת שאוועל – ע' שט).
תו"א יתרו עג, ב. לקו"ת צו טו, ג. שבת שובה סה, סע"ד
ואילך. סהמ"צ להצ"צ יד, ב. אוה"ת חוקת ע' תתט. סה"מ
תרנ"ט ע' ק.

(73) ראה ברכות יו, א.

(74) בחוקותי כו, ג"ד (בדילוג).

(75) שם, יד.

(76) עקב יא, יג.

(77) נצבים ל, טו.

(78) פ' ראה יא, כו.

(64) ראה שו"ע אור"ח סכ"ה ס"ה. שו"ע אדה"ז שם ס"א.

סידור אדה"ז במקומו. תניא שבהערה הבאה.

(65) נו, ב (שבקיום המצוות צ"ל שתי כוונות, כוונה כללית
קב"ע) לקיים רצון ה', וכוונה פרטית השייכת לאותה המצוה).

(66) עירובין יט, א.

(67) סנהדרין ר"פ חלק (צ, א).

(68) ח"ה ע' איתרכה ואילך.

(69) ראה סה"מ תרס"ג ח"ב ע' שנו ואילך. המשך תרס"ו

ס"ע קצט (ומצייין שם לד"ה אלה תולדות נח תרס"ו – שם ע')

עג ואילך). ע' תרפח. סה"מ תרס"ט ס"ע קעג ואילך. עטר"ת

ע' רכב. ע' רסג. ע' שיט. ועוד. וראה לקו"ש ח"ה ע' 245.

(70) קידושין לט, ב.

משארז"ל⁷⁹ אלו דברים שהאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, וחשיב במשנה ה' דברים כו'⁸⁰, וצ"ל למה יצאו אלו מן הכלל, דכל המצות שכתבם ליכא בהאי עלמא כו', ובמ"ש אם בחקתי תלכו ונתתי גשמיכם כו', ודאי כל המצות בכלל כו', והראי' מכבוד או"א⁸¹ שמתן שכרה בצדה כו'⁸².

אריג וְלִהְבִּיחַ כִּי צִלְעֵי עֵינָיו הַגִּילּוּי דַּגְעָה⁸³. דהנה ידוע דג"ע הוא גילוי אור האצי'⁸⁴, וכמ"ש³⁷ ויטע הוי' אלקים גן בעדן כו', נא' ש' מלא הוי' אלקים כו'³⁹, דהתהוות העולמות הוא מש' אלקים, דמש' הוי' לא הי' אפשר להיות התהוות העולמות, כ"א ע"י ש' אלקים המעלים ומסיתר על האור דש' הוי' דאצי', דאור האצי' בא באופן ומהות אחר מכמו שהוא באצי' כו' (וההסתר הוא רק לגבי הנבראים, מ"מ, לגבי הנבראים ה"ז בחי' הסתר, ועי"ז דוקא נעשו בבחי' יש כו', וכמשנת"ל⁸⁵ באורך בענין הגבורות וצמצומים דמל' כו'). ובג"ע נא' ש' מלא, הוי' אלקים, היינו דבג"ע מאיר בחי' אור הוי' דאצי' כו'. והנה, ג"ע בעצם הוא בכריאה, היינו געה"ע⁸⁶, וגעה"ת בעשי'⁸⁷ כו'. ולכא' איך אפשר להיות גילוי אור האצי' בכרי', וכ"ש בעשי' כו', והרי ידוע⁸⁸ דמה שאור האצי' א"ס להתפשטותו הוא רק במדרג' האצי', אבל לא שנמשך לבי"ע כו', והארת האצי' שבא לבי"ע ה"ז בחי' אור של תולדה בלבד, ע"י הפרסא שבין אצי' לבי"ע כו'⁸⁹, ואיך יכול להיות המשכת אור האצי' לבי"ע כו', ואיך אפשר שהנשמות דבי"ע יקבלו אור האצי' להנות מזיו השכינה, ולא יתבטלו במציאותם כו'.

וְיֵשׁ לַהֲקָדִים תַּחֲלָה בִּיאֹר הַפְּסוּקִים⁹⁰ אני ראשון ואני אחרון כו'⁹¹, אני ראשון הוא לפני כל ההשתל', והוא רק בבחי' מקור להשתל', ואני אחרון הוא סוף כל ההשתל' כו'⁹². דהנה ידוע ההפרש בין ראשית לראשון⁹³, דראשית ל' נוק', בחי' מקבל, וראשון ל' דכר, בחי' מקור המשפיע כו'. ועם היות דראשית הוא ג"כ ראשית לאיזה דבר, ה"ז ג"כ בחי' משפיע כו', הנה להיות דראשית הוא בחי' מקבל, ע"כ גם בזה שהוא משפיע, הוא בבחי'

תשעט. ח"ג ע' אי"ז.

(87) ראה מקדש מלך ומאורי אור שם. תניא קו"א קנה, רע"א. לקו"ת שמע"צ פד, סע"ד ואילך. אוה"ת שם.

(88) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך. דרמ"צ קסט, סע"א ואילך. אוה"ת בהר ח"ג ע' תתפו ואילך. וראה לעיל פ"ח. פי"ב (ח"א ע' טז ואילך. ע' כו). פרכ"א (חי"ב ע' תריד). פשי"ג (ח"ג ס"ע תתעב). ד"ה מצה זו תרע"ה (ח"ד ס"ע ארנו ואילך). ד"ה שלח לך תרע"ה; ד"ה כה אמר ה' תרע"ו (ח"ה ע' א'תח. ע' א'תרכו).

(89) ראה תו"א לך לך יב, ריש ע"ב. יג, ריש ע"א. וירא יד, ריש ע"ג.

(90) ישע"י מד, ו.

(91) ראה סה"מ תרל"ד ח"א ע' רסב ואילך. ד"ה מי מנה תשי"ח (סה"מ תשי"ח ע' רסה).

(92) ראה לעיל ע' א'תרכה.

(93) ראה זח"ג רצד, רע"א. תו"א יתרו ע, א. אוה"ת ואתחנן ע' שסא. סה"מ תרל"א ח"א ע' ו. תר"ם ח"א ס"ע קסב. תרמ"א ע' שנט.

(79) פאה פ"א מ"א. קידושין לט, ב.

(80) חשיב במשנה ה' דברים כו': במשנה פאה שם: „אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כולם". בגמרא קידושין שם: „אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, אלו הן, כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והכנסת אורחים, והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם".

(81) = אב ואם.

(82) ראה קידושין שם.

(83) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים שבהערה 1 (ע' שיב).

(84) ראה ביאורי זוהר שבהערה 43; 45.

(85) פשלי"ה ואילך (ח"ג ע' תתסט ואילך).

(86) ראה מקדש מלך לזוהר ח"ב מו, א. מאורי אור אות ג סעיף כא. תניא פל"ט (נב, א). תו"א מקץ לב, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קכג. אוה"ת שה"ש ח"ב ע'

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרעא

קירוב ובכחי' שייכות אל הדבר שלמטה ממנו כו'. וראשון הוא שבכחי' הבדלה כו', וכמ"ש בפרש"י עה"ת בפסוק בראשית⁹⁴, אין לך ראשית במקרא שאינו דבוק לתי' שאחרי' (משא"כ בראשונה כו'), והיינו דראשית דבוק אל האחרות, שהן בערך זל"ז כו', אבל ראשון הוא שמובדל עדיין מן הראשית והאחרות כו'. והוא בחי' כתר וחכ'. דחכ' נק' ראשית, כמ"ש⁹⁵ ראשית חכ' כו', שהיא ראשית ההשתל', ובכחי' קירוב ודביקו' בהם כו', וכמ"ש בפלח הרמון ש"ג פ"ב שהחכ' מתפשטת⁹⁶ בספירות כטפה מן המוח המשתלשלת ונעשית גלם לכל ההויות הנמשכות ממנה כו'⁹⁷, דהרי החכ' היא ג"כ למעלה מכל הספי' בכחי' הבדלת המעלה כו', וכמשנת"ל (ד"ה אחת שאלתי⁹⁸) בענין אפריון כו' מעצי הלכנון כו'⁹⁹, דכל הציוורים הן בנקודת החכ'¹⁰⁰, מפני שהיא מובדלת עדיין כו', ומ"מ, ה"ז בבחי' או"פ, ובכחי' ערך אל כל הספי', שהיא דבוקה ומיוחדת עם כולם כו' (דבאמת בחי' החכ' היא מה שאוא"ס עצומ"ה צמצום¹⁰¹ עצמו כבי', ובא באופן כזה להיות בערך כל הספי' (וגם כל הנבראים), להתאחד ולהתדבק עמהם כו', וזהו מדרי' החכ' כו'. וע"ד המשל שבמד"ר¹⁰² דמראות גדולות ומראות קטנות, המבו' בלק"ת ד"ה ויקח קרח¹⁰³, והוא באוא"ס המתלבש בחכ' כו', כמו"כ הוא בחכ' בעצם מהותה, שזהו בחי' עצמות א"ס ב"ה שבא באופן כזה להיות בהשגת הנמצאים כו', ועמשנת"ל ד"ה דרשו ה' בהמצאו¹⁰⁴. אבל הכתר, עם היותו ראשון לנאצלים, אינו דבוק עמהם, והוא בכחי' הבדלה מהם כו'. וזהו שנק' ראשון ולא ראשית, שאינו בכחי' מקבל, רק שזהו בחי' שנאצל מא"ס ב"ה להיות ראשון לנאצלים כו'. והיינו בחי' הרצון בעולמות, שזהו בחי' כתר הכללי, מה שעלה ברצונו להאציל כו'¹⁰⁵, או מה שסלק ברעותי' למיברי' עלמא כו'¹⁰⁶, וכתר הפרטי הוא הרצון באצי', וכן בכי"ע, שזהו עיקר סיבת התהוות העולמות וההשתל' כו' (וי"ל, שמה שנק' ראשון, היינו שהוא הנאצל הראשון, לא שהוא ראשון לנאצלים, כ"א שהוא הנאצל הראשון מאוא"ס ב"ה, וממילא יש לו שייכות והתחברות יותר אל האוא"ס כו'. וזה הי' אפשר לומר לשיטת הפרד"ס¹⁰⁷, שכתר מאוא"ס הוא בדרך עו"ע כו', וכ' בשער הגוונים פ"ב, שהוא בחי' משתווה המאציל עם הנאצל כו', ומ"מ ביאר בשער אם הא"ס הוא הכתר, דכתר הוא במנין הספי' כו'. ולשיטת האריז"ל¹⁰⁷, הרי אצי' הכתר הוא ג"כ ע"י הצמצום, וא"כ הוא ראשון לנאצלים כו', רק שלשיטת האריז"ל יש בו מבחי' תחתונה שבמאציל¹⁰⁸, וכ' בשער דרושי אבי"ע פ"ד¹⁰⁹ שהכתר הוא בחי' ממוצע ממאציל ונאצל כו', ובחי' מאציל שבו אינו מה שנתהווה כו', ועמ"ש מזה לעיל ד"ה אלה מסעיי¹¹⁰). וזהו דכתר וחכ' שניהם

א'ריד

105) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענה ב.

106) ראה זח"א פו, סע"ב.

107) ראה אוה"ת ענינים ע' קיט ואילך. הגהות לד"ה פתח אליהו שבתו"א תרנ"ח ע' מ ואילך. סה"מ תרס"ה ע' שפח ואילך. המצויין בהערה 110. ועוד. וראה ספר הערכים-חב"ד ח"ג ערך אוא"ס (א) ע' קיז ואילך. וש"נ.

108) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.

109) בשנר דרושי אבי"ע פ"ד: בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים שלפנינו פ"ב. וראה עץ חיים שבהערה הקודמת. לקו"ת שה"ש ז, ד ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קצד ואילך.

110) תרע"ג (ח"ב ע' תמט).

94) א (ד"ה בראשית ברא).

95) תהלים קיא, י.

96) מתפשטות: בפלח הרמון שם: מתפשט.

97) עכ"ל הפלח הרמון.

98) תרע"ה (ח"ה ע' איתקטב ואילך).

99) שה"ש ג, ט.

100) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"ב ע' תשעט

ואילך. ועם הוספות כו' – סה"מ תרל"ד ח"א ע' רצא ואילך.

101) צמצום: אוצ"ל: צמצם.

102) ב"ר פ"ד, ד.

103) נג, ב. וראה לעיל פכ"ח (ח"א ע' טז).

104) תרע"ד (ח"ב ע' תקנו ואילך).

בחי' נקודה, רק שהחכ' היא נקודת היו"ד, שיש בו ציור דג' קוצין כו', משא"כ כתר הוא נקודה בלי שום ציור כלל כו', וכמ"ש במ"א¹¹¹. וזהו¹¹² אני ראשון, אני אותיות אין¹¹³, והוא בחי' אין דכתר, מקור החכ', דבחי' חכ' נק' יש לגבי' כו'. ואני אחרון הוא בחי' אין דמל', סוף כל דרגין דאצי', מקור בחי' היש דבי"ע כו'. ואו' אני ראשון ואני אחרון, דכמו שאני אחרון בבחי' המל' סודכ"ד¹¹⁴ להוות הבריאה יש מאין בפר"מ, שנק' עשי' גשמיות, כך ממש אני ראשון להוות החכ' מאין, בבחי' עשי' גשמיות ממש, בשוה בלי שינוי כלל כו'. וגם זאת, דאני אחרון הוא מבחי' אני ראשון, דבחי' אין דכתר הוא בבחי' אין דמל', דנתב"ס וסוב"ת¹¹⁵ כו'.

והענין הוא¹¹⁶, דהנה ידוע בפ' מלכותך מכ"ע¹¹⁷, דכל עיקר ומקור התהוות כל העולמים והחיות שלהם הוא מבחי' מלכותך דוקא, והוא בחי' מל' דא"ס עצמו, שנק' מלכותך ממש, בחי' המל' דעצמות אוא"ס, וכמו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד¹¹⁸, דשמו הוא בחי' מל' כו' (ובפרטיות יש בזה מדרי', אך בכללות הוא בחי' מל' דא"ס כו')¹¹⁹, והוא מקור דמלכות דכל עולמים שבהשתל' דאבי"ע, כמל' דא"ק, ומל' דע"י ואו"א וז"א, עד מל' דאצי' ומל' דבריאה, עד מל' דעשי', שהיא מדרי' היותר תחתונה להוות עולם השפל שלנו כו'. וזהו פי' מלך מלכי המלכים¹²⁰ שלמעלה באבי"ע¹²¹, שהכל נמשך מבחי' מלכותך, והיינו מה שעלה במח' העצמיות אנה אמלוך כו'¹²², שזהו בחי' מל' דא"ס כו'¹²³.

וביאור הענין, דהנה ידוע דהתהוות עולמות בי"ע הוא מבחי' מל' דוקא, ולא משארי המדות, וכמשנת¹²⁴ דמהמדות העליונות לא הי' אפשר להיות התהוות העולמות, לפי שהן בבחי' קירוב כו', וכמו עד"מ כחות הנפש שהן גילויים מהנפש, וכמו מדת החסד הוא בחי' גילוי מהנפש, שהנפש מתגלה במדה זו, וכמו"כ במדת הגבו' והת"ת כו', וכן הוא בכח השכל, שכולם הן גילויים ממש מהנפש, והנפש מתגלה בכחות אלו, שמשכיל בכח השכל ומתחסד במדת החסד כו', ולכן נק' בשם תיקונין, שהנפש מתקנת בהם, היינו שמתקשטת ומתייפה בהם, שהו"ע הגילוי כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה פתח אלי'

117 = מלכות כל עולמים (תהלים קמה, יג).

118 פרקי דר"א פ"ג.

119 ראה לקו"ת פקודי ז, ריש ע"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ס"ע ה. ח"ב ע' תשסו. תקס"ט ע' ר. ס"ע רב. אוה"ת חנוכה ח"ה תקס"ח, ב. ואתחנן ע' קכב. ע' קכו. שמע"צ ע' איתתכו. ד"ה ביום השמע"צ תרע"ו (לעיל ח"ה ע' איתריב).

120 לשון הגמרא – ברכות כה, ב. לג, א. ועוד.

121 באב"ע: בכ"ק לא ברור אם כתוב „באבי"ע" או „דאבי"ע". במאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 116: באבי"ע.

122 ראה לקו"ת נשא כ, ד. כא, סע"ד. נצבים נא, ב. ובכ"מ.

123 ראה תורת חיים בראשית ד, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי וירא ע' קנ. שערי תשובה ח"א לט, ג. סה"מ תרנ"ג ע' קמג ואילך. תש"ג ע' 6. ובכ"מ.

124 ראה לעיל פשצ"ה (ח"ד ס"ע אקב ואילך).

111 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי מטות ע' איתשפא. סה"מ תר"ס ע' נ. תרס"ח ע' כג. פר"ת ס"ע מ ואילך. לעיל פק"ט (ח"א ס"ע רפו). פרס"ט (ח"ג ע' תשמט).

112 ראה לקו"ת שלח מז, ד. ד"ה זה היום שבהערה 116.

113 ראה פרדס שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"א. עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג. שער מב (שער דרושי אבי"ע) ספ"א. וראה לקו"ת שלח מז, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"ב ס"ע נד.

114 = סופא דכל דרגין.

115 = דנעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן.

116 הבא לקמן – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי

קונטרסים שבהערה 1 (ע' שיג ואילך) – עם הוספות וכו'. המשך ר"ה תרפ"ט שבהערה הנ"ל (סה"מ תרפ"ט ע' טז ואילך) וד"ה זה היום דיום ב' דר"ה תשי"ו (סה"מ תשי"ז ע' ד ואילך), מיוסדים, כנראה, על ההמשך כאן.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרעג

כו/125. אבל¹²⁶ מדת המלוכה וההתנשאות, אין זה גילוי מהנפש, כ"א בא בבחי' כח נבדל מהנפש, דגם התנשאות עצמי הוא בחי' כח נבדל כו'. ולכן, כל הכחות הן עילוי בנפש, לפי שהן התגלות מן הנפש, משא"כ במדת המלוכה כו'. אך זהו בגילויים מן הנפש, אבל בעצם הנפש, הנה מדת המלוכה מושרש בעצם הנפש יותר מכל הכחות כו'. ועוד זאת, שזהו מצד עילוי הנפש בעצם, שהיא במעלה ומדרי' מובדלה בעצם, לכן יש בו מדת הממשלה וההתנשאות כו'. וכמו האדם דוקא יש בו טבע הממשלה, וכמו ורדו בדגת הים כו'/127, שזה טבע האדם דוקא¹²⁸, ולא נמצא טבע זאת בע"ח¹²⁹, שזהו מפני מעלת נפשו בעצם כו', וכמו"כ מדת המלוכה הוא מצד מעלת הנפש, שהוא מרומם בעצם, ומשו"ז יש בו תוקף הממשלה וההתנשאות כו', ועמ"ש מזה במ"א בד"ה שמח תשמח רנ"ז¹³⁰. ומ"מ, הוא בא בבחי' כח נבדל מהנפש כו' (דכן הוא בכל דבר שבא מן העצמי, ה"ז בא בבחי' נבדל דוקא כו'). ולכן, המדות שהן בבחי' גילוי מהנפש, הרי ההתגלות שלהם הוא ג"כ בבחי' קירוב ובבחי' גילוי או"פ כו', ומדת המל' שהוא בחי' כח נבדל, ה"ז בא בבחי' ריחוק ובבחי' מקיף לבד כו'. ולכן נק' המל' בשם עטרה¹³¹, ועיקר ענין המלוכה הוא הכתר מל', והיינו כעטרה המקפת על הראש בבחי' מקיף לבד כו', ובאה על נבדלים ונפרדים דוקא כו', כידוע¹³². והדוגמא מזה יובן למעלה, דהתהוות העולמות לא הי' אפשר להיות מהמדות העליונות, שהן בבחי' גילוי ההעלם מאוא"ס המאציל, וההשפעה מהם הוא בבחי' גילוי ובבחי' קירוב כו', כ"א מבחי' מל', שבא בבחי' נבדל, גם בחי' התנשאות, שהו"ע המלך המרומם לבדו כו'/133, ה"ז ג"כ בבחי' כח נבדל מן העצמות כבי', ובא בבחי' ריחוק בבחי' מקיף לבד כו', ולכן התהוות העולמות הוא מבחי' מל' דוקא כו'.

א'רטו

והנה לכאוי צ"ל, והלא כתי'¹³⁴ בראשית ברא אלקים, וראשית הוא בחי' חכ' כנ"ל¹³⁵, הרי ההתהוות הוא מבחי' חכ', וכמו שת"י¹³⁶ בחוכמתא ברא כו', וכמ"ש¹³⁷ כולם בחכ' עשית כו'. אך הענין, דהנה ידוע¹³⁸ (ונת' ג"כ לעיל ד"ה ראשי המטות¹³⁹) דאצ"ל הוא בחי' ממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנבראים כו', דתכלית הכוונה דאוא"ס הוא ההתהוות

131) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פרק טז מערכת עטרה. מבוא שערים שער ו דרוש א. תו"א מקץ מא, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תרפב. מאמרי אדמו"ר האמצעי נצבים ע' תתפב. וש"נ.
132) ראה תניא שעהיוה"א רפ"ז. לעיל פש"ה. פשכ"ד (ח"ג ע' תתנא ואילך. ע' תתקא ואילך).
133) ברכת יוצר.
134) בראשית א, א.
135) ע' א'תרעא.
136) זח"א לא, ריש ע"ב (ושם: דתרגם יונתן בראשית בחכמתא). תרגום ירושלמי עה"פ (ושם: בחוכמא).
137) תהלים קד, כד.
138) ראה תו"א מגילת אסתר צג, סע"א. לקו"ת ואתחנן יב, א. אוה"ת בשלח ע' תקע ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' ריא. לעיל פ"ו (ח"א ע' יג ואילך).
139) תרע"ג, תרע"ה (ח"ב ע' תלד ואילך. ח"ה ע' א'תע).

125) וירא יג, ג ואילך.
126) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"ב ס"ע תתיט ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שכא. לעיל פש"ה. פשכ"ד (ח"ג ע' תתנא ואילך. ע' תתקא ואילך). סה"מ עטר"ת ע' סג ואילך (ועם הוספות וכו' – סה"מ תרפ"ד ע' ח ואילך. תרצ"ט ע' 14 ואילך. תש"ד ע' 262 ואילך. תש"ט ע' יב ואילך). ע' שכד (ועם הוספות וכו' – סה"מ הש"ת ס"ע 22 ואילך). ועוד. סה"מ תרפ"ט ע' רנח ואילך. וראה גם ד"ה זה היום תשמ"א פ"ט ואילך (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קז ואילך. בהוצאה החדשה – ח"א ע' לו ואילך).
127) בראשית א, ח.
128) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי פסח ע' לט. אמור ע' תרס. ראש השנה ע' א'מת. הנחות תקע"ז ע' שמג. סה"מ תרע"ח ס"ע רלב. תש"ה ע' 128.
129) בע"ח: בסה"מ תרפ"ט שבהערה 1 (ע' יח): כבע"ח.
130) סה"מ תרנ"ז ע' קפו ואילך. ע' ריב ואילך.

דבי"ע כו' (שהרי הכוונה בהתהוות העולמות הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים כו'¹⁴⁰, וכוונה זו נשלם בעולמות ביי"ע דוקא¹⁴¹, וכמשנת"ל בכ"ד¹⁴²). והגם דכתר דאצי' הוא רצון פרטי להתהוות האצי' כו', מ"מ, עיקר הכוונה בזה הוא שיהי' התהוות ביי"ע כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ו¹⁴³, שאין הכוונה בשביל האצי', הואיל כו'. וז"ש¹⁴⁴ כל אשר חפץ ה' עשה, דבחי' עשי' והתהוות היש זהו מבחי' חפץ ורצון ה' כו', כי הרצון דאוא"ס ב"ה הוא בהתהוות היש דוקא כו'. רק בכדי שיהי' הרצון בערך להיות בבחי' מקור ליש, והיינו שיהי' בחי' רצון גלוי על מציאות יש כו', ויהי' בערך להיות בחי' מקור ליש, ע"ז הוא האמצעי דאצי' כו'. דהנה, בחי' הכתר הוא למעלה מבחי' הגילוי עדיין, דעם היות שהוא בחי' רצון להתהוות, ה"ז בתכלית ההעלם עדיין, ונק' סדכ"ס¹⁴⁵, שסתום גם מבחי' חו"ב, וכ"ש שהוא סתום לגמרי לגבי ביי"ע, ואינו בגדר רצון גלוי להתהוות היש כו', וכ"ש שאינו בגדר ערך להיות מקור ליש כו', וכמשנת"ל¹⁴⁶ שעם היותו ראשון לנאצלים, ה"ה מובדל מהם, וכ"ש מבי"ע כו'. ועיי' הע"ס דאצי' בא הרצון ממדרי' למדרי', עד בחי' מל' דאצי', שהוא בחי' רצון גלוי להתהוות ביי"ע, ובערך להיות בבחי' מקור להם כו'. וראשית התגלות הרצון הוא בבחי' חכ', שנק' ראשית⁹⁵, שהיא בחי' מקבל מראשון כו', והיינו מפני שהחכ' מאין תמצא¹⁴⁷, מבחי' אין דכתר¹⁴⁸, והיא ראשית הגילוי מעצמות העלם הכתר כו'. וזהו בראשית ברא, דבחי' חכ' הוא בחי' התגלות הרצון מבחי' הכתר כו', דכמו שבא בבחי' חכ', ה"ז בחי' ראשית, שיש לו שייכות לבחי' אחרית, שהוא בחי' מל' כו'. ומ"מ, בחכ' הוא בבחי' פשיטות עדיין, ומצטייר יותר בבחי' בינה כו', שז"ע כולם בחכ' עשית¹⁴⁹ בינה כו'¹⁵⁰, וכמשנת"ל ד"ה אחת שאלתי¹⁵¹ וכנ"ל. ובפלה"ר שע"ג פ"ב¹⁵² הביא בשם הזהר בראשית¹⁵³, גלופי¹⁵⁴ אגליף ההוא סתימאה קדישא (כתר) גו מעוי דחד טמירא (דעת שבחכמה) דנקיד בנקודה דנעיץ כו'¹⁵⁵, והיינו ההמשכה מהכתר אל החכ', וכ' ¹⁵⁶ דחכ' נק' נקודה דנעיץ, להיותה דבוק בהמדרי' שאחרי' כו', משא"כ כתר נק' נקודה דלא נעיץ, מפני שאינו דבוק כו' כנ"ל. ומן החכ' מצטייר בבניה שבא יותר בבחי' התגלו' כו'. ובהקדמת הזהר ד"ב ע"א כ', בשעתא דסדכ"ס¹⁵⁷ בעא לאתגלייא (פי' רצה לגלות מלכותו, מק"מ¹⁵⁸), עבד ברישא נקודה חדא (אבא¹⁵⁸), צייר בה כל ציורים (ע"י צייר אימא וזו"נ¹⁵⁹), חקק בה כל גליפין כו'¹⁶⁰,

א'רטז

- 140) ראה תנחומא נשא טז. תניא פל"ו.
 141) ראה סה"מ תרס"ח ע' רכז. תרס"ט ע' יח. תרע"ג ע' עז. ע' ער.
 142) ראה ד"ה ויקהל משה תרע"ה (ח"ד ע' א"רכ ואילך).
 ד"ה שופטים ושופטים תרע"ה (ח"ה ע' א'תקיה ואילך. ע' א'תקכ).
 143) מה, סע"ב ואילך.
 144) תהלים קלה, ו.
 145) = סתימו דכל סתימין.
 146) ראה לעיל פקצ"ו (ח"ב ע' תקמו ואילך). פש"מ ח"ג ע' תקמו ואילך.
 147) איוב כח, יב.
 148) ראה זהר ח"ב ככא, סע"א. ח"ג קנת, ב. תניא אגה"ק סיי"ז (קכו, רע"א). סה"מ עטר"ת ס"ע תפד. תרצ"ו ע' 89.
 תרח"ץ ע' ו. וש"ב.
 149) תהלים קד, כד.
 150) זהר ח"ג מג, א.
 151) תרע"ה (ח"ה ע' א'תקכט ואילך).
 152) = ובפלה הרמון שער ג פרק ב.
 153) ג, ב.
 154) גלופי: כ"ה בפלה הרמון. בזהר שלפנינו: גליפי.
 155) עכ"ל הזהר ופלה הרמון.
 156) = וכתב.
 157) = דסתימא דכל סתימין.
 158) = מקדש מלך (לזהר שם).
 159) ע"י צייר אימא חו"נ: במקדש מלך שם: ע"י אבא צייר אימא וזו"ן.
 160) עכ"ל הזהר שם.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרעה

דחיקה היא יותר מצויר, וכמ"ש הפרד"ס¹⁶¹ בענין רשימה חקיקה כו', הובא בלקו"ת בהוספות ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח כו'¹⁶². וכ"ז הוא בבחי' המשכת האור דכתר ממדרי' למדרי' עד בחי' מל', וההתהוות היא מבחי' מל' כו'. וי"ל, דזהו דאחר אומרו בראשית ברא אלקי' את השמים כו', דמרומו בזה כל הע"ס דאצי'¹⁶³, וכמ"ש בתוספתא דזהר בראשית דל"א ע"ב, נא' אח"כ והארץ היתה תהו כו'¹⁶⁴, שלא הי' עדיין התהוות העולמות, עד ויאמר אלקי' יהי אור¹⁶⁵, דמבחי' דבור העליון דבחי' מל' נתהווה האור, וכן כל הנבראים כו'.

והנה בחי' מל' ג"כ כלולה מע"ס. ובחי' כתר מל' הוא בחי' הרצון למלוכה כו', וכמו עד"מ¹⁶⁶ המלך שמכתירים אותו בכתר מל', הוא, שמעוררים בו הרצון למלוכה כו'. ועם היות שיש בו ענין ההתנשאות מצ"ע, ה"ז בהעלם בעצמו, וההכתרה היא התגלות ההתנשאות, שבא בבחי' רצון למלוך כו'. ואין זה עדיין בבחי' התנשאות על עם ממש. ובאמת הוא ההתגלות דההתנשאות עצמו, שהי' תחלה בהעלם בעצמו, וע"י ההכתרה ה"ז יוצא ונבא בהתגלות כו', ויש בזה ג"כ הרצון למלוך כו'. ובפרטיות הוא ב' ענינים שנעשה ע"י ההכתרה¹⁶⁷, הא', התגלות בחי' התנשאות עצמו, שנעשה מוגבה ומרומם בעצמו בהתגלות כו', והב', הרצון למלוך בבחי' התנשאות על עם כו'. וגם הרצון הזה אינו עדיין בבחי' התנשאות על עם, שזהו דוקא אח"כ¹⁶⁸ שהוא בבחי' מושל ושולט כו'¹⁶⁹, רק שהוא רצון גלוי להיות מתנשא על עם כו'.

והדוגמא מזה יובן במלכותא דרקייע, בחי' מל' דאצי', דכתר מל' הוא בחי' רצון גלוי למלוכה כו', ואין זה עדיין בבחי' התנשאות על עולמות, נבראים ונפרדים כו', והיינו דמבחי' זו אינו נמשך עדיין להיות התהוות העולמות בפו"מ, שזהו מבחי' מל' שבמל', שזהו בחי' ההתנשאות על עולמות בבחי' מקיף, להיות התהוות העולמות כו', אבל בחי' הרצון למלוכה הוא רק הרצון להיות מתנשא כבי' כו', וכמו בחי' כתר שממשיכים ברה"ה, שהוא הרצון למלוכה כנודע¹⁷⁰, זהו בחי' המלך הקדוש¹⁷¹ כו', וגם, שזהו התגלות בחי' התנשאות עצמו כו'. וי"ל דכמו שבחי' כתר דאצי' כלול מבחי' עתיק ואריך כו', כמו"כ בחי' כתר מל' יש בזה ב' ענינים, ההתגלות דהתנשאות עצמו כבי', וגילוי הרצון להיות בבחי' התנשאות על עם כו'. ובחי' ההתגלות דהתנשאות עצמו ובחי' הרצון למלוכה, עם היות שאין זה עדיין בחי' מלוכה ממש על עם כנ"ל, הוא הסיבה להיות בחי' התנשאות על עם כו', דבחי' התנשאות עצמי כמו שהוא בהעלם בעצמו, יכול להיות שלא יבוא לידי

167) ראה לקמן ריש ע' א'תרפ.

168) בגוכתי"ק יש כאן תיבה אינה ברורה. בכת"י מעתיק: לאח"כ. וראה הערה הבאה.

169) וגם הרצון הזה... שזהו דוקא אח"כ שהוא בבחי' מושל ושולט כו': בסה"מ תרפ"ט שם: וגם הרצון הזה אינו עדיין התנשאות על עם להנהיגם ולהדריכם, שזה בא דוקא אח"כ שהוא מושל ושולט.

170) ראה לקו"ת נצבים נא, סע"ב ואילך.

171) תפלת העמידה לעשיית (ברכות יב, ב).

161) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"ט. שער כז (שער האותיות) פכ"ו. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תקנו ואילך. המשך תרס"ו ע' תערב. לעיל פק"ז (ח"א ע' ט).

סה"מ עתי"ר ע' נא. פר"ת ע' מא. תרצ"ב פ' ו' ואילך.

162) הוספות לויקרא נד, א.

163) ראה גם אוה"ת בראשית ח"ג תפו, סע"ב ואילך. ד"ה בראשית ברא תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' פט ואילך).

164) בראשית א, ב.

165) שם, ג.

166) ראה גם המשך ר"ה תרס"ה, תש"ג. ובכ"מ.

התגלות, וכמ"ש במ"א¹⁷², שכל כח עצמי כמו שהוא נטוע בעצם הנפש, יכול להיות שלא יתגלה כו', וכמ"ש מזה בד"ה שמח תשמח הנ"ל¹⁷³, אבל כאשר בא בהתגלות, ה"ז סיבה לגילויים שיבואו ממנו כו', וע"כ, בחי' התגלות ההתנשאות עצמי דבחי' כתר מל', ה"ז בבחי' סיבה להיות בחי' התנשאות על עם, שהוא ההתנשאות על העולמות כו' (וכ"ש דבחי' רצון הגלוי למלוכה הוא בבחי' סיבה כו'). וגם, דהנה, בחי' ההתנשאות על העולמות (שזהו מקור התהוות העולמות כו' כנ"ל), זהו מה שבחי' מל' דמל' דאצי' נעשה בחי' כתר לברי' כו' (והו"ע כח הפועל הכללי, שנת"ל ד"ה אנכי אנכי הא'¹⁷⁴, שזהו בבחי' מקיף עדיין כו', וההתהוות בפועל בבחי' קירוב הן האותיות והצירופים הפרטים, שהן כחות הפרטים, שהן בחי' פעולות פרטיות כו', כמו שנת' שם). והנה, מה שנעשה כתר לברי', זהו לאחר הפרסא שבין אצי' לברי' כו', והיינו דוקא לאחר התעלמות האור, אז דוקא אפשר להיות בבחי' כתר לברי', ע"י בקיעת הפרסא כו'. וידוע דהתעלמות זהו גופא הוא ע"י ההתנשאות דבחי' מל', דענין ההתנשאות הוא בחי' הבדלה והתעלמות כו', וכמשנת"ל (ד"ה ביום השמע"צ¹⁷⁵), וכמ"ש בלקו"ת בהבי' דמי מנה¹⁷⁶, בענין והים עומד עליהם כו'¹⁷⁷ (והמובן שם, דהכוונה על בחי' מל' כמו שהיא באצי' בבחי' התנשאות עצמי כו'. ולכא' הרי התנשאות עצמי הוא בחי' עצמית, לא בחי' אור כו', וא"כ ה"ז למעלה מבחי' התעלמות כו', רק מה שהוא בבחי' התעלמות בעצמו, לא להעלים דבר כו'. י"ל, דבבחי' מל', להיות שזהו ההתגלות דהתנשאות עצמו כנ"ל, שייך בזה התעלמות שמעלים כו'. גם י"ל, שמעלים על הכחות, שהן האורות והגילויים, שמתעלמים בהעצם כו', וכמ"ש במ"א¹⁷⁸ בטבע מוחין דגדלות לעכב בעצמו, מפני שהן בבחי' הבדלה כו'), והיינו, דבחי' התנשאות עצמי דבחי' כתר מל', עי"ז דוקא נעשה בחי' הצמצום והריחוק, שיוכל להיות הבריאה מאין ליש (מבחי' מל' שבמל' כו'). וזהו אמיתית קיומם אחר התהוותם כו', וכידוע¹⁷⁹ במ"ש¹⁸⁰ יראת ה' לחיים, שהמלאכים, מפני היראה אלקית שעליהם, חיים וקיימים יותר, וכמו שא'¹⁸¹ ומוראך עליהם כו'.

א'ריו

ולפ"ז יתפרש מ"ש¹⁸⁴ בראשית ברא, וכן ששת ימים עשה כו'¹⁸², בהע"ס דמל'¹⁸³, דבכדי שתהי' ההמשכה מבחי' כתר מל' בבחי' מל' שבמל', להיות ההתהוות, זהו ע"י אמצעית הע"ס דמל' כו', דבחי' כתר מל' הוא בחי' התנשאות עצמי, שזהו בחי' העלם כו', וגם בחי' הרצון דכתר מל', עם היות שהוא בחי' רצון גלוי, כ"ז הוא עדיין במדר' האצי' כו', שבאצי' הוא בחי' רצון גלוי, אבל לגבי בי"ע, ה"ז בחי' העלם עדיין כו', שאינו בבחי' מקור ממש לבי"ע כו', וראשית ההתגלות הוא בבחי' חכ' שבמל', שזהו המאמר דבראשית

(178) ראה לקו"ת שה"ש ל. ב. אוה"ת ענינים ע' רכט. לעיל ח"ב ע' תקלט. ח"ד ע' א'פד. ע' א'של. לקמן ע' וא'רסא.

(179) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ע' תשלח. סידור עם דא"ח קלא, ריש ע"ג. וי"ג. סה"מ תרנ"ט ע' ל. ע"ת ס"ע כד. וש"נ.

(180) משלי יט, כג.

(181) פיוט, "אשר אימתך" במוסף ליוה"כ"פ.

(182) יתרו כ, יא. תשא לא, יז. וראה לעיל ח"א ע' יב. ח"ה ס"ע א'תפז. ע' א'תקיא.

(183) ראה לעיל ע' א'תרעה.

(172) ראה סה"מ תרמ"ד ע' שנד ואילך. המשך תרס"ו ע' רמא. לעיל פצ"ו (ח"א ע' רמט ואילך).

(173) סה"מ תרנ"ז ע' רח ואילך.

(174) אוצ"ל: ד"ה ולקחתם לכם תרע"ה (ח"ג ע' תתקטו ואילך).

(175) תרע"ה (ח"ג ע' תתקלח ואילך).

(176) לקו"ת בלק סח, ג.

(177) מלכים"א ז, כה (ושם: עומד על שני עשר בקר גו'

והים עליהם מלמעלה). וראה ד"ה וכל העם תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'שעא).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרעז

כו', ומתגלה יותר בבחי' המדות שבמל', שז"ע ששת ימים עשה כו', עד שבא בבחי' מל' שבמל', שנעשה בחי' כתר לברי', בבחי' התנשאות על עם, בבחי' מקיף עליהם, להיות בבחי' מקור כו' (וג"ז הוא בבחי' מקור כללי עדיין כו' כנ"ל).

וזהו ¹⁸⁴ אני ראשון, אני אותיות אין¹¹³, והוא בחי' אין דכתר כו'. ויובן זה בבחי' מל', דאני ראשון הוא בחי' כתר מל', שנק' ראשון שבבחי' הבדלה עדיין כו', דחכ' נק' ראשית⁹⁵, שהוא בחי' ראשית ההתגלות מבחי' ההעלם דאין דכתר כו', דכמו"כ הוא בחי' חכ' שבמל', שהוא ההתגלות דבחי' כתר מל', שנק' ראשון שמובדל עדיין כו'. ומ"ש אני, היפך אתוון אין, קאי על בחי' החכ', שהוא ההתגלות מהעלם הכתר כו'. וזהו אני ראשון¹⁸⁵, בחי' כתר וחכ', היינו כמו שהחכ' מיוחדת בכתר כו'. וי"ל לפי שבחכ' עדיין ג"כ בבחי' פשיטות ובבחי' נקודה עדיין (רק שהיא בחי' נקודה דנעיץ כו') כנ"ל¹⁸⁶, לכן ה"ז כולל אותם ואו' אני ראשון כו'. ואני אחרון הוא בחי' מל' שבמל', שנעשה בבחי' כתר לברי', בבחי' התנשאות ובבחי' מקיף על עולם הברי' כו'. וכך הוא בכל עולם ועולם, כמו שמבחי' מל' דברי' נעשה כתר ליצי', שזהו בחי' מל' שבמל' דברי' כו'. והיינו דבחי' כתר וחכ' שבמל' דברי', נק' אני ראשון, ומל' שבמל', שנעשה כתר ליצי', זהו אני אחרון כו'. וכן מל' דיצי' שנעשה כתר לעשי' כו', עד בחי' מל' שבמל', שהוא בחי' כתר וראש ושרש לעולם עשי'¹⁸⁷, שעז"נ ומלכותו בכל משלה כו', ובחי' כתר מל' דעשי' הוא המלך¹⁸⁸ א'ריח המרום והמתנשא מימות עולם דעשי' כו'. ועד"ז הוא בע"ס דאצי', דמל' דא"ק נעשה כתר ועתיק לאצי' כו'. וכן הוא בכללות השתל' דפרצוף דא"ק שנאצל מעצמות אוא"ס, דמל' דא"ס נעשה כתר לא"ק כו', דמל' דא"ס כלולה ג"כ מע"ס מן הכתר עד המל' כו'. וכללות הענין דמל' דא"ס הוא¹²³, מה שעלה במחשבתו הפשוטה אנא אמלוך כו'¹²², דמח' זו היא סיבה כללית על כללות ההשתל' כו', כי ממדות העצמיות דא"ס, כחסד דא"ס, שלגדולתו העצמיות אין חקר¹⁸⁹, לא הי' יכול להיות מקור וראש לנאצלים, כי הי' הכל בבחי' א"ס ממש כו', רק בבחי' מל' דא"ס יכול להיות שיהי' מקור להתהוות העולמות כו'. והיא כלולה מע"ס, וכמא' הזהר¹⁹⁰ בריש הורמנתא דמלכא גליף גליפו בטה"ע כו', דבריש הורמנתא דמלכא זהו בחי' כתר מל', וגליף גליפו, שהן חקיקת האותיות¹⁹¹, זהו בחי' מל' שבמל' דא"ס כמו שהוא לפני הצמצום עדיין כו', והו"ע שיער בעצמו בכח¹⁹² כל מה שעתיד להיות בכללות ההשתל' לאחר הצמצום כו', ובחי' המח' ורצון דאנא אמלוך הוא קודם ששיער בעצמו כבי', והוא סיבה להשערה, דמפני שעלה במח' אנא אמלוך, ואין מלך בלא עם¹⁹³, ע"כ שיער בעצמו כו'¹⁹⁴. אמנם, בחי' כתר מל', הוא בחי' הרצון והתענוג

191) ראה דרך אמת לזהר שם. לקו"ת בחוקותי מו, ב ואילך. חוקת נט, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תרפט ואילך. תקס"ח ח"א ע' שכד ואילך. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פ"י ואילך. הגהות לד"ה פתח אליהו שבתו"א תרנ"ח ס"ע ס ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' נה. עת"ר ס"ע מא ואילך.
192) ראה מקדש מלך לזהר שם. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ושער היחוד שם. סה"מ עת"ר ע' לז ואילך.
193) בחיי וישב לה, ל. שם ר"פ בלק. תניא שעוהו"א רפ"ז (פא, ב). ובכ"מ.
194) ראה גם סה"מ תרמ"ד ע' סז ואילך. תרע"ג ע' רנא.

184) הבא לקמן – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים שבהערה 1 (ע' שטו) – עם הוספות וכו'.
185) ראה עץ חיים שער מב, לקו"ת ומאמרי אדמו"ר הזקן שבהערה 113.
186) ס"ע א'עדרת.
187) ראה מקומות שצויינו בהערה 200.
188) ברכת יוצר.
189) תהלים קמה, ג. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי תצוה ע' שנג. שבועות ע' שכ. ע' תקכו. דרושי תחונה ח"א ס"ע לה.
190) זח"א טו, א.

בבחי' מלוכה, שלמעלה מבחי' המח' דאנא אמלוך, שזהו בחי' רצון גלוי בעצמותו, ובחי' כתר מל' הוא בהעלם עדיין, והוא רק בחי' התענוג בענין המלוכה, דמשו"ז נתעורר כבי' בבחי' רצון גלוי בעצמותו כו' (וי"ל שזהו מה שעלה התענוג בקיום התומ"צ דנש"י ובהדירה¹⁴⁰ בתחתונים כו', דמשו"ז בא הרצון בהתהוות העולמות כו', ועמשנת"ל ד"ה וידבר כו' אח"מ¹⁹⁵). או דבחי' כתר מל' הוא ההתגלות בעצמותו דבחי' התנשאות עצמו כבי' (וי"ל שזהו ענין א' עם התענוג במלוכה, שזהו התענוג בעצם ענין המלוכה, לא בבחי' ההתנשאות על עם כו'), וזהו למעלה עדיין מבחי' רצון למלוכה כו' (וי"ל שז"ע המלוכה על נשמות כו', עמשנת"ל ד"ה ויצא יעקב¹⁹⁶), רק מפני ההתגלות כבי' דהתנשאות העצמי והתענוג במלוכה, בא בחי' הרצון דאנא אמלוך ושיער בעצמו כו'.

וזהו אני ראשון, היינו בחי' כתר מל', דעם היות שזהו בבחי' איזה התגלות בהעלם בעצמו כבי', ה"ז מובדל עדיין לגמרי מכללות ענין ההשתל' כו'. ואני אחרון הוא בחי' מל' שבמל' דא"ס, והו"ע מה ששיער בעצמו בכח כו', שע"י הצמצום נעשה בחי' כתר ועתיק לא"ק כו'. ונעוץ תחב"ס וסוב"ת¹⁹⁷, דבחי' מל' דמל' דא"ס שנעשה כתר לא"ק, שרשו מבחי' כתר מל' דא"ס כו'. ועד"ז יובן בפרטי פרטו¹⁹⁸ בכל עו"ע¹⁹⁹ דע"ס דאבי"ע, דמבחי' מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון²⁰⁰, כי כל ספי' כלולה מיו"ד כו'²⁰¹, וכמו מבחי' מל' שבחכ' נעשה כתר לבינה ומבינה למדות כו'. אך ד"כ, אני ראשון במל' דא"ס, בחי' מלכותך כו', ואני אחרון במל' דאצ"י עד מל' דעשי' כו'. וזהו ראו עתה כי אני אני הוא²⁰², דאני אחרון דמל' דעשי' הוא אני ראשון דמל' דא"ס, דנתב"ס וסוב"ת כו', ולגבי עצמות אוא"ס אין הצמצום הראשון שלפני אצ"י וצמצום האחרון שלפני ברי' ויצ"י מסתיר כלל וכלל כו'.

ומעתה¹ צ"ל ענין הג"ע. דהנה², דעיקר הענין מה שהנשמות נהנין מזיו השכינה בג"ע ה"ז נעשה ע"י המע"ט³ בעוה"ז כו', שזהו ג"כ ענין שאמרז"ל⁴ שכר מצוה מצוה, שהשכר והעונג שבג"ע הוא מהארת המצוה עצמה כו'. וז"ש⁵ וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, שע"י העבודה במ"ע⁶ עושין את הג"ע, היינו שממשיכין בחי' זיו השכינה ליהנות בו כו'. ובמדרש⁷ אי' דלעבדה ולשמרה קאי על קרבנות, וכמ"ש⁸ בהוציאך כו' תעבדון כו',

(195) תרע"ה (ח"ד ע' א'שיב ואילך).

(196) תרע"ה (ח"ג ע' א'טז).

(197) ספר יצירה פ"א מ"ז.

(198) בכת"י מעתיק: פרטיית.

(199) = עילה ועלול.

(200) ראה עץ חיים שער מו (שער כסא הכבוד) פ"ב. פ"ה.

מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תרס. שער היחוד פ"י (קטז, ב). מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' לו. וש"נ.

(201) ראה עץ חיים שער כד (שער פרקי הצלם) פ"א.

(202) האוינו לב, לט.

הנ"ל ע' א'תרסה הערה 1 (ע' שטז) – עם הוספות וכו'.

(2) הבא לקמן – מיוסד, כנראה, על אוה"ת חוקת הנ"ל ע'

א'תרסו הערה 38 (ע' תשפד ואילך. הוספות ע' 15 ואילך. ע'

23 ואילך. ועם הוספות כו' – ד"ה וידבר גו' זאת חוקת תרל"ג,

תרמ"ב שבהערה הנ"ל).

(3) = המעשים טובים.

(4) אבות פ"ד מ"ב.

(5) בראשית ב, טו.

(6) = במצות עשה. ראה לעיל ע' א'תרסו. וש"נ.

(7) ובמדרש... להקריב לי כו': ב"ר פט"ז, ה: ,ויניחהו בג"ע

לעבדה ולשמרה – אלו הקרבנות שנאמר תעבדון את

האלקים, וכתבי תשמרו להקריב לי במועדו".

(8) שמות ג, יב.

(1) הבא לקמן (עד סוף פסקא „אך צ"ל תחלה מה"ע דג"ע"

(ע' א'תרעט)) – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרעט

וכתי" תשמרו להקריב לי כו', והיינו שע"י המצות בכלל, וע"י הקרבנות בפרט, עושין וממשיכים את הג"ע כו'. ולכן נמשלו המצות לנרות, כמ"ש¹⁰ כי נר מצוה כו', כמו שע"י שמדליקין את הנרות נתמלא הבית אור וזיו, כך ע"י עשיית המצות נמשך זיו בג"ע כו' (וכמו שהנשמות נק' נרות, כמ"ש¹¹ נר ה' נשמת אדם, שהן מאירים את העולם התחתון, שע"י הוא תכלית ירידת הנשמות למטה כו'¹², כמשנת"ל¹³, כמו"כ הנרות דמצות מאירים את הג"ע כו'), וכמ"ש בתו"א ד"ה ואתה תצוה¹⁴. ומי שלא עשה טוב מימיו, ה"ה חסר חלק העונג והזיו שמחמת מע"ט שהי' עושה, ואפי' חסר המצות יום א', חסר ההמשכה כו'¹⁵. ולכאו' אינו מוכן, והלא הג"ע נברא קודם שנבה"ע, וכדאי' במד"ר¹⁶ שבעה דברים קדמו לעולם וא' מהם ג"ע כו', וכמ"ש¹⁷ ויטע ה' אלקים גן בעדן כו', וא"כ מהו"ע שהג"ע נעשה ע"י המצות כו'.

אך צ"ל תחלה מה"ע דג"ע¹. הנה ג"ע הוא מבחי' בינה שבמל', כמ"ש בע"ח שער ציור העולמות¹⁸. דזהו ההפרש בין ג"ע לכללות העולמות, דההתלבשות בהם הוא רק מבחי' ז"ת, ובד"כ הוא בחי' נה"י לבד, ובפרטיות הוא בחי' מל' שבמל' לבד, שנעשה בבחי' כתר כו', כמשנת"ל¹⁹, ובג"ע מאיר בחי' ג"ר כו'²⁰, וכמשנת"ל (ד"ה וישב יעקב²¹). ולכן הגילוי דכללות העולמות הוא בחי' המציאות בלבד, והגילוי דג"ע הוא בחי' מהות האור כו', וכמ"ש²². והנה, געה"ע שהוא בעולם הבריאה²², מאיר שם בחי' ג"ר דמל' דאצי' כו', ועיקר הגילוי הוא בחי' בינה שבמל', ובתוכה מלוכש בחי' כו"ח שבמל', ונת' לעיל (ד"ה שמור את יוה"ש²³) דבינה נק' שביעאה²⁴, שכוללת כל הג"ר, וגעה"ע שבעולם הברי' הוא בחי' כח"ב דברי', היכל קדק"ד דברי', שזהו ג"כ בחי' שביעאה כו', ולכן בגעה"ע מאיר בחי' בינה שבמל', בחי' שביעאה כו'. וזהו ויטע ה' אלקים גן כו', דהשם דבינה הוא הוי' בניקוד אלקים כו'. וזהו בחי' ג"ע מצ"ע, דהיינו המשכת בחי' בינה שמאיר שם תמיד, שאין זה המשכה שע"י עבודה, כ"א זהו הברי' דג"ע כו', וגם הנשמות מתענגים בג"ע, שהרי הנשמות קודם בואם לעוה"ז מקומם הוא בגעה"ע, וכמ"ש בלק"ת בד"ה במדב"ס באה"מ²⁵ בענין מאין באת כו'²⁶, והיינו בבחי' הגילוי שבג"ע מצ"ע כו'.

והנה² העיקר הוא בג"ע²⁷ התענוג שמתענגים על אלקות כו', והתענוג הוא בחי' כתר שבמל', וכמשנת"ל שהוא בחי' הרצון והתענוג במלוכה כו', והיינו דההמשכה

9) פינחס כח, ב.
10) משלי ו, כג.
11) שם כ, כז.
12) ראה לקו"ת ואתחנן ב, א.
13) פ"א (ח"א ע' קעז). פקנ"ה (ח"ב ע' טזז). ד"ה בראשית תרע"ו (ח"ה ע' א'תריז).
14) פ"א, ב.
15) "כמ"ש בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא [שלח לח, ריש ע"א] – אוה"ת חוקת שם (ע' תשפד).
16) בנוד"ר: ראה פסחים נד, א. פרקי דר"א פ"ג. תנחומא נשא יא. פירוש מהרז"ו הארוך לבר" פ"א, ד.
17) בראשית ב, ת.
18) בניח"ש שער ציור העולמות: שער מג פ"ג. הובא בלקו"ת ואתחנן י, ב.
19) ע' א'תרעו ואילך.
20) ראה ביאורי הזהר – הובא לעיל ס"ע א'תרסז ואילך.
21) תרע"ה (ח"ג ע' א'נד).
22) ראה מקדש מלך לזהר ח"ב מו, א. מאורי אור אות ג סעיף כא. תניא פל"ט (נב, א). תו"א מקץ לב, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קכג. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תשעט. ח"ג ע' אי"ז.
23) תרע"ה (ח"ה ס"ע א'תפט ואילך).
24) זח"ג מז, ב.
25) במדבר ב, א.
26) אבות פ"ג מ"א.
27) העיקר הוא בג"ע התענוג: בכת"ק: העיקר הוא

בג"ע הוא מבחי' הכתר, רק שזהו כמו שמתלבש בכינה כו', ולכן התענוג הוא בהשגה דוקא, והרי עיקר גילוי התענוג הוא בחכ' כו', רק דשם הוא למעלה מהשגה, ובהתלבשות בכינה ה"ז בא בבחי' השגה כו' (ולפי משנת"ל²⁸ שיש ב' מדרי' בבחי' המל', הא', התגלות התנשאות עצמו, והוא בחי' התענוג כו', והב', רצון הגלוי כו', י"ל, דשרש ההמשכה בעולמות הוא מבחי' הרצון כו', דמה שהוא בבחי' מקור לעולמות הוא בחי' מל' שבמל' כנ"ל, ושרש ההמשכה היא מבחי' כתר מל', בחי' אני ראשון כו', והיינו מבחי' רצון הגלוי כו', וההמשכה דג"ע שרשה מבחי' התענוג שבבחי' כתר מל', ולכן ההמשכה היא בחי' כינה שבמל' כו'). ושרש שרשו של ההמשכה הוא מבחי' כתר דאצי', וכמשנת"ל²⁹ בענין אני ראשון ואני אחרון, דבכללות זהו בחי' כתר ומל', דשרש ההמשכה היא מבחי' כתר, ותחלת ההמשכה היא בחכ', שהיא ראשית ההתגלות כו', ומצטייר יותר בכינה כו', ומחור"ב נמשך בז"א, עד שנמשך למל' כו'. וכמו"כ הוא ההמשכה בג"ע, דהתענוג הוא מבחי' הכתר שלמעלה מחכ', ומתלבש בחכ' כו', וכמשנת"ל (ד"ה שופטים הד"ס³⁰ יעו"ש), ומחור"ב נמשך לז"א, ומז"א למל' כו'.

א'רב

וזהו דאי' במד"ר³¹ ע"פ³² ונטעתם, מתחלת כרייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחלה, שנא³³ ויטע ה' אלקי' גן כו', והו"ע כי האדם עץ השדה³⁴, שבחי' אדם שעל הכסא נק' עץ השדה³⁵, והוא בחי' ז"א דאצי' כו', וכמ"ש במ"א³⁶ בענין אם יש בה עץ אם אין³⁷, שזהו אם מקבלת מבחי' אין דכתר, או מבחי' עץ, שהוא בחי' ז"א כו', וזהו הנטיעות שבגן כו'. ושרש ההמשכה היא מבחי' עדן דחכ', שז"ע ונהר יוצא מעדן³⁸, בחי' כינה³⁹ שנמשך מבחי' חכ' כו'⁴⁰. וידוע⁴¹ דבחי' עדן עילאה הוא בחי' כתר כו', והיינו דשרש ההמשכה היא מבחי' כתר, ונמשך בחכ' כו', ומבחי' העונג שבח"ס נמשך במל' ובגעה"ע דברי' כו'.

אמנם⁴² מ"ש ויטע ה' אלקים⁴³, שנא' ל' נטיעה, הוא, שאע"פ שהתענוג שבג"ע נמשך מבחי' התענוג המלוּבש בחכ' כו', מ"מ, אין ערוך ביניהם, כמו שאין ערוך להנטיעה לבחי' המזל שממנו נצמח. וכמשארז"ל⁴⁴ אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, וגבוה מעל גבוה שומר כו'⁴⁵, והרי"ב⁴⁶ תפוח הגשמי יש

התענוג. אח"כ הוסיף בין השורות: בג"ע. ואוצ"ל: העיקר בג"ע הוא התענוג.
 28 ע' א'תרעה.
 29 ע' א'תערב. ע' א'תרעז ואילך.
 30 תרע"ה (ח"ה ע' א'תקכב ואילך).
 31 במדב"ר פכ"ה, ג.
 32 קדושים יט, כג.
 33 בראשית ב, ח.
 34 שופטים כ, יט.
 35 ראה זח"ג רב, סע"א ואילך.
 36 ראה אוה"ת וירא ח"ד תשס, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) וירא ס"ע רמה ואילך.
 37 שלח יג, ב.
 38 בראשית ב, י.
 39 ראה זח"ג רמז, ריש ע"א.
 40 ראה לקו"ת שה"ש לט, ב.
 41 ראה תקו"ז תיקון נה (פת, ריש ע"א). פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פרק טז מערכת עדן. תו"א שמות מט, ב.
 42 הבא לקמן — הוא לשון ד"ה וידבר גו' זאת חוקת תרל"ג, תרמ"ב שבהערה 2 (סה"מ תרל"ג ח"א ס"ע קעז ואילך. תרמ"ב ס"ע רב ואילך). וראה אוה"ת חוקת שבהערה הנ"ל.
 43 בראשית ב, ח.
 44 ראה ב"ר פ"י, ו. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' קכ ואילך. ד"ה אנכי ה' אלקיך שבהערה 50. וש"נ.
 45 ע"פ קהלת ה, ז.
 46 והרי .. רב ביניהם כו': לשון תו"א וירא יג, סע"ד ואילך (עם שינויים קלים).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרפא

בו מתיקות, וחיך אוכל יטעם כו'⁴⁷, האם נא' שיש בכח הצומח שבארץ טעם ומתיקות ג"כ, ופשיטא במזל הרוחני, שאינו מערך ומהות זה כלל כו'. אלא הענין הוא, שהמתיקות נמשך מחסד, ומרירות⁴⁸ מגבורה כו', והרי הם ענינים רוחניים, רק שבהשתל' וסדר ירידת המדרי' מדרי' אחר מדרי' נתגשמו עד שנמשך מבחי' החסד בחי' מתיקות כו', עם היות שאין ערוך איליו, מ"מ, הוא ממזגו ותכונתו, וכמו שרואים כמה מיני עריבות ומתיקות ברוחניות⁴⁹, כמו תענוג של דבר חכ' הוא ג"כ מתיקות, וכמו"כ במדת הטוב והחסד יש בזה מתיקות ועונג, וכן תענוג של ניגון שהוא מן הקול היוצא מן הלב מבחי' חיצונית המדות כו', ולכן, בכמה ירידות והשתל' נעשה מתיקות גשמי, הגם שההבדל וההפרש רב ביניהם כו' (ועמשנת"ל ד"ה אנכי ה' אלקיך דרוה"א⁵⁰). וכך הוא הענין בג"ע, הגם שהתענוג הנמשך בג"ע הוא מבחי' החכ', אעפ"כ, אין ערוך ביניהם, וה"ז כמו העשב לגבי המזל כו', עשב הוא ע"ב שין⁵¹, שזהו המשכת הדעת, וכמ"ש בתו"א בהבי' דואלה המשפטים⁵², והו"ע הידיעה והשגה אלקית שבג"ע כו', ובזהר ויקרא די"ב ע"א כ' בפי' תדשא הארץ דשא עשב⁵³, שהו"ע יחוד ז'ו"נ כו', והיינו כנ"ל דגילוי התענוג שבג"ע הוא מהעונג עליון דכתר המתלבש בחכ' ובז"א, ונמשך במל', ומהמל' נמשך בג"ע כו', אבל כ"ז הוא כמשל הנטיעה, שאין ערוך להתענוג שבג"ע לגבי התענוג שבחכ', רק שנתגשם עד שנעשה תענוג שיהי' מושג ומורגש לנשמות דבי"ע כו'. ועם היות שאינו בחי' בריאה יש מאין ממש, וכמו במשל המתיקות, שנמצא מתיקות גם ברוחניות, כמו בשכל ומדות כו', וגם המתיקות דחיך אוכל יטעם ה"ז ג"כ כעין רוחני כו', וע"כ, עם היות שאין זה מהות מתיקות זו כלל, אעפ"כ, הוא ממזג ותכונה זו כו', כמו"כ התענוג שבג"ע אינו בבחי' יש מאין ממש לגבי התענוג שבחכ' (ולא כמו בעולמות כו', ועמשנת"ל בד"ה⁵⁴ בענין המזל וכח הצומח, דכמו"כ יובן כאן), מ"מ הוא באין ערוך, וכעין יש מאין כו'.

אך ע"י העבודה דתומ"צ ממשיכים תוס' אורות בג"ע⁵⁵, שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר כו'⁵⁶, והוא עיקר קבלת שכר הנשמות בג"ע שנהנין מזיו תורתן ועבודתן כו'.

והענין הוא, דכמו שיש פנימיות וחיצונית בבחי' המל', והיינו כנ"ל בההפרש בין העולמות לג"ע, דבעולמות הוא בחי' ז"ת דמל' לבד, שזהו בד"כ בחי' חיצונית המל', ובג"ע מאיר ג"ר דמל', שזהו בחי' פנימיות, בחי' הארת פנים כו', כמו"כ יש בז"א ג"כ בחי' פנימיות וחיצונית כו', ובחי' פנימיות דז"א הוא בחי' גילוי המוחין בז"א, והן ג"ר דז"א, וז"ת דז"א כשאין בהם גילוי המוחין, ה"ז בחי' חיצונית כו'².

(47) איוב יב, יא.

(48) ומרירות: כ"ה בסה"מ תרל"ג ותרמ"ב שם. בתו"א שם:

(49) ראה גם לקו"ת בשלח א, ג ואילך. הוספות לויקרא נב,

(50) תרע"ג (ח"ב ע' שמו ואילך).

(51) ראה ב"ר פס"א, ד.

(52) משפטים עו, ב.

(53) תרע"ג (ח"ב ע' סעיף ס"א

(54) ונמשנת"ל בד"ה: כנראה הכוונה לד"ה אנכי ה' אלקיך שבערה 50.

(55) ראה לעיל ע' א'תרסו.

(56) ראה ב"ר פס"א, ד.

(1) ע' א'תרעט.

(2) ראה סיום הענין – לקמן ע' א'תשב.

ובזה יש כמה מדרי'. דהנה ידוע³ דכמדות יש ג' מדרי' חב"ד חג"ת נה"י, דכשם שהגוף נחלק לג' חלקי' כללים, והן ראש גוף ורגל, שהראש שם משכן המוחין, והגוף הוא הלב ששם משכן המדות כו' וזהו גוף האדם כו', ורגלים הן לבר מגופא⁴, רק לילך ממקום למקום וכה"ג, כמו"כ הכחות נחלקים לג' מדרי' (והאדם בכל⁵ הוא בחי' המדות, וכמו כי האדם עץ השדה כו'⁶ כנ"ל⁷), והן חב"ד חג"ת נה"י כו'. דענין נה"י הן המדות שהן בבחי' ניצוח בלבד, וכמו מי שאינו חסדן בטבעו כ"כ, רק שמתנצח לעשות חסד בפועל כו', וממילא אין בזה חיות ותענוג, וכמו המתעקש באיזה דבר, שאין זה מצד ששכלו מחייב כו', דא"כ אין זה עקשות, כ"א שזהו מצד הניצוח בלבד כו' (ובמ"א⁸ מבואר שהעקשות יש בזה טעם נעלם, הנק' טעם כמוס כו', היינו מפני שבאמת נה"י שרשן למעלה יותר כו', וכמ"ש במ"א⁹). ובפרטיות ענין הנצח הוא שמנצח בעצמו לעשות גם שאינו רוצה בטבעו בעצם, או גם לעשות היפך טבעו, שגם אם בטבעו הוא רוצה בזה או אינו רוצה, ה"ה עושה היפך טבעו בדרך ניצוח¹⁰, שזהו ג"כ מדה מהמדו' טבעים, לנצח א"ע כו'. וההוד הוא שעושה ע"פ ציווי הזולת, והיינו שבעצמו אין בו כח להתגבר ולנצח עצמו, רק כאשר הזולת, כמו מלמדו ומדריכו, מצוה עליו כו' (וי"ל דז"ע שהנצח הוא ענף החסד, והוד ענף הגבו' כו'¹¹). וחג"ת הן גוף המדות עצמן כו', וכמו מי שהוא איש טוב והחסד בעצם, והוא, שאין בזה חיוב מצד השכל, רק מצד שטבעו מחייב שישיע טוב וחסד כו', ומשו"ז הוא משפיע לכל, גם מי שאינו אוהב אותו, מאחר שזהו רק מצד טבע המדה שלו כו', וכמו אאע"ה, שהי' איש החסד בעצם, והי' משפיע טוב וחסד לכל אדם, אפי' לערביים¹², שבודאי לא הי' לו אהבה עליהם כלל וכלל כו' (ובאמת בא"א¹³ הי' בזה כוונה פנימיות¹⁴, שבו פרסום¹⁵ אלקותו בעולם, והכניס את הבריות תחת כנפי השכינה¹⁶, שז"ע ואת הנפש אשר עשו כו'¹⁷). וחב"ד הוא שיש בזה גילוי המוחין, וכמו שמשפיע חסד מצד הטעם, כמו מצד האהבה וכה"ג, שיש בזה ריבוי גילוי אור וחיות כו', וכמו שאנו רואין גם באיש הטוב מצד טבע מדותיו, מ"מ, כאשר גם השכל מחייב שצריכי' להשפיע, אז ההשפעה היא בריבוי ובחיות רב כו'.

ובעבודה ¹⁸ בחי' נה"י הוא ההסכם להיות סו"מ וע"ט¹⁹ בפו"מ, ואין בזה שום התפעלות אהוי"ר, שהן מקור מ"ע ומל"ת, כמ"ש בסש"ב²⁰, רק מה שמסכים בלבו

(11) ראה זח"ג רמג, סע"א (רע"מ). תקו"ז תכ"ב (סח, ב).
פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ד.
(12) בבא מציעא פו, ב.
(13) = באברהם אבינו.
(14) פנימיות: אוצ"ל: פנימיות.
(15) פרסום: אוצ"ל: פרסום.
(16) פרש"י לך לך יב, ה. וראה ב"ר פל"ט, יד.
(17) לך לך שם.
(18) בהבא לקמן — ראה אוה"ת ואתחנן ע' שלו. סה"מ תרס"ה ע' כח. לעיל פרנ"ה (ח"ג ע' תשט ואילך).
(19) תהלים לד, טו.
(20) פ"ד (ת, א).

(3) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תטו ואילך.
המ"צ להצ"צ צו, סע"א ואילך. וראה סה"מ תרל"א ח"א ס"ע קצד ואילך. עטר"ת ע' רצה ואילך. תרפ"א ס"ע קעג ואילך.
(4) ראה זח"א כא, ב.
(5) בכל: אוצ"ל: בכלל.
(6) שופטים כ, יט.
(7) ע' א'תרפ.
(8) ראה אוה"ת ויחי ח"ו תתש"ו, ב. סה"מ תרל"א ח"ב ע' תל. תרמ"ו ע' יט. המשך תרס"ו ע' מט. ע' תקמה. סה"מ עת"ר ע' תל. לעיל פי"ד (ח"א ע' ל). פש"ב (ח"ג ע' תתקעב).
(9) ראה סה"מ להצ"צ שבהערה 38.
(10) הובא בד"ה באתי לגני תשמ"א (סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תיט).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרפג

בהסכם חזק להיות סו"מ וע"ט כו', וממילא אין בזה חיות ועונג, והו"ע בדי ערכות²¹ שאין בהם טעם וריח²², רק הקיום בפו"מ כו'. ובמדרי' עליונה יותר, והיא ג"כ רק בחי' נה"י, הוא מ"ש בסש"ב פט"ז²³, שהלב מבין ברוח חו"ב שבמוחו גדולת א"ס ב"ה דכולא קמי' כל"ח²⁴ ממש, ע"כ יאתה לו ית' שתכלה איליו כו', וגם נפשו ורוחו כך יאתה להם להיות כלות איליו כו', ולית מח' כו'²⁵ כ"א כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה כו', ואי לזאת יאתה להם לחבקו כו', דהיינו קיום התרי"ג מצות במעשה ודבור ובמח' כו', ופיו ולבו שוין כו' כפי אשר נגמר בתבונת לבו ומוחו כו'²⁶, דכ"ז הוא הידיעה לבד, לא בבחי' השגה ממש שמשיג איך שכולא קמי' כלא כו', ולא שההשגה היא בבחי' גילוי אור בהתגלות כו', רק הוא ידיעה לבד, שיודע את הענין שהוא כך כו', ושמשו"ז יאתה לו שתכלה איליו כו', ומסכים במוחו ולבו ונגמר אצלו שכך יאתה לו לחבקו ולקיים כל התרי"ג מצות כו', דבד"כ הוא בחי' הודאה בלבד, וההסכם הנעשה עי"ז, שזהו בחי' נו"ה כו', ואין בזה בחי' אור וחיות בבחי' התפעלות כו'. וחג"ת הוא בחי' התפעלות המדות, שמתפעל באהבה או ביראה כו', והוא²⁷ בחי' רוח, וכמ"ש²⁸ רוח האדם היא העולה למעלה, שהרוח היא כשיש בו התפעלות להיות עולה למעלה כו' (ועצם ענין הרוח הוא שבהתפשטות ובתנועה חיונית שנראה שהוא חי כו'). אך הן מדות טבעים, והיינו שההתפעלות שלהם אינו מצד השכל, כ"א מצד טבע המדות עצמן, והיינו שהמדות המוטבעים בו הן אצלו בהתגלות כו'. והגם דהתפעלות המדות בהכרח שבא עי"ז איזה שכל והתבוננות, דאי אפשר להיות התפעלות אלקי בלי שום שכל כלל, כי הנה"א הוא מבחי' התיקון²⁹, ובתיקון כך הוא, דכל גילוי הוא עי"ז המוחין דוקא כו', וז"ע אדם, דעם היותו בחי' מדות³⁰, מ"מ, עיקר מעלתו הוא שכל³¹, והיינו שגם גילוי המדות הוא עי"ז השכל כו'³². אך הענין הוא, שהרי האהוי"ר ישנם בטבע בנה"א, ובחי' רוח הוא שהמדות עומדים בהתגלות, שבנקל הוא שיהיו בהתגלות ממש במעט התבוננות כו'. וכמו האהבה טבעית דהבן אל האב, שאינה בהתגלות תמיד, אבל בנקל הוא לבוא בהתגלות, כשיודע שהוא אביו, מיד אהבו ומתגעגע עליו³³, וכן בכל עת שנזכר שהוא אביו, מתעורר ומתגלה כו'. וכך הוא מעט ההתבוננות לידע איך כי הוא אביו האמיתי³⁴, וגם בגודל חסדיו³⁵ אתנו, שהוציאנו ממצרים כו'³⁶, ממילא מתעורר האהבה הטבעית כו'. וכן ביראה, שלא יתרחק מאלקות, ושלא יעשה את הרע בעיניו כו', ה"ז ענין טבעי בנה"א, ובמעט התבוננות ה"ז מתעורר

א'רכב

(29) ראה תורת חיים נח ס, ג ואילך. אוה"ת וישלח רלא, ב ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' רנו ואילך. ובכ"מ.
(30) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים חי"ב ע' תכה (ועם הוספות וכו' – אוה"ת ואתחנן ע' שכת. סה"מ תרכ"ז ע' קה). תורת חיים תרומה שה, ב. סה"מ תרס"ה ע' שטו.
(31) ראה סה"מ עת"ר ע' רא ואילך. לעיל פר"ג (ח"ב ס"ע תקסד ואילך). פרנ"ד (ח"ג ע' תשח). ובכ"מ.
(32) ראה תורת חיים בראשית ט, א ואילך.
(33) ע"ז: באוה"ת משפטים, סה"מ תר"ס ותרס"ח שם: אליו.
(34) ראה תניא פמ"ד. וראה לקמן ע' א'תרצב.
(35) חסדיו: באוה"ת וסה"מ תרס"ח שם: חסדו.
(36) ראה תניא פמ"ו.

(21) ויק"ר פ"ל, יב.
(22) ראה זהר ח"א רכ, ב ובאור החמה שם. רסב, א. ח"ג קצג, ב ובמקדש מלך שם. תקו"ז ת"ג (כט, א). לקו"ת מסעי ז, ג. שה"ש כו, ד.
(23) כא, ב ואילך.
(24) – כלא חשיבי (ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב).
(25) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
(26) עכ"ל התניא בשינויים קלים.
(27) הבא לקמן (עד סוף הפיסקא) – הוא לשון אוה"ת משפטים ע' אקבט ואילך; סה"מ תר"ס ע' צא; תרס"ח ע' ו – עם הוספות וכו'.
(28) ע"פ קהלת ג, כא.

ומתגלה כו'. ויש בזה אור וחיות, רק שהחיות הוא חיות של מדות, ואין בזה גילוי אור המוחין כו'. אמנם בחי' חב"ד הוא השגה ממש, לידע ריבוי השתל' עולמות עליונים ותחתונים במעלתן ומדריגתן זה למעלה מזה, ואיך שכולם בטלים נגד דיבורו ית', וכאין ואפס חשיבי כו', וכן בהתבוננות באיזה ענין אלקי בהשגה גמורה, שמביין ומשיג את הענין היטיב, ואור השכל מאיר אצלו בגילוי, אשר עי"ז נמשך באהבה גדולה לאלקות ברצון וחשק, שיש בזה אור וחיות רב מגילוי אור המוחין כו'.

והנה ³⁷ ג' מדרי' הנ"ל יוכן באופן עליון יותר, שהן ג' מדרי' מוטבע מורגש מושכל³⁸, שכ' הפרד"ס ש"ח פכ"ד³⁹ שהן חב"ד חג"ת נה"י, מוטבע בחי' נה"י, מורגש חג"ת, ומושכל חב"ד, והכל הוא בהמדות, רק שזהו הגדלת המדות בג' מדרי' דעיבור יניקה מוחין כו'⁴⁰. דהנה, מוטבע הן טבע המדות כמו שהן בתולדה מבטן (בל"א⁴¹ נאטור), רחמני או אכזרי, קמצן או פזון, רך הלבב או קשה הלב, וכה"ג שפלות והתנשאות, חדוה או עוצב כו', וכללותן הוא בחי' חסד וגבו, והיינו אם טוב או רע כו', וכה"ג בכל המדות, בהתפארות וניצוח, הכל נולד בטבע באופן פרטי בכאו"א, ואין א' דומה לחבירו כו', הגם שבכאו"א ישנם כל המדות, מ"מ, אין א' דומה לחבירו בפרטי התגלות המדות, שזהו הטיית הנפש וכל הכחות, אם בחסד או בגבו' או בהתפארות כו' (והכל כפי ההשרשה שרשיות שבעצם הנפש כו', כמו שנת"ל⁴²). אך ענין מוטבע הוא, שהמדות המוטבעים בתולדה אינם ניכרים כלל, ואינם עדיין בהתגלות כלל כו', והיינו שאינם בהתגלות גם בעצמו, להיות נרגש בנפשו, וגם אינם ניכרים אל הזולת כו'. וכמו התינוק מיד שנולד, הרי אינו ניכר עדיין באיזה מדה הוא, אם בטבע החסד או בטבע הגבו' כו', וכשם שבעת העיבור, שהרי גם אז כבר יש בו המדות, הרי אינם ניכרים כלל, כמו"כ מיד שנולד ישנם בו, רק שהן בתכלית הקטנות וההעלם, שאינם ניכרים ונרגשים כלל, לא בעצמו ולא לזולתו כו' (ולפ"י, מה שנק' מוטבע הוא ל' טבעו בים סוף כו'⁴³, והיינו שהן בתכלית ההעלם ביותר כו'. וע"פ פשוט הוא, שאין כאן רק ההטבעה, לא התגלות דבר כו'), רק אחר גידולו בשנים קצת, יבוא הכל לגילוי בכל פרטי מדותיו, ע"י היניקה שיונק חלב

א'רכג

(40) ראה עץ חיים שער הכללים פ"ג ואילך. שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ג. שער כז (שער פרטי עיבור יניקה ומוחין) פ"א ואילך. תו"א שם. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תיח ואילך. ע' תכח ואילך (ועם הוספות וכו' – אוה"ת ואתחנן ע' שכח ואילך. ע' שלה ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קה ואילך). לעיל פרנ"ה (ח"ג ע' תשט ואילך). מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג, תקס"ח, אמרי בינה, אוה"ת שמות, סה"מ תרס"ה ותש"ג שם.

(41) בל"א: בלקו"ש חכ"א ע' 448: „בלשון אשכנזי". בספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 38 הערה 20 בשוה"ג: „בלשון אידיש" (ולא „בלשון אשכנזי").

(42) פרנ"א ואילך (ח"ג ע' תרחצ ואילך).

(43) בשלח טו, ד. וראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ע' שיד ואילך. סה"מ תרל"ז ח"א ע' קצו. לעיל ח"ג שם. סה"מ תרע"ח ע' פט ואילך. תרפ"ט ע' נא. תרצ"ג ע' תקלד. תרח"ץ ס"ע קסז ואילך. ספר השיחות תרצ"ג ע' 208.

(37) הבא לקמן (עד סוף פסקא „והנה בחי' מוטבע" (לקמן ע' א'תרפט)) – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תשי ואילך – עם הוספות וכו'.

(38) פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פכ"ה (הובא בפנים כאן). שער יב (שער הנתיבות) פ"ו נתיב כז"כח. פי' הרמב"ן והראב"ד לספר יצירה פ"א מ"ה. עבודת הקודש חלק ראשון (חלק היחוד) פ"ח. פי"ד. חלק שני (חלק העבודה) פי"ד. דרך אמונה (לבעמח"ס עבוה"ק) פ"ו. תו"א קח, א. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' נט. תקס"ג ח"א ע' קמט ואילך. תקס"ח ח"א ע' ערב ואילך. אתהלך לאזניא ע' קמד. אמרי בינה שער התפילין פקס"ד (רג, סע"ד ואילך). פירוש המלות פ"ב ואילך (א, ג ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' קיז. סהמ"צ להצ"צ עה, א. אוה"ת שמות ח"ז ס"ע ב'תקכו ואילך. סה"מ תרס"ה ע' כה ואילך. המשך תרס"ו ע' שפג. סה"מ תש"ג ע' 55 ואילך.

(39) ש"ח פכ"ד [= שער ח פרק כד]: אוצ"ל: פרק כה.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרפה

אמו, נעשה הגדלת המדות (דכשם שחומר מתגדל⁴⁴ ע"י היניקה, שהוא ע"י התענוג שבהחלב, שע"ז הוא הגידול כו'⁴⁵. ולכן הגידול בחומר גופו במשך ימי היניקה הוא בערך יותר מהגידול שאח"כ כו', מפני שעיקר ההגדלה הוא מן התענוג. וכמו מים שמצמיחים, שזהו מחמת התענוג שבהם כו', כמו"כ האדם עץ השדה⁴⁶, שצומח מקטנות לגדלות כו', הגדלה שלו הוא מן התענוג שבחלב כו'. וכמו"כ הגדלת המדות הוא ע"י חלב היניקה, ומבחי' התענוג שבזה כו'), והוא שבאים בגילוי קצת. והגם שמלוכש בבחי' קטנות דמעשי נערות, אבל יכולים להכירו במהות טבעו בכל מדותיו איך ומה יהי' כשיגדל בשנים, וכמו בוצין בוצין מקטפוהי ידיעון כו'⁴⁶, ונגדלי' המדות מעט מעט במשך השנים דכן ג' וד' שנים, עד שיגדל כל צרכו, שהמדות מתגדלים ומתגלים כו'. וזהו הנק' מורגש בכלל, שיש כאן מדות בהתגלות, שהן בבחי' גילוי דבר מה בעצמו, ונגלים אל הזולת כו'. ובעצם המדות אין כל חדש בעצם תוארם, היינו בהטבעת המדות, שלא ישונה בטבעו מהיפוך להיפך, כמו מרחמניות לאכזריות וכה"ג, רק שמתגדלים ומתגלים כו'.

והנה⁴⁷ אנו רואים שהגדלת המדות אינו רק בהתגלות שלהם, כ"א שהמדות הן בדברים גדולים יותר, דבקטן מדותיו הן בדברים קטנים, ובגדלות הן בדברים גדולים, ודברים הקטנים שרצה בקטנותו, אינו רוצה כלל בגדלותו, ואדרבא, הוא מתבייש בהם כו'. וזה בהכרח אינו מהמדות מצ"ע, כ"א מצד השכל כו', כי המדות מצ"ע אינם משתנים כו', וכמו שאנו רואין בבע"ח, שהן טבעים בעצם מהותם, הרי אינו משתנה בהם טבעם לעולם כו', והאדם שמשתנה טבע מדותיו עכ"פ בזה שרוצה דוקא בדברים גדולים, הוא מצד השכל, שמנהיג את המדות, ומראה להם מה לרצות כו', וכידוע⁴⁸ שהשכל הוא כמורה דרך אל המדות כו'. ועם היות שהמדות הן כמו שהן בתולדתן, מ"מ, ההנהגה שלהם הוא ע"י השכל, וכמ"ש⁴⁸ לפי שכלו יהולל איש, שלפי אופן השכל לפי כזה⁴⁹ הן המדות, אם בקטנות או בגדלות כו'. וא"כ, גם תחלת התעוררות המדה הוא ע"י השכל כו'. והגם שהמדה היא טבעית בו, שבטבע מדותיו הוא חסדן ואוהב או רגזן ושונא וכה"ג, אך זהו ההפרש בין קטנות לגדלות, דבקטנות, התעוררות המדה היא רק מצד ההטבעה, ובגדלות, ההתעוררות היא מצד השכל כו', עם היות שהתעוררות היא כמו הטבע שלו בעצם המדה, אם בחסד או בגבו' כו', כי המדות אינם משתנים בעצם מהותם כו' (וגם הטיית השכל הוא כפי ההטבעה, מפני שרשה בההשרשה עצמיות כו'), ומ"מ, מתעורר מצד השכל דוקא כו'.

דהנה⁵⁰ אנו רואין בחוש, שגם מדות הטבעים, כמו לאהוב דבר הטוב, ולמאוס ולברוח מדבר הרע ומזיק, ה"ז ג"כ תלוי בשכל ודעת שבמוח דוקא, דכאשר יתבונן בדבר הטוב ונאהב באיכות טובו בעצם, ואיך שטוב לו הדבר, אז יתעורר בלבו להימשך אליו

(47) ראה לעיל פרנ"ד (ח"ג ע' תשו ואילך).

(48) משלי יב, ח.

(49) לפי כזה: אוצ"ל: לפי אופן כזה.

(50) הבא לקמן (עד סוף הפסקא) – הוא לשון תורת חיים בראשית ט, ב; וס'מ תרס"ה ס"ע לד ואילך – עם הוספות כו'.

(44) שחומר מתגדל: אוצ"ל: שחומר הגוף מתגדל.

(45) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 37 (ע' תרפא).

(46) ברכות מח, א. וראה סידור עם דא"ח רמו, ד. תורת

חיים שמות כת, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' רז.

ס'ה"מ תר"ל ח"א ע' ער. תרל"ז ח"ב ע' תקיז. לעיל פק"ה (ח"א

ע' רעא). ד"ה ולקחתם לכם תרע"ו (ח"ה ע' א'תר).

באהבה וחמדה, וכל מה שיעמיק מחשבתו ביותר בהפלגת הטוב הוא, יתפעל יותר בלבו באהבה ותשוקה יתירה כו'. אבל כשאינו מעמיק מחשבתו, ולא יתבונן כ"כ במהות ואיכות הדבר הטוב והנאהב הזה, לא יתפעל בלבו באהבה ותשוקה כ"כ, רק בקרירות ובחיצוניות מאד, עד שיכול להיות שכאשר יסיח דעתו ומחשבתו לגמרי מהדבר הזה, לא יתפעל בלבו כלל לדבר הזה, אף שרואה אותו מקרוב, ומצד טבע מדותיו צריך להיות נמשך איליו, ומ"מ לא יומשך לבו כלל לזה כו'. וכן הוא ביראה הטבעית, שטבע האדם לירא מכל דבר הרע ומזיק לנפשו, ולמאוס בו בתכלית, והנה, כל שיעמיק מחשבתו ודעתו בהפלגת הדבר באיכות ומהות הרע בהפלגה יתירה, יהי' התפעלות היראה והפחד ביותר, עד שיגיע לעומק לבו. וכל שאינו מעמיק מחשבתו ודעתו בזה, לא יתפעל ביראה כ"כ, ולא יפחד כ"כ, עד שיכול לדחותו מלבו לגמרי, ואם יסיח דעתו מזה ויבטלנו בלבו, יכול להיות שגם שעומד מקרוב לארי' או לסטים, ולא יפחד כלל כו', וכמ"ש הרמב"ם בה' מלכים פ"ז הט"ו⁵¹, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בל"ת, שנא⁵² אל ירך לבבכם ואל תראו כו', והיינו מפני שהיראה תלוי בהעמקת הדעת דוקא, ואם יסיח דעתו, לא יפחד כלל כו'. הרי שגם התעוררות המדות טבעים תלוי בשכל ודעת דוקא, וממילא, ההתעוררות שלהם הוא כפי אופן חיוב השכל, שזהו מה שהשכל מגביל את המדה ומחליש את המדה כו', דהמדה מצד ההטבעה היתה בהתגברות יתירה, אבל כאשר מתעורר ע"פ חיוב השכל, אז היא רק כמה שהשכל מחייב כו', והיינו שמצד ההטבעה, המדה בעצם היא בחומריות ביותר, וכאשר היא מצד השכל, ה"ה בדקות כו'. וכמשנת"ל (ד"ה אתם נצבים הג'⁵³) דהטבע היא חומרי כו'. דזהו כללות הפרש בין הנה"א לנה"ב, דהנה"ב, להיות⁵⁴ טבעי בעצם, ה"ה חומרי כו' (ולכן, גם הנה"א, בבחי' הקטנות, שמדותיו הן רק טבעים, נמשך אחר החומריות דנה"ב כו'), והנה"א, להיותו שכלי בעצם, ה"ה בבחי' דקות ורוחני כו'. וכן הוא במדות בכלל, כשהן רק מצד ההטבעה, הנה לכד שנמשכים בדברים שפלים וגסים, הרי עצם המדה היא בבחי' חומריות ביותר, וכאשר הן ע"פ השכל, ה"ה רק בדברים נעלים, ובבחי' דקות ביותר כו'.

והנה הגדלת המדות שע"י השכל הוא ג"כ בחי' מורגש, רק שזהו המורגש שמצד השכל, ונעשה אחר ימי היניקה כו'. דהנה, הגדלת המדות שבמשך ימי היניקה זהו בחי' מורגש שבמדות, דהיינו שהמדות הן בהתגלות כו' כנ"ל (וזה נעשה ג"כ ע"י השכל, דיניקה הוא בחי' מוחין כנודע (וגם ההגדלה הנ"ל שאחר היניקה הוא ג"כ מהמוחין דיניקה כו'), וכמו שאנו רואין בתינוק בימי היניקה, שיש בו קצת הכרה שכליות כו', רק שההגדלה שבימי היניקה הוא הגדלת החומר שברוחניות, להיות מוכן לקבל צורה כו', דמוטבע לבד, שאין המדות ניכרים כלל, ואין בהם גילוי השכל כלל, אין כאן שום הכנה כלל לקבלת הצורה כו', ובימי העבור ההגדלה היא רק הגדלת החומר לכד כו', ובימי היניקה הוא הגדלת הרוחניות, והיינו המדות כו', רק שזהו רק התגלות המדות,

(52) שופטים כ, ג (ושם: אל).

(53) תרע"ה (ח"ה ע' א'תקסב).

(54) להיות: אוצ'ל: להיות.

(51) בהבא לקמן — ראה לקו"ת ואתחנן ו, ד. וראה ד"ה ויזרע יצחק תשכ"ז. ד"ה באתי לגני תשכ"ח (סה"מ מלוקט ח"ה ע' עו ואילך. ח"ב ע' רמה. בהוצאה החדשה — ח"א ע' שלו ואילך. ח"ב ע' שיב).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרפז

שהעיקר הוא רק מצד ההטבעה לבד, ה"ז בחי' חומר שברוחניות כו', והוא רק הכנה לקבלת צורת השכל כו', דהשכל הוא עיקר הצורה כו', דבד"כ המדות הן בחי' חומר, והשכל הוא בחי' צורה כו', והיינו מפני שהמדות הן ההטבעה שבנפש, ונת"ל⁵⁵ דטבעי הוא חומרי, ושכלי הוא רוחני, שזהו צורת הנפש כו', וע"כ, בימי היניקה, שהעיקר הוא רק התגלות המדות, אע"פ שיש בזה גם קצת שכל, ה"ז רק הגדלת החומר שברוחניות כו', וה"ז בחי' מורגש שבמדות, שהוא הכנה לקבל צורת השכל, שזהו לאחר היניקה, והוא בחי' מורגש שמצד השכל כו'. וענין המורגש בזה הוא, שהמדות הן ע"פ הכרת השכל, שמכיר בשכלו שצ"ל⁵⁶ לרצות כך או כך כו'. ולכן הפעוטות מקחן מקחן כו'⁵⁷, והן תינוקות בני ו' שנים, שאז הן ולאן שלהן הוא ע"פ הכרת השכל, והן שלהן הן כו', וע"כ אז מקחן מקח כו'. והגדלה זאת היא במשך הזמן, שמתגדל השכל, ועי"ז מתגדלים המדות כו'. אך הגדלת השכל הוא בחי' המוחין השייכים אל המדות כו', והגדלה זו משתלמת עד י"ג שנה, שאז הוא בבחי' איש⁵⁸, דהיינו שלימות המדות בהגדלתן ע"י השכל כו' (וברוחניות במדות דנה"א, עד י"ג שנה הוא בחי' עבור עדיין, והגדלת המדות ע"י המוחין הוא מי"ג שנה והילך כו', וכמשי"ת⁶⁰). ובחי' מושכל הוא הגדלת המוחין עצמן, שע"י ישתנו המדות מטבעם בתולדתם כו'. והגדלה זו בד"כ עד י' שנה⁶¹, ולכן אז יכול למכור בנכסי אביו כו'⁶², וכמשי"ת.

א'רבה

והדוגמא מכ"ז יובן בנשמה האלקית⁶³, שיש בה הג' מדרי' דמוטבע מורגש ומושכל, והוא הגדלת המוחין והמדות דנה"א בהג' זמנים דעיבור יניקה ומוחין כו'. דכמו בגשמיות יש טבע המדות בהאדם, כמו⁶⁴ בנשמה האלקית, דשרשה מבחי' ז"א דאצי', בחי' אור זרוע לצדיק כו'⁶⁵, בהכרח שיש בכל א' כמו טבע ממש לירא ולפחד מדבר רע המזיק לנפשו, ולאהוב הטוב שהוא מחי' לנפשו, והן בחי' היראה והאהבה אלקית, להיו' סור מרע, מצד היראה והפחד אלקי שבו, ולהיות עשה טוב, מצד האהבה שבנפשו כו', וזה כמו טבע ממש בנה"א כו'. רק שיש לכל א' אופן מיוחד, כטבע המדות בגשמיות, לב רך או קשה, רחמני ואכזרי, שפלות והתנשאות כו', כמו"כ הוא ברוחניות, דתוכן לבות ה'⁶⁶, אין לב א' דומה לחבירו באור האלקי במדות דנשמתו כו'. וכידוע⁶⁷ בענין שבעת קני המנורה, שהן שבע מדות, מקור נש"י, שיש עובד מאהבה ויש עובד ביראה כו'. ובכאו"א ישנם כל המדות, רק שבזה, מדת האהבה בהתגלות, ומדת היראה כלולה בה בהעלם כו',

(60) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 37 (ע' תשיד' תשטו). וראה גם לקמן ע' א'תרצ ואילך.
(61) ראה עץ חיים שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ת. לקו"ת במדבר ב, א. תורת חיים וסה"מ שבהערה 30.
(62) בבא בתרא קנו, א. וראה לקו"ת שם.
(63) מאמרי אדמו"ר האמצעי שם (ע' תשיד').
(64) כונו: אוצ"ל: כמו"כ.
(65) תהלים צז, יא. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקסט"ע רמ. ביאורי הזהר להצ"ח ח"א ע' תקנה.
(66) משלי כא, ב.
(67) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך (כט, ג).

(55) בפיסקא שלפנ"ז (ע' א'תרפז).
(56) שצ"ל: אוצ"ל: שצריך.
(57) משנה וגמרא גיטין נט, א. וראה עץ חיים שער הכללים דרוש ת. שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ג. שער מאמרי רז"ל אבות פ"ה מכ"א. מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 37 (ע' תרפא).
(58) ראה רש"י נזיר כט, ב (ד"ה ור' יוסי). רש"י ורע"ב אבות פ"ה מכ"א (לגירסת אדה"ז בסידורו – מכ"ב). רמב"ם הל' אישות פ"ב ה"י. וראה לקו"ש חט"ו ע' 289 ואילך.
(59) ראה גם פירוש המלות שבהערה 38.

וכמו באברהם שהי' בכחי' אהבה, וכמ"ש⁶⁸ אברהם אוהבי, כתי'⁶⁹ בי' עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה כו', וכן ביצחק, שהי' בהתגלות בכחי' יראה, והאהבה כלולה בהעלם כו', וכמ"ש במ"א⁷⁰. וטבע המדות כמו שנולד ממקור חוצבו, בלי ישונה, גם כשיזקין ויוסף דעת⁷¹ וחכ' באלקות, הכל יהי' ע"ד טבע המדות שבנשמתו, אם מחסדים או מגבורו' כו'.

ובחי' מוטבע הוא, שהמדות הן בתכלית ההעלם, ואינם ניכרים ונגלים כלל, רק המעשה בפו"מ, שהוא סו"מ וע"ט בפועל, ובתוקף גדול, שלא יסור אפי' זיז כ"ש⁷² כו'. ובודאי יש בזה מהמדות דאהוי"ר, רק שהן בהעלם ביותר, ואינו נרגש כלל כו'. ויש שהוא בהתגלות יותר, והוא שמפחד מדבר האסור ומנגד לאלקות, ויעשה כמה זהירות בגדרים וסייגים שלא יבוא ח"ו לדבר איסור, וקיום המצות יקר אצלו מאד, וירדוף אחר זה, וגם תשמישי מצוה ותשמישי קדושה יקר אצלו מאד כו', והכל לא ע"י עבודה בהתעוררו' אהוי"ר, כ"א שזהו כמו טבע בנפשו כו', והיינו שהאהוי"ר המוטבעת בנה"א ממקור חוצבה אצלו בהתגלות כו', רק שהן בקטנות מאד, שאינם בבחי' אהוי"ר ממש, רק בהנוגע למעשה לבד כו'. גם ענין מוטבע הוא תמימות שבלב, וכמו ומצאת את לבבו נאמן לפניך⁷³ (הנק' ערנשטקייט), שאין בזה התפעלות הלב באהוי"ר, רק שהוא תמים בלבו⁷⁴, שאין לו רק לב א' לאלקות לבד, והוא בדרך ממילא, שאין בזה שום עבודה ויגיעה, כ"א שהוא כך בדרך ממילא. וכמו אמונה פשוטה כו', רק שאמונה הוא בבחי' מקיף⁷⁵, ותמימות הלב הוא בבחי' פנימי כו'. וכמו פרומקייט טבעית, שהיא למעשה בפועל, כן תמימות הלב היא במדות, היינו בהטיית נפשו, שההטי' שלו היא רק לאלקות ולטוב, ואינו עולה בלבו ובדעתו לחשוב אחרת כלל כו'. וכ"ז אינו במורגש בנפשו כלל, כי אין זה ע"י התפעלות בנפשו באיזה ענין אלקי, ואין בזה איזה החזקת טובה לנפשו (היינו שעושה דבר טוב), כי הוא בדרך מוטבע לבד, ואינו יודע אחרת כלל כו'. ועניני העולם אין עושין בזה שום גרעון להחליש ולהמעט הדבר, כמו בהתפעלות הלב באהבה וקירוב לאלקות, הרי ההתעסקות בעניני העולם מחלישים את האהבה, ומתרחק עי"ז מאלקות, וצריך יגיעה להתקרב כו', משא"כ התמימות שבלב, אין בזה שום מיעוט וחלישות, להיות שזהו עצמי, והעצמי אינו מתבטל ואינו מתחלש משום דבר כו'. וגם, שההתעסקו' בעניני העולם הוא רק לצורך קיומו לבד, ועם היות שיש לו רצון בדבר החומרי, אין זה מצד הרצון והחשק, כ"א מצד הצורך וההכרח כו', וגם זה הוא בלי איזה התפעלות, ואינו צריך למדוד מה מוכרח לו ומה אינו מוכרח, כי בדבר שאינו מוכרח לו, ממילא אין לו רצון והטי' לזה כלל, כי בעצם אין לו שייכות לענינים החומרים, וההטי' העצמית שלו היא רק לעניני אלקות, וע"כ בדרך ממילא אין לו הטי' כלל לדבר מותר, רק מה שמוכרח לו כו'.

א'רכו

72) = כל שהוא.

73) נחמי' ט, ח.

74) ראה דרך חיים ז, ב. סה"מ תרס"ה ע' כח ואילך. מקומות שצויינו בהערה 76. וש"נ.

75) ראה לקו"ת ואתחנן ז, א. ובכ"מ.

68) ישע"י מא, ח.

69) וירא כב, יב.

70) ראה תניא אגה"ק סי"ג (קיט, ב). מאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ט ע' צט ואילך. ס"ע קיא ואילך. סידור עם ד"א"ח, ה, ב.

סה"מ תרמ"ז ע' ק.

71) ע"פ קהלת א, יח.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרפט

וההכרחי אינו עושה גרעון בהרוחני כו' (ועמשנת"ל ד"ה בסכות תשכו⁷⁶). והתמימות היא יסוד מוסד אל העבודה בבחי' גדלות להיות עבודה אמיתית, והכוונה כאן באמיתית העבודה אינו שלא יהי' מוטעה בנפשו, כ"א הכוונה שמוצא את הדרך האמיתי כו', כי יש כמה בנ"א שבאמת רצונם לעבוד את ה', ואינם יודעים איך לעבוד ובמה לעבוד, וגם שיודעים ומשיגים כמה ענינים באלקות, אינם יודעים איך להשתמש בזה בעבודה שבלב כו', והתמים בלבו, נמצא אצלו ממילא הדרך האמיתי' איך לעבוד כו', ובכל ענין אלקי הוא מוצא חלקי עבודה, היינו שיודע איך להשתמש בו בעבודה באופן כך או כך לפי נושא הענין כו'. וכמו בצמיחה גשמיות צ"ל תחלה ההשרשה, והיא בהעלם בארץ, וכאשר ההשרשה היא בטוב, אז הצמיחה וההגדלה היא בטוב כו', וכמו בעיבור ולידה, כאשר העיבור הוא בטוב, מתגדל אח"כ הולד בטוב בריא ושלם כו', כמו"כ הוא בהאדם עץ השדה⁷⁶, דהמוטבע הוא היסוד, וכאשר המוטבע הוא בטוב, אז ההגדלה היא בטוב כו'.

והנה בחי' מוטבע הוא בבחי' העלם, שאין כאן אהוי"ר בהתגלות, גם בבחי' תמימות שבלב אין בזה התגלות אהוי"ר כו', וזהו בנה"א כשהוא בבחי' קטנות, בבחי' העלם כו' (שכן צ"ל בנה"א כשלא⁷⁷ יש העלמות והסתירים, וכמו שהאלקי עשה את האדם ישר כו', צ"ל תחלה בחי' הקטנות דמוטבע, היינו רק בעשי' בפו"מ בסו"מ וע"ט בתוקף וחוזק, ולהיות תמים בלבו כו', וכמו באמונה פשוטה, שהיא בנשים ובתינוקות⁷⁸ יותר מבגדולים⁷⁹, שבהם בחי' הדעת כו', כמו"כ בתמימות הלב הוא ביותר בזמן הקטנות כו', ובאמת היא ההשרשה ויסוד מוסד על עבודה אמיתית כו' כנ"ל, והתמימות היא נשארת לעולם כו'). ואח"כ הוא בחי' מורגש, והוא הגדלה קצת, והיינו, שהמדות המוטבעים בו באים בהתגלות כו', וכמשנת"ל⁸⁰ שאין א' דומה לחבירו בטבע מדותיו כו', אמנם, אותן המדות שהן מוטבעים, ה"ז בא בהתגלות וכמורגש, היינו בבחי' התפעלות בעצמו, שיש כאן גילוי אהבה או יראה בלב, והגם שהוא בקטנות עדיין, וכמא⁸¹ כי נער ישראל כו', והיינו שהאהוי"ר היא מצד ההטבעה לבד, לא מצד הכרת השכל, שז"ע בחי' נער כו', ובמא"א אות נו"ן סכ"ג, נער ו"ק דיניקה כו', שאז הוא בחי' התגלות המדות, והוא בחי' מורגש שבמדות דהיינו התגלות האהוי"ר טבעית כו'.

והנה נת"ל⁸² דאהוי"ר טבעים יש בהם איזה התבוננות, והוא כמו כי אתה אבינו כו'⁸³, וכמו"כ הו"ע לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך⁸⁴, והוא שיתבונן איך שאוא"ס הוא חיי החיים, חיי העולם בכלל, וחיי נפשו בפרט כו'⁸⁴, ויתבונן ביוקר ענין החיות האלקי, דמבשרי אחזה⁸⁵ ביוקר חיות נפשו, שכל הגילויים הוא מחיות הנפש, וגוף בלא חיות אינו כלום, ואדרבא, הוא דבר נמאס כו', וכל מעלתו הוא רק מצד החיות כו', ולכן

א'רכז

(80) ע' א'תרפד. ע' א'תרפו ואילך.

(81) הושע יא, א. וראה אוה"פ פ' ראה ע' תשלג.

(82) ע' א'תרפג.

(83) ע"פ ישעי" סג, טז.

(84) נצבים ל, כ (בדילוג).

(85) איוב יט, כו.

(76) תרע"ג (ח"א ע' רו ואילך). וראה ד"ה ויצא תרע"ה

(ח"ג ע' א'כב).

(77) כשלא: אוצ"ל: גם כשלא.

(78) בכת"י מעתיק: ותינוקות.

(79) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ריש

ע' רצה. וראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקכו. תהלים (יהל אור) ע'

תלב.

אוהב האדם חיות נפשו, וחפץ מאד בגילוי החיות כו', וכ"ש בכחי החיות האלקי, שזהו החיים האמיתיים כו', שמתעורר עי"ז באהבה אל האור והחיות האלקי כו'. וכ"ז עם היות שזהו השגה והתבוננות, ה"ז רק לעורר את ההטבעה שבו, שבטבעו ה"ה אוהב את החיות, וכשמתבונן איך כי הוא חיך, ה"ה מתעורר באהבה כו', ואין ההשגה גדולה בזה, כי אין זה שמשיג איזה ענין אלקי, ושיורגש בנפשו הטוב והעילוי דאלקות מצ"ע, ושמשו"ז יהי נמשך באהבה כו', רק מה שמתבונן שהאלקות הוא החיות שלו, והיוקר בענין החיות כו', ה"ז קטנות ההשגה, והוא רק לעורר ההטבעה לבד כו'.

אמנם בחי' המורגש שמצד השכל הוא, שיהי' התעוררות ע"י הכרה שכלית, מה שמכיר בשכלו טוב הדבר כו'. וגם בזה יש כמו⁸⁶ חילוקי מדרי' בנשמה, וכמו תוכן רוחות ה'⁸⁷, והיינו בבחי' המושכל שבמדות כו', שיש שכל אלקי שמתפעל מזה דוקא שאין זולתו מתפעל בזה כו', והוא כפי אופן בחי' המוחין של כל נשמה כו'.

והגדלה זו בבחי' המושכל שבמדות (והוא בחי' המורגש שמצד השכל), הוא ב"ג שנה, שאז מתחייב במצות⁸⁸, מפני שאז יש בו הכרה שכליות בטוב ורע⁸⁹. והגם שגם מקודם הוא יודע בטו"ר, היינו שזה טוב וזה רע, ונמשך אל הטוב כו', מ"מ, אין לו הבחנה עדיין בעצם ענין הטוב והרע, שמה שהוא טוב, הוא דבר נעלה מאד, וצריכים להשתדל להשיגו ולשמור אותו כו', ומה שהוא רע, הוא דבר שפל ופחות מאד, וצריכים להזהר מזה כו'. ובמ"א⁹⁰ מבו' משל ע"ז, כמו בעשירות ועניות ר"ל, שגם הקטן יודע שעשירות הוא טוב ועניות רע, ומ"מ, אינו יודע את הטוב בזה, שמשו"ז ישתדל להשיג את העושר ולשמור המעות וכה"ג כו'. וכמו"כ הוא ברוחניות, שהגם שיודע⁹¹ בטו"ר, מ"מ, אין לו הבחנה והכרה במעלת הטוב כו'. וב"ג שנה יש בו הבחנה והכרה במעלת הטוב, מה שהוא טוב בעיני ה', ושבוה צריך להשתדל כו', וההיפוך, להזהר מדבר הרע בעיניו כו', ויש לו הכרה בענין שכר ועונש (דהעבודה הר"ע הקירוב שע"י מ"ע וההיפך בל"ת כו'), ולכן אז דוקא מתחייב בקיום המצות כו'.

והנה חינוך במצות הוא קודם ל"ג שנה⁹², ושיעור חינוך הוא לפי הבנתו ולפי חריפותו וידיעתו כו', כמ"ש בשו"ע או"ח סי' שמ"ג⁹³ (ונר', דבמל"ת, אם רק מבין מה שאומרי', זה אסור, ובמ"ע הוא שיודע קצת מעלת הדבר כו'). הענין הוא, הנהגה, בהגדלת המדות יש בזה העלם וגילוי, הן בהמורגש דמדות, והן בהמורגש שמצד השכל כו'. וכמו בגשמיות, הרי ביניקה יש התגלות המדות קצת, שהן ניכרים כו', וגם נראה בו איזה הכרה שכליות כו' כנ"ל, רק שזהו עדיין בהעלם, ואח"כ⁹⁴ היניקה אז הוא התגלות המדות, ויש בהם קצת שכל, עד בן ה' ובן ו' שמקחן מקח כו', מפני שהוא בהכרת השכל כו', זהו בחי'

(86) כוון: אוצ"ל: כמה.

(87) משלי טו, ב.

(88) ראה אבות פ"ה מכ"א. רמב"ם הל' שביתת עשור פ"ב

ה"א. הל' אישות פ"ב ה"י. לקו"ש חט"ו ע' 224.

(89) ראה אמרי בינה שער התפילין פקל"ה (קעז, ג ואילך).

סה"מ עת"ר ע' קנט ואילך. קונטרס התפלה פ"ה. לקו"ש חט"ו

ע' 131.

(90) ראה סה"מ עת"ר וקונטרס התפלה שם.

(91) שהגם שיוודע: בכת"י מעתיק: שהגם שהוא יודע.

(92) ראה רש"י ברכות טו, ב (ד"ה בד"א). מגילה יט, ב (ד"ה

בד"א).

(93) שו"ע אדה"ז או"ח שמ"ג ס"ג.

(94) ואח"כ: אוצ"ל: ואחר.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרצא

הגילוי דמורגש שבמדות כו', דעם היות שזהו שמכיר שזה טוב וכו', מ"מ, המדות עיקרן הן מצד ההטבעה, כי אינו מכיר עדיין במעלת הטוב, רק זה שהוא טוב כו', ובהמורגש שמצד השכל ה"ז בחי' העלם עדיין, כי אין זה הכרה שכליות עד להכיר מעלת הטוב, ושמשו"ז יומשך אל הדבר כו', ולהיות שיש כאן עכ"פ הכרת השכל, לכן חל עליו מצות חינוך מד"ס. אבל כאשר יודע מעלת הטוב וגרעון הרע, ומשו"ז יומשך אל הטוב ויברח מן הרע כו', זהו בחי' גילוי המורגש שמצד השכל, אז הוא מחויב במצות מה"ת, והוא בהיותו בן י"ג שנה, שאז נשלם בהגדלה זו, היינו בבחי' המורגש שמצד השכל כו' (ובזה יש אח"כ בחי' קטנות וגדלות כו', וכמשי"ת).

וכמו"כ הוא ברוחניות, די' אהוי"ר טבעיות שאין בהם שכל ודעת כלל, וכמו שאנו רואין שיש כמה בנ"א שבטבעם מתפעלים באהבה לאלקות, בלי שום השגה והתבוננות כלל, והיא התפעלות חיצונית שאין בה ממש, דמיד חולף ועובר, ואינו פועל בו איזה פעולה ניכרת כו', ומ"מ ה"ה מתפעל באהבה, והוא באופן אחר מזה שאינו מתפעל כו', וזהו בחי' העלם המורגש שבמדות כו'. אמנם בחי' הגילוי בזה הוא, כאשר יש בזה איזה התבוננות, וכמו כי אתה אבינו⁸³, וכמו לאהבה כו' כי הוא חייך כו'⁸⁴, כנ"ל⁹⁵, וכן ביראה, מ"ש⁹⁶ יראו מה' כל הארץ כו', כי הוא אמר ויהי כו'. אך זהו בכללות⁹⁷ בחי' המורגש שבמדות, דהעיקר בזה הוא התעוררות ההטבעה, והוא אהבת החיות ויראת ההעדר כו', והשכל הוא רק שמתבונן שזהו החיות שלו כו', כנ"ל, וה"ז המורגש שבמדות, רק שהוא בבחי' גילוי כו'. וזו עצמה היא בחי' ההעלם דמורגש שמצד השכל, שהרי מ"מ יש כאן הכרת השכל כו', והולך וגדול עד שיהי' בחי' הכרה שכליות, ושעי"ז יתעורר באהבה מצד מעלת הדבר כו'. וזהו בחי' הגילוי שבהמורגש שמצד השכל, שהתעוררות⁹⁸ ע"י התבוננות אלקי כו', אם שהתבוננות⁹⁹ היא בענין התהוות העולמות, איך שכללות התהוות היא רק מהארה לבד, וכמו מלכותך מכ"ע¹⁰⁰, דמלך שמו נק' עליהם¹⁰¹, בבחי' התפשטות שמו לבד¹⁰², ואינו כדמיון הנשמה המתלבשת בגוף¹⁰³, שהחיות מתלבש בגוף ממש להחיותו, עד שמתפעל ממקרי הגוף כו'¹⁰⁴, אבל למעלה אינו כן, כי הוא קדוש ומובדל כו'. והגם שע"י חטא ועון נעשה סילוק האור (והיינו בבחי' האור"פ, וגם האור"מ הוא בבחי' העלם ביותר כו', וכידוע¹⁰⁵ בענין סליק לעילא ולעילא כו'¹⁰⁶), אין זה בבחי' התפעלות בהאור, כ"א כאשר הכלי אינה ראוי, מסתלק האור, אבל לא שמתפעל מזה כו', ועמ"ש בד"ה ארדה נא דרוה"ב¹⁰⁷. ומ"ש¹⁰⁸ מחטו לי, שהחטא הוא כמחט בבשר החי כו'¹⁰⁹,

(95) ס"ע א'תרפט ואילך.

(96) תהלים לג, ח"ט. וראה לעיל פשפ"ב (ח"ד ע' א'סד).

ד"ה אנכי גו' פשעוך תרע"ו (ח"ה ע' א'תקצ).

(97) בכללות: בכת"י מעתיק: כללות.

(98) שההתעוררות: אוצ"ל: שהתעוררות היא.

(99) אם שהתבוננות: המשך הענין – לקמן: „או

שהתבוננות כו'".

(100) = מלכות כל עולמים (תהלים קמה, יג).

(101) פיוט אדון עולם.

(102) ראה תו"א מגילת אסתר צ, ג. לקו"ת אמור לא, ג.

שה"ש מ, ג. לעיל פש"ו (ח"ג ע' תתנב). פת"ו (ח"ד ע' א'קלא).

(103) ראה גם תו"א ויחי מז, סע"א ואילך.

(104) ראה תניא פמ"ב (ס, ב). שער היחוד והאמונה פ"ז

(פג, ב). תו"א וירא יג, ג. לקו"ת אמור שם, א. ואתחנן ד, ב.

(105) ראה לעיל ח"א ע' קי.

(106) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, ב. עה, ריש ע"א.

(107) = דרוש ה' (תו"א וירא יד, ד ואילך). וראה לעיל

פרל"א (ח"ג ע' תרמו).

(108) וירא כ, ו. וראה לעיל ד"ה בהעלותך תרע"ה (ח"ה ע'

א'תג).

(109) זח"ג ת, א.

זהו בבחי' הארה דהארה מבחי' חיצונית הכלים כו', דמה שנא בבחי' התלכשות ממש בעולמות הוא בחי' הארה מצומצמת ביותר כו', והן בחי' צירופי אותיו' הדבור בבחי' כח הפועל בנפעל כו', כמשנת"ל¹¹⁰. וע"י אריכת ההתבוננות בזה, מתעורר באהבה ותשוקה גדולה להיות גילוי אלקות בעולם, והיינו שיהי' הגילוי ממדרי' עליונות, שאז יהי' הגילוי בעולם כו' (וע"ד שנת"ל¹¹¹ דמדות עליונות הן בבחי' קירוב, וההשפעה מהם היא בבחי' גילוי כו', ועם היות שמזה א"א להיות התהוות העולם, כנ"ל, מ"מ, לאחר שנתהווה העולם, יכול להיות הגילוי כו', וכמו שהי' גילוי אלקות בבהמק"ד, אכן יש הוי' במקום הזה¹¹², לית דין אתר הדיוט כו'¹¹³, וכמ"ש במ"א¹¹⁴). וכמו"כ כשמתבונן בגדולת ה' בענין ההתהוות, איך שהוא ענין נפלא מאד כו', וכמשנת"ל¹¹⁵, ועכ"ז כתיב¹¹⁶ עושה פלא, שאצלו ית' הוא בבחי' עשי' לבד כו', וגם כל הגילויים, אפי' בעולמות הנפלאים, והיינו בבחי' עלמין סתימין כו', ה"ז בבחי' עשי' לבד כו', וכמ"ש במ"א¹¹⁷, דעי"ז מתפעל מאד על אלקות כו'. או שההתבוננות¹¹⁸ היא שמתבונן באיזה השגה אלקית, שהו"ע הדעת, לידע את ה' בידיעה והשגה טובה באיזה ענין אלקי (כמו באורות וכלים, ובפרטי המדרי' בע"ס דאצי', ובפרטי העולמות העליונים כו', והיינו בהענינים עצמן, לא בבחי' השייכות אל העולמות כו'), שבהשגה טובה ובהעמקת הדעת נרגש מאד בנפשו היוקר והעילוי בענין האלקי, ונעשה בבחי' קירוב ודביקות בהענין האלקי כו'. ובפרט כשמתבונן בגדולת ה' בריבוי ההשתל' בפרטי המדרי' מן הצמצום הראשון עד בחי' מל' דמל' דעשי', ואיך שכולא קמי' כל"ח כו'²⁴, שעיי"ז יתלהב לבו באהבה כרשפי אש בעצמות או"ס ב"ה כו'.

א'רצב

וכ"ז הוא התעוררות האהבה הבאה ע"י השגה והתבוננות כו' (בס"ש ב פמ"ד¹¹⁹ דאהבה שע"י ההתבוננות דכי אתה אבינו⁸³ וכי הוא חייד⁸⁴, אינן נק' דו"ר טבעיים, אלא כשהן במוחו ומחשבתו לבד (המכו' בפט"ז¹²⁰), אבל כשהן בהתגלות לבו נק' רעו"ד כו'. ונר' שזהו בחי' אהבת עולם שבפמ"ג¹²¹ (ועמשנת"ל ד"ה ואלה שמות¹²²). ולפי המבואר כאן, צ"ל, שהכוונה שם בענין דו"ר טבעיים היינו בחי' מוטבע (וכ"כ בהג"ה בדרוש וכי ימכור¹²³), ואהוי"ר בהתגלות הלב זהו בחי' מורגש כו', וגם בחי' המורגש שמצד השכל, עם היות שהמדות הן שכליים, נק' כאן טבעיים, הא', מפני שהן מהמוחין השייכים אל המדות, וממילא עיקר ההתגלות הן המדות כו', והב', מפני שהמדות הן כתולדתן כו'). ויש בזה בחי' קטנות וגדלות, דכאשר ההשגה היא בבחי' צמצום ומיעוט, וממילא המדות הן בהתגלות ובמורגש יותר, ה"ז בחי' קטנות כו', וכל שהשכל הוא בהתרחבות יותר והשגה גדולה וטובה יותר, ואז המדות אינן במורגש כ"כ, ה"ז בחי' גדלות כו'. גם ענין

117) ראה תורת חיים בשלח קסו, א. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרעו ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' תסא. ע' תסד. תרס"ב ע' שכה.
118) או שההתבוננות: בהמשך למ"ש לפנ"ז: „אם שההתבוננות כו'".
119) סג, ב.
120) בספר התניא (כב, ב).
121) שם (סב, א).
122) תרע"ה (ח"ד ע' א'ק ואילך).
123) אוה"ת משפטים שבהערה 27.

110) ע' א'תרסד.
111) ע' א'תרצב.
112) ויצא כח, טז.
113) אונקלוס ויצא שם, יז.
114) ראה גם ד"ה מצה זו תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'רנו ואילך).
115) ראה לעיל פשצ"ו (ח"ד ס"ע א'קד ואילך).
116) בשלח טו, יא.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרצג

קטנות וגדלות בזה יובן עד"מ כמו בגשמיות, גם שהמדה היא מצד הכרת השכל, מ"מ, יש בזה התעוררות מצד ההטבעה ג"כ כו', רק שמצד ההטבעה לבד לא הי' מתעורר, כ"א ע"י סיוע השכל כו', ויש שכל ההתעוררות היא רק מצד השכל, וכמו בזקן, שאינו מתעורר כלל מצד ההטבעה, רק מצד חיוב השכל, הגם שזהו כמו שהיא המדה בטבע בתולדתו, מ"מ הוא רק מצד הכרת השכל כו', וכמו סבא דעתוהי סתים דשקיט ושכיך כו'¹²⁴, דההתפעלות שמצד ההטבעה נשקט ונשתכך, וכל ההנהגה היא רק מן השכל, שזהו בבחי' התיישבות כו'. וכמו"כ הוא בעבודה, דגם כאשר האהבה היא ע"י השכל, מ"מ, יש תערובות ההטבעה, שמתפעל גם מצד המדה כו' (והיינו שמתפעל קודם שבא לידי השגה גמורה והנחה טובה כו', וגם, שכללות ההשגה אינה כדבעי, מפני שהוא בבחי' מדות עדיין כו'). וכאשר מתפעל ומתעורר רק מצד הכרת השכל, היינו שמשגי הענין בטוב, והונח אצלו הענין בקליטה טובה כו', ואז הוא בבחי' פנימי ממש כו', וזהו בחי' הגדלות כו'.

וכ"ז הוא בחי' מוחין השייכים אל המדות, והיינו בחי' חיצוניות המוחין כו', והוא שההתבוננות היא בהאור האלקי שבא בהתלבשות בעולמות, ובגדולת ה' שמצד העולמות, וכמו ההפלאה בענין ההתהוות כו', ובריבוי ההשתל, ואיך שהכל בטל, דכולא קמי' כל"ח כו', דההשגה וההתבוננות בעינים אלו הוא בחי' חיצוניות המוחין כו'. וגם בחי' חיצוניות המוחין הוא שבא בלבושי ההשגה, שאינו מאיר בזה עצם האור האלקי כו'. דכללות ענין המוחין האלו הן בשביל לעורר את המדות, ובעת התלהבות המדות אז המוחין מתעלמים כו', וע"כ העיקר בזה הוא המדות כו'. ולכן בכללות ה"ז בחי' מורגש לבד, היינו בחי' מדות, רק שהן מצד השכל המולידן כו'.

אך בחי' פנימיות המוחין הוא ההתבוננות בעצמות אוא"ס, איך שאוא"ס קדוש ומובדל מהעולמות, הן בעולמות התחתונים (היינו עולמות ביי"ע)¹²⁵ והן בעולמות ביי"ע¹²⁵, וכידוע בענין ג"פ קדוש כו'¹²⁶, ובבחי' ההפלאה ורוממות דאוא"ס כמו שהוא מרומם ומנושא מצ"ע, ובאופן ההפלאה כו' (וכמו"כ בהשגת עינים נעלים דאוא"ס, וכמו באוא"ס שלפני הצמצום וכה"ג). גם בחי' פנימיות המוחין הוא ההשגה בבחי' הפשטה, שלא ע"י לבושי השגה, שמאיר בזה עצם הענין האלקי כו'. דבהתבוננות כזאת העיקר הוא בחי' המוחין, והמדות באין בדרך ממילא, והאור כמו שהוא במוח כן הוא מאיר בלב ממש, והמדות הן שכליים ממש, שאינם מורגשים כלל כו', עם היות שהלב בוער ביותר בבחי' רשפי אש התשוקה ביותר, אין זה בבחי' מורגש כלל כו' (ועמשנת"ל ד"ה נחמו נחמו עמי¹²⁷ וד"ה ואלה שמות וד"ה וארא¹²⁸ ובכ"ד). וזהו עיקר בחי' המושכל, שמאיר גילוי אור המוחין במדות בבחי' גילוי כמו שהן, שהמדות הן בבחי' ריבוי האור והחיות, והן בבחי' פנימיים ביותר, שזהו בחי' פנימיות הלב, והן בבחי' שכליים ממש כו'.

126) ראה לקו"ת יוהכ"פ סט, ב. שה"ש לז, ד.

127) ח"א ע' קג ואילך.

128) ח"ד ס"ע א'ק ואילך.

124) זח"ג (אדרא רבא) ככת, ב.

125) בעולמות ביי"ע: אוצ"ל: בעולמות ביי"ע הכלליים. או:

בעולמות ביי"ע העליונים.

וכשם שהוא בנשמה האלקית, כמו"כ הוא בבחי' ז"א למעלה, שגם עז"נ⁴⁸ לפי שכלו יהולל איש, בחי' איש שלמעלה כו', שזהו ג"כ בג' המדרי' דמוטבע מורגש ומושכל כו'. דתחלה בבחי' עיבור דז"א בבטן¹²⁹, שהוא בתכלית הקטנות, דתלת כלילין גוי¹³⁰ תלת¹³¹, ומתגלה רק בחי' נה"י לבד כו'. ומ"מ ה"ז ג"כ הגדלה, דכללות ענין בנין החומר ובנין הצורה בבחי' או"כ הוא בעת העיבור דוקא כו', והוא להיות בחי' ביטול היש בהכלי, שתה"י מיש לאין, והאור מאין ליש, ועי"ז הוא קישור וחיבור האור עם הכלי כו', וכמשנת"ל (ד"ה על ג' דברים¹³²). וכן הוא בזה"ג, דבגלותא קוב"ה סליק לעילא ולעילא כו'¹⁰⁶, ואני ישנה בגלותא כו'¹³³, דהיינו בחי' סילוק המוחין ועצמות המדות, ונשאר רק בחי' נה"י לבד, שהוא בתכלית ההעלם, וכמא' ¹³⁴ וכד אנת תסתלק כו', וכמ"ש במ"א¹³⁵. ולכן בזה"ג עיקר העבודה היא בבחי' ביטול היש, שהו"ע בירור הכלים והביטול שלהם כו', וכמ"ש בד"ה הנ"ל, שהו"ע כלי ריקן להיות ראוי לקבל כו', וזהו עיקר העבודה בזה"ג, בבחי' הביטול במעשה בפו"מ כו', והוא בריבוי עבודה ויגיעה ובכמה נסיונות כו', וכן בעסק התורה, ביגיעה יתירה, בחומר ובלבנים כו'¹³⁶, שע"י כ"ז נעשה תיקון הכלים ביותר, והוא להיות כלים להגילוי דלעתיד דונגלה כבוד ה' וראה כל בשר כו'¹³⁷. ואח"ז הגדלת הז"א בבחי' יניקה ומוחין, וכמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם¹³⁸ ושער העיבורים¹³⁹, דבזמן היניקה נשלם בו"ק לבד (ושם, שגם בזה יש מוחין, רק לגבי השלימות דז"א הן בחי' ו"ק לבד כו'), ואחר היניקה הוא ההגדלה בבחי' המוחין (והיינו בחי' המורגש שמצד המוחין כו'), והוא בהזמנים דבן ו' ובן ט' (שאו זמן החינוך) עד בן י"ג, שאז נשלם בבחי' המוחין, היינו בחי' מושכל הנ"ל¹⁴⁰.

והנה ידוע שיש גדלות אימא וגדלות אבא, דגדלות אימא הוא שעושה הגדלה והתרחבות בהמדות בבחי' ריבוי האור והחיות בהם כו', כמשנת"ל¹, אבל אינם משתנים בזה בעצם מהותם כו', והיינו שהמדות הן כמו שהן בעצם ההטבעה שלהם כו', וגם בבחי' גדלות המוחין, שלא יש בהם תערובות ההטבעה, והוא שהתעוררות המדה היא רק מצד השכל וההשגה כו', מ"מ, אין ההטבעה מתבטלת בזה כו'. וזה בכ' ענינים, הא', שהמדות אינם משתנים מכמו שהן בטבע בתולדתן, אם בהתגברות החסד או בהתגברות מדת הגבו' כו'. וכמו שאנו רואין בחוש גם בגדול וזקן, שאינו משתנה בעצם הטבע שלו, שאם הוא החסד², לא יהי' איש הגבו', וכן להיפך כו', ואדרבא, במשך השנים הרי המדות נעשים בתוקף ההתגברות מצד הטבע כו' (וכמו האילן שבתחלתו הוא דק והולך ומתעבה

(136) שמות א, יד. וראה זח"ג קנג, א (ברע"מ). תו"א שמות

מט, א.

(137) ישע"י מ, ה (ושם: וראו).

(138) שער כה דרוש ג.

(139) שער כח פ"ב.

(140) ע' א'תרפז.

(1) ע' א'תרצ ואילך.

(2) הוא החסד: בכת"י מעתיק: הוא איש החסד.

(129) בבטן: אוצ"ל: בבטן דאימא.

(130) גוי: אוצ"ל: גו.

(131) ראה זח"ב (תוספתא) נ, סע"א. עץ חיים שער הכללים

פ"ג. ביאורי זוהר לזהר שם (קג, ב ואילך). תורת חיים שמות

כה, א ואילך. לא, ג ואילך. ד"ה להבין הענין דתלת כלילין כו'

תשכ"ג (סה"מ תשכ"ג ע' קלג ואילך).

(132) תרע"ה (ח"ה ע' א'שפב).

(133) שה"ש ה, ב. זח"ג צה, א.

(134) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

(135) ראה סידור עם ד"ח רמח, ד ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרצה

כו', דכמו"כ הוא בהאדם שנמשל לעץ השדה³ (כו'). וגם השכל עושה התגברות בהמדה, דכאשר המדה מחוייבת מן השכל המחייב שצ"ל כן, הרי יש בה תוקף יותר כו'. וכמו שאנו⁴ דמי שדעתו קלה, ה"ה משתנה במדותיו ורצונותיו, ויכולים לפעול אצלו כך וכך, משא"כ מי שהוא בגדלות המוחין, לא ישתנה ברצונותיו, דמה שהשכל מחייב הוא בתוקף כו'. רק שבגדלות הוא בדברים גדולים יותר, וגם שהמדות והרצונות אינם חומריים בעצם מהותם כמו כשהן מצד ההטבעה, שאז הן בחומריות (בעצם גראב), וכאשר הן ע"פ השכל ה"ה בעצם מהותם בבחי' הדקות כו', וגם יש בהם הגבלה, שהשכל מגביל את המדה עד כמה תתפשט כו', אבל מ"מ, אינם משתנים בעצם, דכמו שהוא בבחי' החסד בעצם ההטבעה, כן הוא בגדלות ובזקנה כו'. וכמו ב"ש וב"ה שהיו מבחי' חו"ג⁵, הרי גם בתורה ובכל דרכי עבודתם היו בבחי' חו"ג, דב"ש אוסרים וב"ה מתירין כו'⁶, וכידוע בענין כיצד מרקדין⁷, דהפלוגתא שלהם באופן העבודה כו', וכמ"ש במ"א⁸, הרי, דמגודל ועוצם ההשגה הגדולה שלהם בתורה ועבודה, לא הי' השינוי בעצם המדות, רק שהיו במעלה ובמדרג גבוה מאד כו'. והב', דבכללות אינם יוצאים מלבוש ההטבעה, והיינו שבגדלות ההשגה אינו יוצא מענין ההטבעה, ויש לו שייכות אל ענין הטבע כו'. וכמו בהגילויים מלמעלה יש ניסים נסתרים וניסים נגלים⁹, דניסים נסתרים הוא המלוכשים בדרכי הטבע, הרי בזה ג"כ הטבע בטל כו', וכמצביא עביד בחיל שמי¹⁰, שגם בהטבע הוא כרצונו ית' כו', וגם נראה בזה גילוי אלקות, וכמו ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו כו'¹¹, ולכן נק' נס, שהוא ל' רוממות וגילוי¹², היינו שנגלה בזה אלקות כו' (ועמשנת"ל ד"ה בראשית הא'¹³), ומ"מ, אינו יוצא מבחי' הטבע כו'. וניסים נגלים הוא שיוצא מן הטבע לגמרי, והטבע מתבטל בזה כו'. וכמו"כ הוא כאן, דבבחי' גדלות¹⁴ הוא שלמעלה מענין ההטבעה לגמרי כו'.

והענין הוא, דהנה המדות הן בבחי' המשכה וירידה למטה, והמוחין הן בבחי' עלי' למעלה כו'¹⁵ (והו"ע רוח הבהמה היורדת ורוח האדם העולה היא למעלה כו'¹⁶), וכמשנת"ל¹⁷ דכמו ההפרש בין רצון לתענוג, דרצון הוא בחי' התפשטות הנפש והמשכותו לאיזה דבר שחוץ ממנו, והתענוג הוא בבחי' התעלמות בעצמו דוקא כו', כמו"כ הוא ההפרש בין המוחין והמדות כו'. ובזה יש הפרש בין בחי' מוחין דאי' ומוחין דאבא, דמוחין דאי' הן בעצם לא בבחי' עלי' והבדלה כ"כ (אדרבא, הבינה נק' שכ"ע¹⁸ ע"ש ששוכנת

3 שופטים כ, יט.

4 וכמו שאנו: בכת"י מעתיק: וכמו שאנו רואין.

5 ראה זח"ג (רע"מ) רמה, א. טעמי המצות להרח"ו פ' תצא. שער הגלגולים סוף הקדמה לו. תניא בהקדמה. אגה"ק סי"ג. לעיל פ"ג (ח"א ע' כח).

6 תרומות פ"ה מ"ד. בבא קמא סה, ב. וראה חולין יח, א.

7 כתובות טו, סע"ב ואילך.

8 ראה לקו"ת שה"ש מת, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר

האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תרנה ואילך.

9 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' שעט. שער

האמונה פט"ו (ל, א ואילך). לעיל פקמ"ד (ח"ב ע' שעט ואילך).

וש"נ.

10 דניאל ד, לב. וראה גם ד"ה מצה זו תרע"ה (לעיל ח"ד

ס"ע א'רסב).

11 תהלים צח, ג.

12 ראה סידור עם דא"ח עב, ריש ע"ג. פירוש המלות

פקל"ט. אוה"ת בשלח ע' תרסה. שה"ש ח"א ע' כט. וראה לעיל

פקמ"ד (ח"ב שם).

13 תרע"ה (ח"ג ע' תתקמט).

14 גדלות: אוצ"ל: גדלות אבא.

15 ראה לעיל פצ"א (ח"א ע' רלו).

16 ע"פ קהלת ג, כא.

17 פקל"ה (ח"ב ע' שנו ואילך).

18 = שכינתא עילאה (פרדס שער כג (שער ערכי

הכינויים) פכ"א מערכת שכינה. זהר הרקיע בראשית א, א).

כו'¹⁹), ואין עושיין עלי' כ"כ בהמדות כו', וגם בחי' פנימיות המוחין שנת"ל²⁰ שבזה המדות נעשים שכליים כו', אינם בבחי' שכליים ממש לצאת מענין ההטבעה כו', וע"י מוחין דאבא שהן בעצם בבחי' עלי' והבדלה כו' (דהחכ' נק' קדש²¹, משא"כ הבינה היא מקראי קדש כו'²¹), עושיין בהמדות ג"כ להיות בבחי' שכליים ממש, שהן בבחי' עלי' ויציאה מענין ההטבעה לגמרי כו' (ועמ"ש בבה"ז במאה"ז²² ע"פ²³ מראש צורים כו'). (וי"ל שזהו כמ"ש בסש"ב פכ"ג²⁴ שהאבות הן הן המרכבה²⁵, שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז, ולא נעשו מרכבה רק לרצה"ע לבדו כל ימיהם כו'²⁶. ובאמת הכוונה כאן לא רק על הטבעה גשמיות, כ"א גם הטבעה רוחניות. וי"ל עפמ"ש במ"א²⁷, דבחי' יסוד הוא רק טפח גבוה מן הארץ, ומשם הוא ענין המופתים, אמנם שדרו של לולב צריך שיוצא מההדס טפח²⁸, הוא בחי' ד"ע המחבר חו"ב כו'. ובענין הנה טפחות נתת²⁹, מבו' דבוח"ג דרע"ג³⁰ אי' דטפח הוא יו"ד, וא"כ טפחות הוא יו"ד דש' הוי' ויו"ד דש' אד', ח"ע וח"ת כו'. ובד"כ ענין שלמעלה מהטבעה הוא שהמדות הן ג"כ בבחי' ד"ע כו'). וגם, ע"י גדלות אבא משתנים המדות מההטבעה שלהם כו', וכמו באע"ה שכבש רחמיו מעל בנו יחידיו³¹, שהוא היפך טבע המדות לגמרי כו', וזה אינו יכול להיות ע"פ השגה דבינה, רק ע"י הביטל דחכ' כו'. וכמו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה³², שזהו שינוי בהמדות, שזהו מבחי' מוחין דאבא כו'. וכמו הבלתי מורגש של המדות, דכאשר המוחין הן בגדלות, אז המדות אינן מורגשים, ובפרט בבחי' פנימיות המוחין כו', וכמשנת"ל²⁰, הנה מבחי' מוחין דאי' אינם בלתי מורגשים לגמרי, רק מבחי' מוחין דאבא ה"ה בבחי' בלתי מורגשין, שאינן בבחי' מציאות כו'.

א'רלב

והענין הוא³³, דהנה כללות ההפרש בין חכ' ובינה הוא ההפרש שבין אין ליש³⁴, דהחכ' היא בחי' אין, ובינה היא בחי' יש כו', שהרי ענין הבינה הוא השגת הדבר, שזהו שהענין בא בבחי' ישות עד שמושג ונתפס כו', וזהו ל' השגה, שהוא מל' השגת יד, שזהו שהוא מציאת דבר הנתפס ביד כו', וכמו"כ הוא שע"י ההשגה בא הענין בבחי' מציאות

נפלאות. ועיין זח"ג פ' בהר דק"י ע"ב. אך יש צדיק עליון והוא דעת המחבר חו"ב. וזהו ענין שדרו של לולב צריך שיצא מההדס טפח [סוכה לב, ב] כמ"ש בפע"ח שער הלולב [פ"ג] והדעת ממשיך מהכתר כו".

(28) סוכה שם.

(29) תהלים לט, ו. וראה אוה"ת שם שלב, א ואילך.

(30) עמוד א (ושם: "ומסלקו מן הקרקע טפח בסוד יו"ד").

וראה לקו"ת ר"ה ס, ד. אוה"ת שם.

(31) ע"פ תפלת "רבנו של עולם" בסדר תפלת השחר.

וראה לעיל פנ"א (ח"א ס"ע קיח).

(32) ראה עדיות פ"ד וה'. וראה אגה"ק ולעיל פ"ג הנ"ל

הערה 5.

(33) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב (הנ"ל ע' א'תראפד הערה 37) ע' תשטו.

(34) ראה תקו"ת תמ"ב (פא, ב). לקו"ת פקודי ו, ב. אמור לג,

ד. ואתחנן יב, ד. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ריב, ג ואילך. להצ"צ ח"ב ע' תתרא.

(19) ראה פרדס שם. לקו"ת שה"ש ת, ג. אוה"ת ר"ה ע' א'רחצ. ח"ו ע' בתסט.

(20) ע' א'תרצג.

(21) ראה פרי עץ חיים שער מקראי קודש פ"א. לקו"ת צו יב, א. סידור עם דא"ח שטו, סע"ד ואילך. תרל"ז ח"ב ע' תלט.

(22) בבה"ז [= בניאורי הזהר (לאדמו"ר האמצעי ריז, ג ואילך)] במאה"ז [= במאמר הזהר (ח"ג רג, ב)].

(23) בלק כג, ט.

(24) כת, ב.

(25) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(26) עכ"ל התניא שם.

(27) ראה אוה"ת חנוכה שלד, ב: "ובזה יובן הדיבור ששמעתי אומרים, שאמר אדמו"ר נ"ע על הצדיק ר' שלמה קארלינער נ"ע, שהיו מרעישים העולם ממנו וממופתיו, ואמר עליו שהוא רק טפח גבוה מהארץ, שעל ידי שהוא רק טפח גבוה מהארץ יוכל לעשות מופתים. והיינו כי הטפח הגבוה מהארץ, זהו בחי' וצדיק יסוד עולם, וצדיק מושל ביראת אלקים שמושל על בחי' מל' שם אלקים, לכך יוכל לעשות

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרצו

ובבחי' תפיסא כו'. וההשגה דבינה היא מנקודת החכ', שהרי א"א להיות השגה בלי נקודה כו', ה"ז שבא מאין ליש, שזהו כל ענין הבינה הוא להביא מאין ליש דוקא כו'. אבל החכ' היא בחי' אין, וכמו נקודת השכלה, שהיא בבחי' הברקה, לא בבחי' תפיסא, מפני שהיא בבחי' אין כו'. ובפרט בבחי' הנחה שכליות, שזהו עיקר בחי' השכלי דחכ' כו', וביותר בבחי' רא"י דחכ', שהוא בבחי' אין ממש כו', וכמשנת³⁵ ל"ב באורך בענין בחי' חו"ב כו'. וזהו שבינה נק' שמחה, וחכ' נק' אורה³⁶, וכמ"ש³⁷ ליהודים אורה ושמחה, אורה הוא חכ', ושמחה בינה, וכמארז"ל מגילה דט"ז ע"ב אורה זו תורה שמחה זו יו"ט כו', שהשמחה היא באה בהתפשטות והתגלות בבחי' יש כו', וכמו ושמחת בחגיך³⁸, שהיא שמחה בהתגלות ובמורגש כו', והיא באה מבחי' הבינה, וכמ"ש³⁹ אם הבנים שמחה, שע"י השגה דוקא, שמשגי היטיב הדבר איך ומה הוא, אז יוליד התפעלות השמחה בגילוי רב כו', וזהו לפי שההשגה היא בבחי' יש ודבר בגילוי ובמורגש, ע"כ מה שיוליד ממנה התפעלות הנפש היא השמחה, שבאה ג"כ בבחי' יש ומורגש כו', כי כל כח מוליד בדומה איליו, ולהיות הכח בבחי' יש, ע"כ התולדה היא ג"כ בבחי' יש כו'. אבל החכ' נק' אורה, שהיא בחי' אור המאיר, שאינו בבחי' יש ומציאות דבר כו' (וכמו פנים מאירות, ופנים מסבירות שזהו בחי' בינה⁴⁰ בהסבר והתפשטות כו', והחכ' היא רק פנים מאירות⁴⁰, מאיר עיני חכמים כו'). ומה שנק' אורה, הוא שמאירה לאחרים, והוא התגלות האור כו' (וכמו גדול וגדולה כו'), והיינו גילוי אור החכ' בהמדות (בז"א) להיות גם בהם בחי' ביטל כו'. דזהו ההפרש בין חכ' ובינה, דמבינה, אדרבא, נולדים המדות בבחי' יש ומציאות דוקא, ועש"ז נק' אם הבנים, שממנה תולדות המדות, והיינו להיות מדות במציאות דבר כו'. רק כשמאיר גילוי אור המוחין יותר, אז המציאות הוא בפחות כו', וכהכלל הידוע⁴² דמציאות היש הוא דוקא ע"י צמצום ומיעוט האור, וכאשר מאיר גילוי אור, אין היש במציאות כו', וע"כ, עיקר מציאות המדות הוא דוקא כאשר השכל מתעלם ונשאר רק הבכך כו', אבל כאשר מאיר גילוי אור השכל, ובפרט בבחי' פנימיות המוחין, אין המדות בבחי' מציאות מורגש כו'. אך אין זה שענין הבינה הוא לעשות הביטל בהמדות, אדרבא, ענין הבינה הוא להיות המדות בבחי' מציאות, רק מצד גילוי אור השכל בהם, משו"ז אינם בבחי' מציאות מורגש כו'. אבל חכ' ענינה הוא לעשות הביטל דוקא (שו"ע החכ' תעוז לחכם כו'⁴³, וכמשנת"ל בכ"ד⁴⁴), והוא שהחכ' היא בחי' אין ומה בעצם, וענינה הוא לעשות כל יש לאין כו', וכמ"ש

במ"א⁴⁵.

-
- (35) פמ"א ואילך (ח"א ע' צב ואילך). פרס"ט (ח"ג ע' תשמח ואילך).
- (36) ראה תו"א הוספות לתצוה קי, סע"א. קיא, א. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"ב ע' תקת. אוה"ת תצוה ע' א'תקמד. מגילת אסתר ס"ע קנב.
- (37) אסתר ה, טז (ושם: ליהודים היתה אורה).
- (38) פ' ראה טז, יד.
- (39) תהלים קיג, ט. וראה לקו"ת צו יא, ד. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שצד.
- (40) ראה פירוש המלות פקס"ג (קיא, א). תורת חיים תצוה שט, ד. סה"מ עת"ר ע' ח. ד"ה אלה הדברים תרע"ה (לעיל
-
- ח"ה ריש ע' א'תעח).
(41) עירובין יג, ב.
(42) ראה סה"מ תרכ"ט ע' קסב. תרנ"ז ע' סט.
(43) קהלת ז, יט.
(44) - בכמה דוכתי (ראה לעיל פ"ו. פק"ב. (ח"א ע' יג. ע' רצב). פקכ"ט (ח"ב ע' שמ). פרמ"ה פעד"ר. פשנ"ח (ח"ג ע' תרעט. ע' תשסד. ע' התקצה). ד"ה וידבר גו' פינחס (ח"ה ע' א'תנז).
(45) ראה קיצורים והערות לתניא ע' מט ואילך. סה"מ עת"ר ע' נו.

אִרְלֵג

וכמו"כ בהתכללות המדות במקורם, הרי כמו שהן כלולים בחכ' אינם בבחי' מציאות כלל, ובבינה הן בבחי' מציאות דבר כו', וכמו בהשגת הענין, הרי נמצא בזה המדה, וכמו בטעם וסברה לזכות או לחוב, הרי בהשגת הטעם והסברה באה המדה במציאות באופן כך או כך כו'. וכמו התפעלות שכלי שבהשגה והתבוננות שמתבונן בענין אלקי, הרי גם קודם שמתפעל בלב, ה"ה מתפעל בשכלו בענין האלקי כו', וה"ז בדקות הרבה יותר מההתפעלות שבלב, ומ"מ הרי מתפעל גם בשכלו כו'. וה"ז כמו העובר במעי אמו, הרי יש שם כל ציור הולד בציור אבריו, הכל כמו שבא אח"כ בהתגלות, רק שהוא בקטנות מאד כו', משא"כ בטפת האב, הגם שיש שם הולד בהעלם, הרי אינו שם בבחי' מציאות כלל, רק כמו היולי, שאינו במציאות עדיין כו'. וכמו"כ הוא המדות בבחי' בינה, וכמ"ש⁴⁶ וצפונך תמלא בטנם, שהוא בבחי' מילוי בבחי' מציאות כו', וכמשנת"ל (ד"ה ראשי המטות הא'⁴⁷), אבל כמו שהן בחכ' אינם בבחי' מציאות כלל כו'.

וזהו דנקודת החכ' יכולה לבוא בכמה אופנים שונים, משא"כ השגה דבינה כו'. וכידוע⁴⁸ בענין אור מים רקיע⁴⁹, דמיא ניידא⁵⁰, והיינו דנקודת החכ' יכולים להבינה בכמה אופנים שונים, גם באופנים הפכים זמ"ז כו', אבל רקיע, אגלידו מיא⁵¹, דכאשר בא בהשגה דבינה, הרי כמו שמשגי את הענין, ה"ה נשאר כן, ולא ישתנה כו'. והיינו לפי שהחכ' היא בחי' אין, ה"ה באה בכמה אופנים, להיותה מושלל עדיין מבחי' ציור ומציאות כו', ה"ה באה בכמה ציורים ובכמה אופני גילויים כו' (והכל הוא אמת, כי גם האין דחכ' כולל בחי' חו"ג, שמזה הן האופנים השונים כו', וכמ"ש במ"א⁵² בענין אלו ואלו דא"ח כו'⁵³), ובינה, להיות שבא בבחי' מציאות, בציור כך וכך, א"א להשתנות כו'. דכמו"כ הוא גם בבחי' המדות שבהם, דכאשר בא בהשגה, באה המדה באופן כך או באופן כך, ולא ישתנה עוד כו', וכמו המזכה אומר אני המזכה ומזכה אני כו'⁵⁴, אבל כמו שהוא בחכ' עדיין יכול להשתנות כו'. וכמו שנת"ל (ד"ה נשא הא'⁵⁵) דשמאי והלל שניהם קבלו מרב א'⁵⁶, וזה קבל לקולא וזה לחומרא כו', והרי בהכרח דסברת הרב יש בה חו"ג, רק שאינם בבחי' מציאות כלל, עד שזה הבין את הסברה להיתר וזה לאיסור (והיינו שזה מוכיח מהסברה לקולא וזה כו', ושניהם אמת, בעצם הסברה, שכולל שניהם, ולהיותם בלתי מציאות כלל, יכולים להשתנות ולהתחלף כו'). וכמו"כ הולד, מצד טפת האב, הרי יכול להשתנות מזכר לנקבה ולהיפך כו', ואחר מ"ם יום, כשמצטייר הולד, א"א להשתנות עוד כו'⁵⁷, והדוגמא מכ"ז יובן בחו"ב, שבבינה, המדות הן בבחי' מציאות דבר, ובחכ', הגם שיש שם מקור למדות,

50) ראה עירובין מו, א.

51) ראה זח"א עז, א.

52) ראה אוה"ת יתרו ע' תתצ ואילך. נ"ך ח"ב ע' תתקפא ואילך.

53) עירובין יג, ב. וש"נ.

54) סנהדרין לד, א. משנה שם מ, א.

55) תער"ב (ח"א ע' כח).

56) בד"ה נשא שם: שניהם קיבלו מרב א' (שקיבלו משמע"י ואבטליון, כמ"ש בפרקי אבות [פ"א מי"ב]) סברא א'.

57) ראה ברכות ס, א. שו"ע או"ח סר"ל ס"א.

46) תהלים יז, יד. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' נג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קפא, ב. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תסז. ח"ב ע' תתקצד.

47) תער"ב (ח"א ע' פו).

48) ראה סידור עם דא"ח קיג, א ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנד ואילך. תרל"ח ע' קמג ואילך. תרמ"ד ע' קצו ואילך. לעיל פי"ג (ח"א ע' כח). פקס"א (ח"ב ס"ע תלו ואילך). וראה ספר הערכים חב"ד ח"ג ערך אור מים רקיע ע' תטו ואילך. וש"נ.

49) ראה זח"ב קסז, ב. עץ חיים שער יא (שער המלכים)

פ"ו. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) פ"ה-ו.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תרצט

אינם בכחי' מציאות כלל כו'. וע"כ, גם בהתגלות, עיקר מציאות המדות הוא מבחי' הבינה דוקא.

ולכן, התחלקות המדות הוא ג"כ מבחי' בינה דוקא, להיות מהשגה דבינה באים המדות בכחי' מציאות, ע"כ הן בכחי' התחלקות כו'. וגם השכל המחייב את המדה הוא בכחי' התחלקות, כי יש שכל מיוחד המחייב מדת החסד והאהבה, ושכל מיוחד המחייב מדת הגבו' והיראה כו'. וכמו בעבודה, יש התבוננות מיוחדת למדת האהבה, שלא יהי' ממנה מדת היראה, והתבוננות מיוחדת למדת היראה כו', וכידוע⁵⁸ דמדת האהבה מתעורר מההתבוננות בכחי' הקירוב דאלקות אל העולמות, שמתבוננות⁵⁹ זאת לא יהי' מדת היראה כו'. ויש בחי' היראה שבאה דוקא מההתבוננות בכחי' הקירוב דאוא"ס כו'⁶⁰, זהו⁶¹ בההתבוננות בכחי' עצמות אוא"ס⁶², איך שהוא נמצא למטה כמו למעלה כו', מזה יהי' היראה, והיינו בחי' יר"ע (שאינו בכחי' מדה כו'), אבל בהאור האלקי שבכחי' התלבשות בעולמו, בההתבוננות בזה בכחי' הקירוב, לא תוליד כ"א הקירוב והדביקות כו'⁶³. ומדת היראה היא דוקא מהריחוק, והוא מההגבהה והרוממות דאלקות שבכחי' הבדלה כו', וכמו היראה מהמלך היא דוקא ע"י הבדלה שלו שמובדל מן העם, שאם יהי' מעורב עם העם, לא יהי' היראה ממנו כו'⁶⁴, ולכן צריכים לרוממו ולהבדילו, וכמו⁶⁵ המלך אין רואין אותו כשהוא ערום כו', ואין יושבין על כסאו כו'⁶⁶, וכמו"כ למעלה, שהיראה היא מההתבוננות בהרוממות וההבדלה דהאור אלקי כו'. והאהבה שמצד ההפלאה והרוממות דאוא"ס, היא בחי' אהבה עליונה שלמע' מטו"ד (והוא בחי' רצון העצמי שבנפש, וכמשנת"ל ד"ה ויצא יעקב⁶⁴). הרי יש שכל מיוחד לכל מדה בפ"ע, וממילא גם המדות באים בכחי' התחלקות ובכחי' הבדלה זמ"ז כו' (וכן ההתחלקות דאותיו' המח' והדבור הן מבחי' גבורות דאי, שהן ה"ג⁶⁵ מנצפ"ך כו'⁶⁶, וכמשנת"ל ד"ה ביום השמע"צ⁶⁷, וכמו"כ כל שכל פרטי יש לו צירופים מיוחדים המלבישים את השכל, הן במח' והן בדבור כו', וכידוע⁶⁸ דהתחלת אותיות המח' הוא בהשגה דבינה כו'). ומ"מ, יש ג"כ התכללות המדות שמצד השכל, והוא השכל⁶⁹ מחייב שצ"ל בחסד וגם בגבו' כו', וכמשנת"ל (ד"ה בקר ויודע ה'70). רק שזהו התכללות שאחר התחלקות כו', וגם, שההתכללות היא ע"י שיש שכל מיוחד לכל דבר בפרט, והיינו שהשכל בא בריבוי פרטים כו', ועושה התחלקות בכל מדה בפרט כו', וכמשנת"ל שם, וא"כ, ההתכללות זהו גופא ע"י התחלקות כו' (והביטל והחלישות בהמדה

ה"ג. 58) ראה סה"מ תרס"ח ע' מט ואילך. פר"ת ע' קיד ואילך.

תרפ"ד ע' רנד ואילך. ד"ה למען יחלצון ידיך תשי"ד (סה"מ תשי"ד ע' קצד ואילך).

59) שמתבוננות: אוצ"ל: שמהתבוננות.

60) ראה לקו"ת ואתחנן ז, סע"ד ואילך.

61) זהו: בכת"י מעתיק: וזהו.

62) ראה מקומות שצויינו בערה 58. מאמרי אדמו"ר

הזקן ענינים ח"ב ע' תצד. אוה"ת ויקהל ע' בקנט. סה"מ תר"ל

ח"ב ע' תקמג. ע' תקנד. תרל"ו ח"ב ע' תצה. תרמ"ז ע' קל.

תרנ"ד ע' רל. תרס"ה ע' עז.

63) משנה סנהדרין כב, א. רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"א.

64) תרע"ה (ח"ג ע' אי"ח ואילך).

65) ה"ג [=גבורות] מנצפ"ד: ראה במדב"ר פי"ח, כא. עץ

חיים שער ה (שער טנת"א) פ"ג. שער כב (שער מוחין דקטנות)

פ"ג. תניא שעהיוה"א פ"ד (עט, ב). מאמרי אדמו"ר האמצעי

פסח ע' רלו. וש"נ.

66) ראה תוד"ה גרועי – שבת קד, א.

67) תרע"ה (ח"ג ע' תתקלה ואילך).

68) ראה לקו"ת בחוקותי מו, א. סוכות פ, א.

69) השכל: אוצ"ל: שהשכל.

70) תרע"ד (ח"ג ע' תשכד ואילך).

בעצם להיות נותן מקום למדה אחרת, הוא מבחי' החכ' דוקא כו', וכמשנת"ל ד"ה ויהס כלב⁷¹).

אמנם, בחי' החכ', הרי המדות כמו שכלולים בחכ', אינם בבחי' מציאות כנ"ל, וכמו"כ הוא בהתגלות אין זה בא בבחי' התחלקות כו', וכמו שמצינו שיכול להיות ב' המדות דחו"ג מטעם וסברה א', וכמו גבי המבול⁷², דכתי"ל⁷³ כי יצר מחשבות לבו רק רע, שזה הי' טעם לחוב, ואח"כ הי' זה גופא טעם לזכות, וכמ"ש⁷⁴ כי יצר לב האדם רע מנעוריו כו', דמשו"ז לא אוסיף עוד לקלל כו'⁷⁵, והוא מצד בחי' פנימיות החכ' דוקא כו', וכמ"ש בתו"ח ד"ה בראשית דרוה"ב⁷⁶. וכן בעבודה, בחי' החכ' הוא ביטל המהות דוקא, שזהו הן במדת האהבה והן במדת היראה כו', דהאהבה שמבחי' החכ' היא בבחי' דביקות, שנדבק באלקות בבחי' ביטל כל מהותו, בלתי מורגש בעצמו כו', וכן היראה היא בחי' הביטל כו', ושניהם הן מדבר א', היינו מענין אלקי כמו שהוא בבחי' החכ', היינו רק בבחי' הנחה שכליות, ובבחי' פנימיות הכוונה בעצם נקודת המושכל שנת"ל ד"ה וארא⁷⁷, וכ"ש בבחי' רא'י' דחכ' כו', יהי' מזה הביטל בעצם מהותו, ויבוא זה לפעמים בבחי' אהבה ודביקות, ולפעמים בבחי' היראה כו'. וההפרש הוא, אם ההרגש הוא כמוח לבד, אז הוא בבחי' רצוא, דהיינו בבחי' דביקות, ואם ההרגש הוא בלב ג"כ, אז⁷⁸ בבחי' שוב, דהיינו בחי' יראה כו', וכמ"ש במ"א (בדרוש יו"ט של ר"ה, רס"ו⁷⁹). הרי שאהבה ויראה באים מענין א', אם הוא כמוח או בלב כו'. וכן התכללות המדות זע"ז הוא מבחי' החכ' דוקא, וכמשנת"ל⁸⁰ באורך דהתכללות היא מבחי' ש' מ"ה דחכ' כו', להיות שחכ' היא בחי' אין וביטל, ועושה הביטל גם בהמדות להיות בבחי' התכללות כו' (וכמו הצירוף באותיות הדבור הוא מבחי' החכ' דוקא⁸¹, וכמו שהאדם א"צ לכוי' כלל איך לצרף האותיות כו', שהרי איך להלביש את השכל באיזה צירופים, צ"ל בזה לפעמים כוונה, אם להלביש השכל באותיות וצירופים כאלו או באותיות וצירופים אחרים כו', אבל בעצם הצירוף דהאותיות, א"צ לכוי' כלל כו', לפי שזהו בא מבחי' החכ' שלמעלה מהדעת והכוונה כו', והו"ע אבא יסד ברתא⁸², שמשם עצם מהות האותיות, מבחי' קדמות השכל כו'⁸³, ומשם ג"כ הצירוף שלהם כו', וכמ"ש במ"א⁸⁴. ולעיל ד"ה ויהס כלב⁸⁵ נת' שזהו משלימות בחי' מוחין דיניקה כו', ומ"מ נת' שם שזהו בחי' חי שבמדבר כו'). ומ"מ, הרי גם מבחי' יש⁸⁶ התחלקות, שהרי מקור

א'רלה

71) תרע"ד (שם ע' תשיז).

72) ראה תורת חיים וירא קא, ד. קטז, א. ועוד.

73) בראשית ו, ה (ושם: וכל יצר).

74) נח ת, כא.

75) נח שם (ושם: לא אוסיף לקלל עוד).

76) יד, א.

77) תרע"ה (ח"ד ע' אקטז ואילך).

78) א: אוצ"ל: אז הוא.

79) ע' קצו ואילך.

80) ראה לעיל פרכ"ט-רל (ח"ג ע' תרמא ואילך). פרנ"ז

רנח (שם ע' תשטו ואילך). פרס"א-רסב (שם ע' תשכז-תשכט).

פרס"ג (שם ס"ע תשלב). פעד"ר-רעז (שם ע' תשסג-תשעב).

ד"ה אדם כי יהי' תרע"ה (ח"ד ע' א'שב). ד"ה על שלשה דברים

תרע"ה (ח"ה ע' א'שפג).

81) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' רנט ואילך.

כתובים ח"א ע' ד. תקס"ח ח"ב ע' תרסא. תקע"ב ע' מו. סה"מ

תרנ"ט ע' ה ואילך. וש"נ.

82) זח"ג (רע"מ) רמת, א. רנו, סע"ב. רנח, א. תקו"ז תכ"א

(סא, ב). תניא אגה"ק ס"ה (קו, א).

83) ראה אגה"ק שם (קו, ב).

84) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי בהעלותך ע' תקעו

ואילך.

85) ולעיל ד"ה ויהס כלב: אוצ"ל: ד"ה זאת חוקת תרע"ג

(ח"ב ע' שפז ואילך).

86) מבחי' יש: אוצ"ל: מבחי' החכמה יש.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשא

המדות הן בחכ', שז"ע ארזי הלבנון אשר נטע⁸⁷, שהן המדות כמו שהן בחכ' כו'⁸⁸ (וכמו האותיות, ששרשם מבחי' החכ', ובאים בבחי' התחלקות כו'), והו"ע גבורות דאבא, שהגבורות ענינם הוא לחלוק כו'. אך⁸⁹ שבבחי' חכ' הוא כמו הציור בגוף גשם וחומר א', שאין החומר מתחלק בזה כו'. וכמו אותיות הכתובים בספר על הקלף, שהקלף הוא עצם א' שבו מצטיירים האותיות, והקלף אינו מתחלק לחלקים כו'. וכמו קול הדבור, שסובל כל ההתחלקות דהצירופי אותיות, והקול א' הוא כו'⁹⁰. וכמו"כ הוא החכ', שהיא בבחי' פשיטות, ונושא וסובל כל הציורים כו', וכמשנת"ל (ד"ה אחת שאלתי⁹¹). וי"ל עוד יותר, שקול ודבור, דעם היות שהקול הוא שיה בכל הציורפים, מ"מ, ה"ה מתחלק לחלקים כו', וכמשנ"ל (ד"ה ביום השמע"צ⁹²), וזהו מפני שההתחלקות הוא ע"י האותיות, שהן דבר בפ"ע מן הקול, והן בבחי' מציאות דבר, ולכן הקול מתחלק בהם עכ"פ לחלקים כו', משא"כ בחכ', שהמדות שם אינם בבחי' מציאות כלל כנ"ל, הנה גם ההתחלקות היא פשוטה, שאינו בבחי' התחלקות כלל כו', וכמו הציור שבפנים, שזהו מה שהעצם מצטייר בציור זה, ואין כאן דבר נוסף, והכל הוא העצם, שאין כאן דברים מחולקים כלל כו'. וי"ל שזהו ההפרש בין מה שבינה מצייר ציורים⁹³ בבחי' החכ', דיש כאן דברים המחלקים כו', ובין ההתחלקות שמבחי' גבורות דאבא עצמו, שאינו בבחי' התחלקות כו' (וכמ"ש במ"א⁸⁴ בענין מקשה תעשה המנורה⁹⁴, דהכל הוא גוף ומהות א' כו') (ולפ"ז הו"ע צלם ודמות, והיינו דחכ' היא בצלמנו⁹⁵, ובינה נק' כדמותינו⁹⁵ כו', וכמשנת"ל⁹⁶). וי"ל דז"ע דגבורות דאבא נעשים חסדי דאי⁹⁷, מפני שבחי' גבורות דאבא הן בבחי' פשיטות עדיין, לכן נעשה מזה בחי' חסדים דאי, שאינו בבחי' התחלקות עדיין כו'. וכן במדות, מזה הוא בחי' ההתכללות וההתאחדות שלהם כו'.

ומכ"ן יובן איך שמבחי' גדלות דאבא משתנים המדות מההטבע⁹⁸ שלהם כו', דמפני שבחכ' אינם בבחי' מציאות ובבחי' התחלקות כלל, דגם ההתחלקות דשם הוא בבחי' פשיטות, דהכל עצם א' כו', ע"כ, כאשר מאיר בחי' גדלות דאבא, אז משתנים המדות, שנעשים שכליים ממש, למעלה מענין ההטבעה לגמרי (כמו שהן בעצם מהותם, מצד בחי' הבינה כו'), וגם משתנים מהטבעתם, מאחר שאין שם התחלקות ההטבעה כלל, ע"כ יכול להיות להיפך מההטבעה לגמרי כו', וכמו אאע"ה שכבש את רחמיו כו'⁹¹, ועשה זאת בשמחה גדולה, וכמ"ש⁹⁹ וישכם אברהם כו', לקיים רצה"ע כו'.

95 בראשית א, כו.

96 פרפ"ט ואילך (ח"ג ס"ע תתא ואילך).

97 ראה עץ חיים שער הכללים פ"י. לקו"ת ויקרא ד, א.

מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ס"ע קבה ואילך. לעיל ד"ה וידבר המטות תרע"ה (ח"ה ע' איתסו). ובכ"מ.

98 מההטבע: אוצ"ל: מההטבעה.

99 וירא כב, ג. וראה מכילתא בשלח יד, ו: ,בשמחה,

שנאמר וישכם".

87 תהלים קד, טז (ושם: לבנון).

88 ראה לקו"ת חוקת סא, א.

89 א: אוצ"ל: אך ההתחלקות.

90 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי בהעלותך שם.

91 תרע"ה (ח"ה ע' איתקט ואילך).

92 תרע"ה (ח"ג ע' תתקלה ואילך).

93 ראה זח"א ב, א. תקו"ז תס"ט (קכט, ב). וראה לעיל

פקי"ז (ח"א ע' שז ואילך). פתי"ח (ח"ד ע' אקעב). ח"ה שם.

94 תרומה כה, לא.

וזהו עיקר הפנימיות דז"א¹⁰⁰, כשמאירים בו בחי' מוחין דאבא כו'. והגם דבחי' מוחין דאי' יש בזה ג"כ מבחי' החכ' (שהרי א"א להיות השגה בלי נקודה כו' כנ"ל¹⁰¹), הרי ההמשכה והגילוי הוא רק מבחי' הבינה (והיינו בחי' השגה לבד), רק שיש בזה הפרש עם¹⁰² המוחין הם רק מבחי' נה"י דאי', או מבחי' ת"ת דאי', ולמעלה מזה, מבחי' בינה שבבינה כו', אך גילוי מוחין דאבא הוא גילוי בחי' חכ' עצמו כו', וגם בחי' אחרונה שבחכ' ה"ז למעלה מבחי' בינה כו', וכמו נקודת ההשכלה כמו שהיא מצד החכ', שהו"ע הנחה שכלייות כו', ובפרט בחי' עצמות החכ', שז"ע בחי' מוחין דאבא, דהיינו בחי' פנימיות ועצמות החכ' כו'. ובעבודה י"ל שזהו הכוונה פנימיות שבמוח שנת"ל (ד"ה וארא¹⁰³), שהיא התפעלות עצם נקודת הלב בגוף נקודת המושכל, שאינו בבחי' התפעלות ובבחי' מורגש כלל וכלל כו'. וזהו תכלית ההגדלה והפנימיות דז"א, שמאירי' בו בחי' גדלות המוחין דאבא כו'. והגדלה זו היא בשבת, שהוא מוחין דאבא כנודע²¹, ובכל יום הוא בשמו"ע כו'. ובחי' גדלות אבא זהו עיקר בחי' מושכל כו'.

א'רלו

והנה בכדי שיהי' המשכת בחי' מוחין דגדלות בז"א, צ"ל יחוד אחר נעלה בפ"ע כו', וכמ"ש בע"ח שער העיבורים¹, שיש ב' מיני עיבורים, הא', הוא לצורך בחי' חיצוניות ז"א, שמשם הוא מקור המלאכים והעולמות כו', והב', לצורך בחי' פנימיות ז"א, שמשם מקור הנשמות כו'. והוא בחי' יחוד חיצוני דאו"א ויחוד פנימי דאו"א (ועמ"ש במ"א² שמב' יחודים אלו הן ב' מיני ניסים שנת"ל³), וכמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ב⁴, דכאשר יחוד או"א הוא בבחי' זיווגא שלים, אז כל עיקר מציאות הזיווג הוא לתת מוחין גמורים דגדלות אל זו"נ דאצי' להוליד נשמות חדשות, אבל בהיות הזיווג דלא שלים, אין כח בזה הזיווג התחתון לתת מוחין לזו"נ, רק בסוד יניקה בלבד כו'. וענין זיווגא שלים היינו כשאו"א שוין בקומתן, וגם ההמשכה נמשך מחכ' דאבא, שהו"ע אצי' שבחכ' כו', וע"ש בע"ח פ"א (ושם, דזווגא שלים הוא בבחי' או"א עילאין, שזהו בחי' פנימיות ועצמות או"א כו', ושם, דלהוליד נשמות היינו נשמות חדשות כו'). וההפרש בין ב' מיני יחודים הנ"ל, ידוע⁵, דיחוד חיצוני דאו"א הוא שההמשכה היא מהאור שכבר נמדד בסדר השתל', ואין בזה שום התחדשות, רק מה שנמשך מן ההעלם אל הגילוי כו', אבל יחוד פנימי הוא המשכת אור חדש ממש, מה שלא הי' גם במקור השתל' כו'. וכמ"ש בלק"ת בהבי' דונקדשת⁶, דיחוד או"א אין הפי' שההמשכה היא מאו"א לבד, אלא או"א מקבלים מכתר, בחי' א"א, וכתר מעתיק, עד א"ס עצמות המאציל כו', ומה שנק' יחוד או"א, הוא

תרנ"א ע' קמט. לעיל פקפ"ה (ח"ב ע' תקכ). וראה אוה"ת בא ע' רמה. מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרי"ד ע' ע. סה"מ תרנ"ד ע' קלג.

3) ע' א'תרצה.

4) ראה אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תקכט.

5) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רעג ואילך. ע' רפג.

6) לקו"ת אמור לג, ג.

100) כאן מסיים הענין שהתחיל לעיל ס"ע א'תרפא ואילך.

101) ריש ע' א'תרצז.

102) ע"ס: אוצ"ל: א"ס.

103) תרע"ה (ח"ד ע' א'קטו ואילך).

1) שער כח פ"א ואילך.

2) ראה רמ"ז לזח"ב נד, א. הובא באוה"ת כראשית יט, א. בשלח ע' תקג. ביאורי זוהר להצ"צ ח"א ע' תקכו. סה"מ

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשג

מפני שהגילוי באצ"י הוא ע"י או"א, אבל האור הנמשך הוא מעצמות או"א"ס כו'. והגם דיחוד חיצוני דאו"א הוא ג"כ מאוא"ס שלמע' מאצ"י כו', הנה זהו רק מחיצוניות דאו"א"ס, השייך אל העולמות כו', והיינו מה שכבר נמשך במקור ההשתל' כו', ובשרש הראשון הוא במה שעלה ברצונו ית' להאציל כו', ובהאוא"ס שהי' ממלא מקום החלל' לפני הצמצום הראשון כו',⁸ שכ"ז הוא בחי' חיצוניות האור,⁹ בחי' מקור למקור להשתל' כו'. אבל יחוד פנימי דאו"א הוא מבחי' פנימיות ועצמות א"ס שלמעלה מבחי' אור וגילוי גם במקור למקור להשתל' כו', והוא המשכת העצמות דא"ס שנמשך בפנימיות עתיק ואריך ובפנימיות או"א כו'. ובאו"א גופא הוא היחוד בבחי' חכ' שבהם כו', וכמ"ש בע"ח דזווגא דלא שלים הוא מבחי' בינה דאו"א, וזווגא שלים הוא בבחי' חכ' שבהם כו', ועיקר הגילוי הוא מבחי' החכ' כו' (והא בהא תלי', דכאשר ההמשכה היא מבחי' בינה שבחכ', אז עיקר הגילוי הוא מבחי' בינה שבבינה כו', אבל כאשר ההמשכה היא מבחי' חכ' שבחכ', אז עיקר הגילוי הוא מבחי' החכ' כו'), והיינו ממדרי' שאינו גם בחי' מקור הרחוק להשתל', וכידוע¹⁰ דבינה היא בחי' מקור הקרוב להשתל', וחכ' בחי' מקור הרחוק כו', ובחי' חכ' שבחכ' הוא שאינו גם בבחי' מקור הרחוק כו', והוא המשכת בחי' עצמות א"ס שנמשך בפנימיות החכ' כו' (ועמשנת"ל ד"ה ביום השמע"צ הד'¹¹, ומענין יחוד חיצוני ופנימי בד"ה בהעלותך הא'¹²).

והנה¹³ בע"ח שער הזווגים פ"ב אי', דזווגא שלים הוא כאשר או"א מסתכלים במצחא דאו"א, ומקבלים משם ש"ע נהורין כו'¹⁴. ובאד"ז¹⁵ דרפ"ח ע"ב אי'¹⁶, מצחא

לדרוש¹⁷ בשעה שהקדימו תער"ב לענין גדלות אבא¹⁸

ש"ע אורות דמצחא דאו"א¹⁹ הן מקור הארת פנים דאו"א, בי' הב' דועשית צייק²⁰ ובהגהו' דבכ"ה בכסלו²¹.

והנה בע"ח שער א"א²² פי"ג וי"ד, שיש ש"ע אורות בפנים דאו"א בתרין תפוחין (ושם

(16) הבא לקמן (עד ריש ע' א'תשיד) – הוא לשון ד"ה להבין שרשי הדברים הנ"ל ע"פ ועשית צייק באוה"ת תצוה ע' א'תשיו ואילך* – עם הוספות כו'.
(17) לדרוש בשעה שהקדימו תער"ב לענין גדלות אבא: „שקוט בענין גדלות אבא“ (מפתח דרושי אדמו"ר מהורש"ב ע' 38).

(18) ראה הערה 13.
(19) – דאריך אנפין.
(20) תורת חיים תצוה שס, ג ואילך. ועם הגהות כו' – אוה"ת תצוה ע' א'תשיו ואילך.
(21) אוה"ת חנוכה רצא, סע"ב.
(22) שער א"א: שער יג.

(7) מקום החלל: ראה לעיל פק"ל (ח"ב ע' שמב).
(8) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.
(9) ראה לעיל פשי"ד (ח"ג ע' תתעד). וש"נ.
(10) ראה לקו"ת שמע"צ פה, ב.
(11) תרע"ו (ח"ה ע' א'תרו).
(12) תרע"ג (ח"ב ע' סטב).
(13) בשוה"ג כאן נדפס הרשימה „לענין גדלות אבא“ – ע"פ מה שנרשם בגוכתי"ק על רשימה זו (בסדרת הצילומים של ההמשך), ש„אולי [שייך] לדה קפד"ה".* פאקסימיליא מעמוד זה – לקמן ח"ז ע' 000.
(14) ראה זח"ג (אד"ר) קכת, ב. קלה, ב.
(15) – ובאדרא זוטא (בוהר חלק ג).

(* שהוא ד"ה הנ"ל בתורת חיים תצוה שס, ג ואילך בתוס' הגהות וכו'.

(* קפד"ה: הכוונה לדפי העמודים שבכתי"ק הנ"ל. בהוצאה שלפנינו הוא ס"ע א'תשג ואילך.

דאתגלי בע"ק רצון איקרי, דהא רישא עילאה כו' דלא אתידעא פשיט חד טורנא בסימא

שבכל פן יש ש"ע, וחושבים רק ש"ע פ"א²³, וכמה טעמים ע"ז, ובהם משום דחו"ב כחדא שריין²⁴, ומשם²⁵ דאבא טמירא וגניז²⁶ כו'), וגם מהמצח דא"א נמשך הארה אל הפנים שלו, והש"ע נהורין דמצח הן מן הע"ס דעתיק.

ונר' דהש"ע דפנים שרשן מהש"ע דמצח, דפנים הוא תי' ואמת²⁷, באור פני מלך חיים כו'²⁸, גילוי בחי' עצמיות ח"ס, כמ"ש בהבי' דאלה מסעי²⁹, ושרש ח"ס הוא מעתיק שזהו בחי' פנימיות הכתר כו' (וח"ס עילאה היא חכ' דעתיקא, וכמשנ"ת בדרושי סוכות³⁰), וגם מהש"ע נהורין דמצח נמשך הארה בהפנים וכמש"ש²⁹ בשם הרמ"ז³¹ דדעת דעתיק המאיר ברישא דאריך מאיר בת' הז' דדעת אסהיד באנפין כו'. ובמצחא בחי' דעת דאריך (דהמצח מכסה על הדעת כמ"ש בד' ועשית ציין³²) ובו יסוד דעתיק כו', ועמ"ש בס' רוח דוד³³ על האד"ר דקד"ט סע"א.

ובע"ח שם³⁴ ובשער הזווגים³⁵, דכאשר חו"ב מסתכלים בפנים דא"א מקבלים רק ק"ן אורות, וכאשר מסתכלים במצח מקבלים ש"ע אורות. וצ"ע, שהרי גם בפנים הן ש"ע כנ"ל (ומ"ש בע"ח שם³⁴ מפני שבינה מרכנת קומתה והיא רק נגד תנה"י³⁴ דאבא, לכן הוא רק ג"פ מ"א וב' שלישים ממ"א שעולים ק"ן, א"כ מה תלוי הדבר אם ההסתכלות היא במצח או בפנים, הרי אין הדבר תלוי אלא אם הבינה היא בקומה שלימה או בהרכנה). גם צ"ל מ"ש בהבי' דועשית ציין³⁷ דהמצח ההמשכה בלי שערות, ומהפנים דהיינו מחו"ב דכתר, ההמשכה ע"י שערות, הרי תרין תפוחין הן פנוי משערות ומאיר עצמיות ח"ס, כמ"ש בהבי' דאלה מסעי²⁹.

אמנם באמת הרי או"א במזלא אתכלילו³⁸, א"כ הרי מקבלים מחו"ב דכתר דרך שערות. וצ"ל שיש ב' מיני המשכות מחו"ב שבכתר, הא', מעצמיות חו"ב שזהו הארת פנים דתרין תפוחין, והב', מה שנמשך דרך השערות שזהו בחי' הפנים (שהיא המשכה מפנימיות הכתר כידוע בענין יגת"ד³⁹), רק שההמשכה היא דרך שערות דיגת"ד, וכמשנ"ת⁴⁰ בענין שמן

המלוכש בגולגולת דא"א גניז ביסוד דעתיק עצמו, וזה היסוד מתלבש ומתגלה במצח דא"א, ואז נעשה מצח הרצון ע"ש החדס דעתיק הגנוז תוך יסודו המתלבש במצח כו". הובא באוה"ת תצוה הנ"ל הערה 16.

(34) שער יג (שער א"א) פי"ד.

(35) - תפארת נצח הוד יסוד.

(36) שער טו פ"ב.

(37) ראה תורת חיים תצוה שסא, ד. אוה"ת תצוה הנ"ל הערה 16.

(38) ראה זח"ג (אד"ז) רפט, ב. רצב, א.

(39) ראה אוה"ת האיניו ע' איתרפו ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קצד.

(40) לעיל פמ"ב (ח"א ע' צה).

(23) - פעם אחת.

(24) ראה זח"ג (אד"ז) רצ, ב.

(25) ומשם: אוצ"ל: ומשום.

(26) ראה זהר שם רצא, א.

(27) ראה זח"ג (אד"ר) קלא, א. קלג, ב. עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ט.

(28) משלי טז, טו.

(29) לקו"ת מסעי צג, א ואילך.

(30) לעיל פר"ד ואילך (ח"ב ע' תקסט ואילך).

(31) ר"פ ויקרא (ב, א).

(32) ראה תורת חיים תצוה שנט, א ואילך. אוה"ת תצוה ע' אתשד.

(33) להר' דוד ב"ר משה די מדינה (שאלוניקי, תק"ז) ט, ב: „דע כל מה שיש בגולגולת נכלל במצח, דהיינו חסד דעתיק

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשה

יאה (בחי' יסוד דעתיק שבו מאיר חסד דרדל"א) דאתכליל במצחא, ובגין דהוא רעוא

הטוב⁴¹ בשם הרמ"ז⁴², דבהמשכת יגת"ד גופא יש ב' מדרי', חיצוניות השערות והפנימי שבהם כו'. כמו"כ יש הפרש כללי בין ההמשכה דרך שערות שזהו רק מחיצוניות ח"ס (וצ"ל שזהו חיצוניות שבפנימיות ע"ד הנגלה שבסתום שנת'), והארת תרין תפוחין הפנוי משערות שזהו גילוי בחי' עצמיות ח"ס.

ולפ"ז צ"ל, דמ"ש בע"ח דחו"ב מסתכלים בהפנים, הכוונה הוא כשמקבלים מהשערות (והיינו כאשר בינה היא בבחי' רביעא על בנין⁴³ שאינה בשלימות קומתה, רק נגד תנה"י דאבא, אינה יכולה להסתכל רק בבחי' פנים דשערות), ואז מקבלים רק ק"ן נהורין, וכאשר מסתכלים במצח הפנוי משערות מקבלים ש"ע נהורין. וי"ל דכמו"כ כשמסתכלים בפנים הפנוי משערות, מקבלים ג"כ ש"ע נהורין (וזה דוקא כשהן שלימים בקומתן).

ואפשר דגם בהסתכלותם במצח דא"א מקבלים הש"ע נהורין דרך התרין תפוחין, וכ"כ בהג' ובי' בע"ח שם בשם שמן ששון⁴⁴ (ועמ"ש בע"ח ספי"ד⁴⁵ וז"ל כאשר או"א הן שוין בקומתן, אז כו', שיש באנפין דא"א אותן הש"ע נהורין הנכללין גם באימא עילאה כו', ואז מסתכלת במצח א"א כו').

גם אפ"ל שמקבלים מהמצח עצמו, והחוש יעיד דלפעמים גם המצח מאיר⁴⁶ (לא רק הפנים לכד וכמו צכהו פניו כו'⁴⁷, ועמ"ש בהבי' דצאו"ר הא'⁴⁸ דמצח למעלה מהפנים, רק שע"י⁴⁹ מכירים את הפנים⁵⁰, וע"כ נק' הכרת פניהם), וזה בהתגלות פנימי יותר כו' (ולפ"ז מה שנת"ל ד"ה זאת חוקת הג'⁵¹ בענין הארת פנים צ"ל שזהו מבחי' תרין תפוחין, ובחי' גילוי מהמצח עצמו הוא עוד למעלה מזה כו', ויובן מזה ענין ש' מ"ה החדש שממצחא כו'⁵²).

ובמ"ח⁵³ מס' זיווג או"א פ"ג מ"ב, בהסתכלות או"א במצח דעתיק (והיינו בחי' מצחא

המוחין לאו"א וז"א. וזה כוונת הרב בשי"ג פ"ג שכתב שירוד מן המצח דא"א לפנים שלו ומשם לחיך וגרון ומשם לאו"א וזו"ן. ועיינו עוד [בתורת חכם] שם דף ס"ב ע"א וקס"ט ע"א ובחסדי דוד [לר' דוד מג'אר – נדפס בסו"ס עץ חיים ווארשא הנ"ל] אות מ"ח.

(45) בע"ח ספי"ד: בשער יג (שער א"א).

(46) ראה לקמן ס"ע א'תשיב. ס"ע וא'שכג.

(47) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. לקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרנ"ז ס"ע קעג ואילך.

(48) לקו"ת שה"ש כג, ג.

(49) = שעל ידו.

(50) ראה תוס' בכורות מו, ב (ד"ה מאי קראה). הובא בלקו"ת שם.

(51) תרע"ד (ח"ג ע' תשלו ואילך).

(52) ראה עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו. שער י (שער התיקון) פ"ב. וראה לעיל שם ס"ע תשלב ואילך.

(53) = ובמשנת חסדיים.

(41) תהלים קלג, ב.

(42) לזח"ג טו, ב. צד, ב. הובא בלקו"ת עקב יד, א. יוה"כ עא, ריש ע"ב. ועוד.

(43) ראה תקו"ז תיקון ו (כא, ריש ע"ב). זח"ג רנד, א. רנו, סע"א (רע"מ). וראה תורת חיים בראשית ו, א. אוה"ת תצא ע' תתק"ז ואילך.

(44) וכ"כ בהג' ובי' [= בהגהות וביאורים (מהר"ר מנחם מענדל ז"ל היילפרין) נדפסו בשולי העמוד בעץ חיים ווארשא, תרנ"א. ועוד] בע"ח שם [שער יג ספי"ג אות ז] בשם שמון ששון [לר' ששון ב"ר משה בכר פרסיאדון]: וז"ל: הרב שמן ששון כתב דאין הדברים כפשוטן, ומביא בשם תו"ח [= תורת חכם לר' חיים דילה רוזן], וז"ל הטהור בדף ע"ב ע"א ד"ה ונבוא, וז"ל ההסתכלות דאו"א וזו"ן במצחא דא"א הוא שנמשכין להם מוחין ע"י זיווג דחיך וגרון, שהם הש"ע נהורין, והם בחי' שם מ"ב אל או"א, ומאו"א אל זו"ן, ולא מסתכלים או"א וזו"ן במצחא דא"א ממש, וההסתכלות מצחא דא"א בהם מעילא לתתא, שעולה המצחא דא"א ומקבל מהעליון ממנו, וחיצוניות היורד לתחתון ממנו עד שירוד

דכל רעוין אתתקן במצחא כו' האי מצחא איקרי רצון, וכד רצון דא אתגלי' רעוא דרעוין

דאריך הנ"ל), היו מזדווגים כו' חכ' דאבא עם אימא כו', מ"ג⁵⁴, ובהסתכלותם בפנים מזדווגים לעולם בכל אורך פרצופם, פב"פ כו', בינה דאבא עם אימא, להחיות העולמות ולחדש הנשמות הישנות כו', מ"ד⁵⁵, ולפעמים מזדווגים כו' זיווג חיצון, בהיות אימא קטנה לגבי אבא, והוא כי יקרה ק"ן⁵⁶ אורות כו'. וא"כ מבו' מזה דהסתכלות הפנים הוא למעלה מבחי' ק"ן אורות כו'. ובע"ח כ' דכשמסתכלים בפנים דאריך אז מקבלים ק"ן אורות, והוא לחדש נשמות הישנות כו', כמ"ש בשער הזווגים פ"א. וצ"ל דמ"ש במ"ח ובהסתכלותם בפנים כו', הכוונה היא בבחי' תריין תפוחין הפנוי משערות, ומ"ש בע"ח כשמסתכלים בפנים, היינו בבחי' מזלות ושערות שנק' ג"כ פנים, וכמ"ש בזח"ב דקנ"ה ע"א בענין לחם הפנים שזהו ג' הו"ו דמזלא כו'⁵⁷, דג"פ ס"ג עולה בגימ' פנים⁵⁸.

אך עדיין צ"ל, דהלא תריין תפוחין הוא ג"כ גילוי עצמות ח"ס, איך הוא רק לחדש נשמות הישנות. אך הענין הוא, דבנשמות ישנות יש ב' מדרי', הא', שנבראו בעת בריאת העולם ועדיין לא יצאו לעולם, והם נק' ג"כ חדשות, והב', אותן שכבר יצאו לעולם וחוזרים ובאים כו'. ומדרי' הא' היא ג"כ מזיווג או"א עילאין, רק שזהו מבחי' ז"ת דאו"א עילאין, וכמ"ש בהגהות שמ"ש⁵⁹ בע"ח שם⁶⁰. ובוזה ניחא לומר שהן מבחי' תריין תפוחין כו'.

והענין הוא, דהנה מבו' בד"ה ואכלתם אכול⁶¹ דנשמות דעכשיו הן מהקו, ונשמות חדשות יהיו מבחי' עה"ג⁶² שלפני הקו, ונשמות דמדרי' הא' הן ממדרי' העליונה שבקו כו'. ועמ"ש במ"ח במס' השגת הנשמות פאו"ב⁶³, ועמ"ש בשער הגלגולים הקדמה ז'⁶⁴.

ב. ואתם שמאצילות ולמטה, בכוונת גדולות של איזה צדיק יכולים לבוא לעולם, ובכואם יכולים להשיג בפעם הראשונה כל מה שאפשר להם להשיג, והוא מנפש דעשי' עד יחידה דאצילות, אלא שצריך להשגה זו מעשים ושנים.

פרק ב

א. והנשמות שהוריש אדם לקין והבל בניו, בכואם אחרי מות קין והבל פעם ראשונה בעולם, אף הם נקראים חדשות, ויכולים להשיג אף הם בפעם ההוא כל מה שאפשר להם להשיג, והוא מנפש דעשי' עד נפש דאצילות, ולא יותר, מפני שמעיקרם לא הוריש להם אביהם אדה"ר אלא עד שם, כי הוא מה שנשאר לו מזיהרא עילאה אחר שחטא.

ב. ומעולים הם נשמות אלו דקין והבל מהחדשות ממש, שאינם צריכים להשגתם זו צירוף השנים עם המעשים, אלא די להם המעשים לבד להשיג כל ההשגות שלהם אפילו בקטנותם, משא"כ בחדשות ממש כאמור.

(64) וז"ל: ענין נשמות החדשות והישנות מי הם. הנה כבר נתבאר כי קצת נשמות יש שלא באו כלולות בנשמת אדה"ר כשנברא, ואלו נקראים נשמות חדשות באמת לגמרי. אבל כל הנשמות אשר כבר באו כלולות בנשמת אדה"ר, הם הנקראים נשמות ישנות, בערך החדשות האמתיות הנז'. אמנם יש בהם בעצמם ב' מדרגות חלוקות.

(54) = משנה ג (במשנת חסידים שם).

(55) = משנה ד (במשנת חסידים שם).

(56) ע"פ תצא כב, ו.

(57) בזהר שם: "לחם הפנים, מיכלא דאינון פנים". ובמקדש מלך שם: "ומ"ש דאינון רוא דפנים, פי' הם ג' הויות אשר במזלא הנק' פנים".

(58) דג"פ ס"ג עולה בגימ' פנים: אולי הכוונה דג"פ הוי' (ע"ב ס"ג מ"ה) עולה בגימ' פנים (רמ"ז והגהות שמ"ש* לעץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ח).

(59) בהגהות שמי"ש: לר' שלום נזרחי שרעבי (נדפסו בשולי העמוד בעץ חיים ווארשא, תרנ"א. ועוד).

(60) שער טו (שער הזיווגים) ספ"א.

(61) לקו"ת צו ז, ג.

(62) = עיגול הגדול.

(63) = פרק א' וב'.

וז"ל:

פרק א

א. הנשמות חדשות ממש שלא נכללו באדם הראשון, חלק האצילות שבהם אי אפשר להשיגם, אלא אחר התחיה.

(* ראה הערה הבאה).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשז

אשתכח ככולהו עלמין כו', ומתנהרין אנפוי דז"א כו', וכל דינין אתמרין ואתכפייין כו'. ובאדר⁶⁷ דקכ"ט ע"א, דממצחא דז"א דינא אתער כו', כד אתגלי האי עת רצון כולהו משתכין קמי' כו' (ועמ"ש בבה"ז בפ' האזינו⁶⁸ על מא' זה).

והענין הוא⁶⁹, דהנה ידוע⁷⁰ שיש ב' מיני רצון בנפש, הא', הנק' רצון העליון, ע"ש שהוא למעלה מן הטעם, והיינו שרצון זה אינו נלקח באדם מצד השכל וההתבוננות, רק מצד עצם הנפש, שיש לו הטי' והמשכה לזה כו', והב', נק' רצון התחתון, והוא הרצון שנלקח באדם מצד השכל והטעם שיש לו למה הוא רוצה בדבר זה כו' (וע"פ פשוט הוא הרצון של המדה, כמו אהבה⁷¹, שהוא ל' אבה, דפי' רצון כו'⁷², אך העיקר הוא הרצון שהוא פנימיותם של המדות וחיותם (שהרי במדות יש ג"כ יראה וכו'), והוא הרצון המנהיג את המדות כו', וכמו אם יש לפניו דבר שיש בו תענוג לפי טבע המדות, אם מסלק רצונו ממנו מפני איזה טעם ודעת, אינו מקבל נחת ותענוג מזה. וכמו בעבודה, שמסלק רצונו מהדברים החומרים, מפני שהן מעבים ומגשמים גופו ונפשו, ושזה היפך רצה"ע, והיפך התכלית שבשביל זה נברא כו', דמשוי' אינו מקבל תענוג מהם כו', או כמו

ונר', דנשמות דמהדרי⁶⁵ הא', הן נשמות דאצי' שבאין מזיווג פנימי דאו"א בהסתכלותם בפנים בבחי' תרין תפוחין כו'. ובפרטיות יותר י"ל, דנשמות בהמדרי' הראשונה המבו' שם בשער הגלגולים ובמ"ח שם פ"א, הן מיחוד ג"ר דאו"א עילאין בהסתכלותם במצח דא"א (וזה ה' בזה"ב⁶⁶), ונשמות במדרי' השני' המבו' שם ובמ"ח שם פ"ב (דשני מדרי' אלו הוא שנכללים במדרי' הא' הנ"ל היינו מה שלא יצאו לעולם עדיין), הן מיחוד ז"ת דאו"א עילאין בהסתכלותם בפנים הנ"ל.

68 ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רסא, א ואילך.
69 ראה אוה"ת תצוה הנ"ל הערה 16. הובא באוה"ת ענינים ע' נו. ועם הוספות כו' – סה"מ תרכ"ח ע' לד ואילך. תרכ"ט ע' פ ואילך. ד"ה ואני תפתי תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' רנג ואילך). ועם הוספות כו' – ד"ה הנ"ל תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רמ ואילך); ד"ה ועתה יגדל נא עת"ר (סה"מ עת"ר ע' תכח ואילך).

70 ראה (נוסף להמצויין בעהרה הקודמת) תו"א ויקהל פז, ד ואילך. לקו"ת שה"ש מז, סע"ד ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' נ ואילך. נביאים ע' לה. סידור עם דא"ח קצד, סע"ד ואילך. לעיל פש"נ. פש"י (ח"ג ע' התקעב ואילך. ע' איז). עטר"ת ס"ע קסד ואילך. ועוד.

71 הבא לקמן הוא לשון לקו"ת בהעלותך שהובא לקמן בפנים. הועתק גם בסה"מ תרס"ה ע' יח. תש"ג ע' 41. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' ריו. ח"ב ע' תנו. כתובים ח"ב ע' יט. מאמרי אדמו"ר האמצעי בהעלותך ע' תתפד. אוה"ת בהעלותך הוספות ע' 27. מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) חיי שרה ע' רצו.

72 ראה תו"א מקץ לב, ג. לקו"ת נשא כו, ב. ספר החקירה להצ"צ צד, א.

ועתה נבאר ענין אלו הנשמות. כי הנה יש בהם שלש מדרגות.

האחת היא, הנשמות שלא נכללו בנשמת אדה"ר, ואלו נקראים נשמות חדשים לגמרי.

השנית הוא, כי כשחטא אדה"ר, נודע הוא כי נשרו ממנו איבריו, והלך ונתמעט, עד אשר לא עמד אלא עד ק' אמה, בסוד [תהלים קלט, ה] ותשת עלי כפכה. וכמו שאירע זה בבחי' גופו, כן אירע לו בבחי' נשמתו. והנה אותם הנצוצות של נשמתו, שנשארו קיימות בו אחר החטא, שהם העצמות הנשארו לחלק אדה"ר, הנה כאשר אחר חטאו הוליד את קין והבל כסברת רו"ל [ראה פרקי דר"א פכ"א] וספר הזהר [ראה ח"א נד, א. ס. סע"ב. זהר חדש ט, ב. עט, ד], הנה מנצוצות הנו' יצאו קין והבל, ואלו נקראים מדרגה שני'.

השלישית הוא, אותם הנצוצות של נשמתו, שנסתלקו ממנו כאשר חטא, וחזרו לרדת וליפול לעמקי הקליפות, אשר לזה רמזו חז"ל וקראום בשם נשירת אברים. ודע, כי מזו המדרגה השלישית, היתה נשמתו של שת, בנו של אדה"ר.

65 דמהדרי': אוצ"ל: דהמדרי'.

66 = בזמן הבית.

67 = ובאדרא רבא (בוהר חלק ג).

בהתבוננו' דראה נתתי לפניך את החיים כו'⁷³, דעי"ז מסתלק רצונו ותענוגו מכל הדברים הגשמיים, שאינו מוצא בזה טעם ועונג, ואדרבא, נמאס אצלו הדבר כו', וכמשנת'⁷⁴. וכן להיפך ח"ו, אם יש לפניו דבר של צער ויסורים, והוא עושה רצונו לכך, אינו מרגיש היסורים כ"כ כו'⁷⁵, וכמו בסיגופים, שמסגף ומצער נפשו, והוא לו לתענוג, מפני תיקון נפשו שבזה כו', ומשו"ז התירו להתענות ת"ח⁷⁶ בשבת כו'⁷⁷. והוא בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א כו'⁷⁸, וכמ"ש בלק"ת ד"ה בהעלותך הא'⁷⁹, ובהבי' דכי על כל כבוד כו'⁸⁰).

והנה, הרצון התחתון הזה, כאשר מאיר בו אור השכל, ה"ה בבחי' רצון פנימי, שחפץ ומשתוקק בהדבר מפני השכל המחייבו, ויש בו חיות וגילוי אור כו'. אבל יש עוד בחי' רצון, והוא אשר גמר בדעתו פ"א שראוי לרצות דבר מה, ואח"כ נשכח הטעם והשכל לאותו הרצון, ולא נשאר רק ההסכם בלבד, שהוא הסכמת הרצון שכך נגמר בדעתו ורצונו פ"א, ועכשיו אינו יודע מאיזה טעם הוא רוצה, אלא רק הסכמה בלבד, שכך הוסכם אצלו, הנה זהו הנק' בחי' מצחא דז"א למעלה. והוא עד"מ באדם התחתון, שהמצח מסתיר על המוחין שבראש ומעלים אותם כו', כך הענין בבחי' ההסכם שנשאר אחר ההתבוננות⁸¹, שאין השכל מאיר בזה כלל, אלא הסכם פשוט בלא טעם, והוא מעלים ומסתיר על השכל שיש ברצון זה כו', וזהו הנק' מצחא כו'. וההסכם יש בו תוקף גדול יותר מהרצון שע"פ השכל, כי הוא באמת עצם הרצון שלמעלה מהשכל כו'. וזהו שמצח ונצח הן דבר א', כמ"ש באד"ר דקל"ו ע"ב, דהרצון שע"פ השכל יכול להשתנות, משא"כ ההסכם לא ישונה כו'. והר"ע מ"ש⁸² גם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא כו', דבציור אדם שייך ניחומים כו', אבל בחי' לא אדם לא ינחם כו'⁸³, וכמשנת'⁸⁴ (ד"ה תקעו הא'⁸⁴). והמצח הוא למעלה מציור אדם, וכנודע דהתחלת ציור אדם הוא מן החוטם, וכמ"ש במ"א⁸⁵, וע"כ הוא בתוקף גדול, רק שהאור והגילוי הוא מצומצם בו מאד כו'. וזהו שא' באדרא שם, דכל מארי דינין מתערין בהאי מצחא דז"א, דלפי שההסכם אין בו הארת המוחין, רק בקיצור וצמצום, בבחי' רשימו נעלמת בלבד כו', ע"כ לא יכול לסבול את ההיפך כו', וכידוע שהמוחין הן רחמים⁸⁶, וכשאין הארת המוחין, הוא בחי' דין וגבו' כו', וכמו התינוק הוא מלא דינין וגבורות, והזקן מלא רחמים כו'⁸⁷, וכמו"כ בחי' מצחא, להיות שאין שם

א'רלה

(81) ראה לקו"ת מסעי פח, סע"ד ואילך. הובא באוה"ת תצוה שם.
 (82) שמואל"א טו, כט.
 (83) ראה לקו"ת תזריע כא, ב. הובא באוה"ת תצוה שם.
 (84) תרע"ד (ח"ב ע' תקמ ואילך).
 (85) ראה לקו"ת שה"ש כג, ג. אוה"ת ענינים (ס"ע נד ואילך) וסה"מ (תרכ"ח ע' ל ואילך. תרכ"ט ע' עו ואילך) שבהערה 69. לעיל פת"ט (ח"ד ס"ע אקמ ואילך).
 (86) ראה עץ חיים שער כב (שער מוחין דקטנות) פ"א. פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. וראה סה"מ תרנ"ד ע' א ואילך.
 תרנ"ח ע' לה. ע' רב. תרס"ד ע' צד. תרפ"ה ע' ב ואילך.
 (87) ראה מכילתא בשלח טו, ג. יתרו כ, ב. פרש"י יתרו שם.

(73) נצבים ל, טו.
 (74) ס"ע א'תרפט ואילך.
 (75) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' רטז. לעיל פ"א (ח"ב ע' תקסב).
 (76) = תענית חלום.
 (77) טושו"ע או"ח סרפ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. וראה המשך תרס"ו ס"ע צג ואילך. לעיל פ"ב (ח"ב ס"ע תקסג ואילך). פש"נ שם.
 (78) עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) רפ"ה ורפ"ז.
 שער לו (שער מיעוט הירח) פ"א (מ"ק). לקו"ת שה"ש כד, א, נא, א.
 (79) כט, ד.
 (80) שה"ש מז, ג ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשט

הארת המוחין, לכן הדינין מתעריין מני' כו', וכד אתגלי' מצחא דא"א במצחא⁸⁸ אשתתק דינא כו', וכמשי"ת. וכמו"כ הוא בעבודת ה', דבשעת התפלה ה"ה מתבונן במוחו בהתבוננות אלקי, שזהו כל ענין התפלה להתבונן בגדולת ה', שמחמת זה תכלה נפשו איליו, כמ"ש⁸⁹ צמאה לך נפשי כו', והרצון הוא באור וחיות פנימי, שחפץ ומשתוקק באמת באלקות להתקרב ולהתדבק באלקות כו'. אך⁹⁰ אחר התפלה מסתלקים המוחין⁹¹, כי א"א שיהי' כל היום בהתבוננות, וגם האהבה חולפת ועוברת כו', והרי אחר התפלה צריך לעסוק כל אחד בעסקיו המוכרחי', שמותר ע"פ התורה, כמ"ש⁹² ששת ימים תעשה כו'⁹³ (רק שיהי' בלא לב ולב⁹⁴, ויהי' בכוונה לש"ש כו', כמ"ש במ"א⁹⁵, ונת' ג"כ לעיל⁹⁶), וא"א שיהי' בעבודה כל היום כו'. ואפי' יושבי אוהלים שעוסקים בתורה כל היום, א"א להיות בהתפעלות אהבה בעת הלימוד ועוסק⁹⁷ התורה, וכמ"ש בסש"ב⁹⁸. רק שנשאר ההסכם על כל היום כו', והיינו מאחר שהחלט אצלו בשעת התפלה, ע"י ההתבוננות בגדולת הבורא, איך שה' הוא עיקרא ומקורא דכולא, ונתפעל מזה בפנימיות מוחו ולבו כו', ע"כ כל היום, גם אחר כלות ההתפעלות, נשאר אצלו הסכם חזק להיות סו"מ וע"ט, וגם שהוא בלא התפעלות, ההסכם חזק הוא מאד כו'.

והנה נת"ל⁹⁹ שיש ב' מיני רצון, רצון העליון ורצון התחתון, שע"ז א' בזהר¹⁰⁰ אית רצון ואית רצון כו', א"כ, גם ברצה"ע שלמע' מהטעם, יש ג"כ בדוגמא כזו כמו ברצון התחתון, דהיינו שגם בו יש בחי' מוחין ומדות, ובחי' מצחא, שהו"ע ההסכם כו'. והענין הוא, דהנה ידוע¹⁰¹ שיש ג"כ מדות ברצה"ע, ונק' טורא חשוכא¹⁰² (ובמ"א¹⁰³ מבו' ההפרש בין בחי' הרצון והמדות שברצון כו', ועמשנת"ל ד"ה תקעו הא'⁸⁴), והטעם שנק' טורא חשוכא, מפני שהם בחי' העלם שלמעלה מבחי' הגילוי כו', דהמדות שע"פ הטעם נק' טורא דנהורא, מפני שהן בבחי' גילוי, והיינו שהן בבחי' אור בכלי כו', דלהיות שבא ע"י הטעם והשכל, ה"ז מגביל את המדות, שהן בערך הכלים להיות בחי' גילוי כו', אבל מדות שברצון הן לא בערך הכלי, ואינם בבחי' הגילוי כו', ומשו"ז הן מדות הבלתי מוגבלים, וכמו האה"ר שלמעלה מטו"ד ה"ה אהבה הבלתי מוגבלת כו'. וכמו שהרצון בכלל הוא בחי' העלם ובלתי מוגבל בעצמו כו', כך כל הכחות שיש בו המה בלתי מוגבלים כו', והו"ע

88) במצחא: אוצ"ל: במצחא דו"א.

89) תהלים סג, ב.

90) הבא לקמן עד סוף הפיסקא – הוא לשון סה"מ

תרליא, תרנ"ד ועת"ר שבהערה 69.

91) ראה שער הכוונות ענין תפילין דרוש ז. תניא פי"ב (טז, ב).

92) ויקהל לה, ב.

93) ראה אוה"ת יתרו ע' תקנא ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קלא. תרמ"ב ע' קמט ואילך.

94) ע"פ לשון הכתוב – דברי הימים"א יב, לד וכפי ויק"ר פכ"ה, ב – הובא בפרש"י שם. וראה גם לקו"ת שלח מב, ריש ע"ד. לעיל פק"י (ח"א ע' רפח).

95) ראה תורת חיים ויקהל תיד, ב ואילך. וראה גם ד"ה

ויקהל תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' רמ ואילך). לקו"ש ח"א ע' 187

ואילך.

96) ריש וסוף ד"ה ויקהל תרע"ה (ח"ד ע' אריטי. ע'

ארלא).

97) ועוסק: אוצ"ל: ועסק.

98) ראה תניא פי"ג (ית, ב). פמ"א (נת, ב). ספר השיחות

תורת שלום ע' 217.

99) ע' א'תשז.

100) ח"ג קכט, א (אד"ר) – הנ"ל שם. וראה ג"כ שם רפט, ב (אד"ז).

101) ראה תו"א מקץ לה, ד. משפטים עו, סע"א. לקו"ת

פקודי ז, ג. אמור לו, ב. לט, ב. בחוקותי מז, א. נשא כא, א. כג, א. אוה"ת לך לך ח"ד תרצ, ב. לעיל פס"ז (ח"א ע' קסה).

102) ראה זח"ג רת, א. רמט, ריש ע"ב.

103) ראה סה"מ תרס"ח ע' קנד. עזר"ת ע' צז. ועוד.

יד הגדולה ויד החזקה¹⁰⁴, שמתפשטים בבחי' בל"ג כו', ולכך נק' טורא חשוכא כו'. ומ"מ, גם בבחי' מדות שברצון יש בחי' מקור המולידן (כמו ברצון התחתון כו'), והוא בחי' חב"ד שברצון, שנק' טעם כמוס לרצון כו', דהגם שאין טעם לרצון, היינו שלא יש טעם נגלה, שהוא בבחי' טעם ושכל ממש כו', אבל יש טעם כמוס לרצון, שאינו בחי' שכל ממש, רק כמו טעם ותענוג, שזהו סיבת הרצון כו' (ומ"מ אינו בחי' תענוג ממש, רק כמו שבא בבחי' חכ' כו', ועמשנת"ל ד"ה ש"ה ממעמקים¹⁰⁵). ולכן הטעם הזה אינו מגביל את המדות כלל, מפני שאינם בבחי' שכל כו', ומ"מ ה"ז בחי' טעם וחכ', ונק' חכ' סתימאה ובינה סתימאה, וכמו חכים ולא בחכ' ידיעא, מבין ולא בכינה ידיעא כו'¹⁰⁶. והנה, כשם שברצון התחתון יש בחי' ההסכם, והוא שנתעלם הטעם ונשאר רק הרצון כו', כמו"כ ברצה"ע יש ג"כ בחי' ההסכם, והוא כמא¹⁰⁷ שתוק כך עלה במח' לפני, והוא שנעלם הטעם לגמרי, ובא בבחי' רצון פשוט לגמרי שאין לו טעם כלל כו', וה"ז ענין ההסכם, והוא, שכך הוסכם והוחלט בלי שום טעם כו'. והנה ידוע¹⁰⁸ בענין שתוק כך עלה במח', שאין זה בדרך עקשות ח"ו, רק שיש ע"ז טעם, רק שהטעם הוא נעלם כ"כ שא"א להתגלות כלל וכלל, עד שההתגלות היא הרצון כמו שהוא בלי שום טעם לגמרי כו'.

א'רלט

והענין הוא, כמשנת"ל (ד"ה ש"ה הנ"ל¹⁰⁵ וד"ה העושה סוכתו¹⁰⁹) שיש ב' מדרי' בח"ס, בחי' חיצוניות החכ', שבבחי' מקור לחכ' דאצי', ובחי' פנימיות החכ', שאינו בבחי' מקור כלל כו'. והיינו, דבחי' חיצוניות ח"ס הוא רק שלמעלה משכל, ומ"מ, אפס קצהו בא לידי גילוי כו', ויש בזה מדרי' גבוהות, וכמו עמוק עמוק כו'¹¹⁰, וכמש"נ שם¹¹¹, אבל בחי' פנימיות ח"ס הוא שאינו בגדר גילוי כלל מצד עצמו, וכמו ואתה תתום וסתום הדבר כו'¹¹², והוא בחי' חכ' סתימאה עילאה דעתיקא כו'. ונת' ג"כ (בד"ה תקעו הנ"ל⁸⁴), דמדות שברצון ובחי' טעם כמוס, זהו מקור לע"ס דאצי' כו', וא"כ, הרי מדרי' זו יש לזה קצת גילוי עכ"פ לנאצלים כו', והוא שזהו בבחי' מקור עכ"פ לנאצלים, ואינו בבחי' מקור הרחוק, שהרי נרגש עכ"פ מציאותו כו', וגם יש גילוי מזה, כמו בנביעת שכליים עמוקים כו', וכמו החכם מצד עצם כח חכמתו כו' (ועמשנת"ל ד"ה ויקהל¹¹³). אמנם, ענין שתוק כך עלה כו' הוא, שאינו בגדר גילוי בנאצלים כו', דזהו ששאל משה, בחי' ח"ע דאצי' כו', וכי זו תורה וזו שכרה¹⁰⁷, והיינו שאין לזה מקום כלל וכלל בחכ' הגלוי כו', ומה שהוא בבחי' טעם כמוס עכ"פ, אינו שייך לומר שיהי' הדבר מופרך לגמרי, שהרי נודע מציאותו עכ"פ כו' (וכמו היודע שיש כאן עומק כו'), אבל שיהי' הענין מופרך לגמרי שאין לזה מקום כלל, ה"ז הוראה שהטעם בזה הוא למעלה גם מבחי' טעם כמוס כו' (דבאמת איזה עונג יהי' בזה שסרקו בשרו של רע"ק במסרק ונמכרה בשרו במקולין¹¹⁴, ה"ז עונג נעלם ביותר, למעלה מעלה מבחי' טעם כמוס כו'), והיינו בחי' פנימיות ח"ס, בחי' חכ' דעתיקא

(110) קהלת ז, כד.

(111) ע' תקעו.

(112) דניאל יב, ד: ואתה .. סתום הדברים וחתום.

(113) העתיר' (ח"ד ס"ע ארכח ואילך).

(114) מנחות שם וברש"י ד"ה במקולין (מקום הקצבין

שוקלין בשרו, כדאמר בברכות [סא, ב] שסרקו בשרו במסרקות ברזל").

(104) ראה בא יג, ט. בשלח יד, לא. עקב ז, יט.

(105) ד"ה ש"ה מנועמקים: אוצ"ל: ד"ה דרשו ה' תרע"ד

(ח"ב ס"ע תקנו ואילך).

(106) תקרו"ז בהקדמה (זו, ב).

(107) מנחות כט, ב.

(108) ראה (רוב המקומות שצויינו בהערות 69-70).

(109) תרע"ד (ח"ב ע' תקעב ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשיא

כו', שא"א להתגלות כלל, ובא רק בבחי' רצון פשוט לבד, והטעם נעלם לגמרי, רק הרצון, שכך הוא רצונו ית' כו'. והו"ע ההסכם, שכך הוסכם והוחלט ע"פ הטעם והעונג הידוע רק איליו ית', ונעלם הוא מעין כל חי, גם מבחי' ח"ע דאצי' כו' (והגילויי בזה הוא שהעצמי מתגלה, וכמו מתן בסתר כו'¹¹⁵, וכמשנת¹¹⁶).

ולפ"ז מובן, דענין ההסכם בבחי' א"א הוא, שההעלם הוא לגבי המקבלים, אף לגבי ע"ס דאצי', שבא לגביהם כמו בחי' הסכם לבד, ואינו מאיר בהם בחי' הטעם, דהיינו בחי' ח"ס ורדל"א, וההסכם הוא מעלים ע"ז, שנראה כמו שהוא בלי טעם לגמרי כו'. דבחי' מדות דא"א ובחי' הטעם כמוס, ה"ז מ"מ בחי' גילוי לגבי הנאצלים כנ"ל, אבל בבחי' הסכם הוא שהפנימיות נעלם לגמרי כו' (וגם ההסכם אינו בבחי' גילוי ממש בפנימיות כו'). אבל לא שההעלם לגבי א"א עצמו, דשם מאיר האור, ואדרבא, אור עליון יותר, דהיינו עצמיות ח"ס כו' כנ"ל, וגם הרצון הוא עצם הרצון, שלמעלה מהרצון שע"י טעם כמוס לרצון כו' (ועמשנת"ל ד"ה אתם נצבים הא'¹¹⁷, דא"ק הוא בחי' הסכם והחלטה כו', וגם שם כן הוא, שזהו למעלה מבחי' גילוי הרצון כו'). ואין זה כמו בז"א, דשם הוא שההסכם הוא העלם גם לגבי בחי' ז"א, והיינו שהמוחין מסתלקים, ונשאר רק ההסכם כנ"ל, אבל בא"א אינו שייך לומר כן, דאני ה' לא שניתי כו'¹¹⁸, רק שההעלם הוא לגבי המקבלים לבד, וזהו דוקא בבחי' הפנימיות דא"א, דבחי' זו היא בבחי' העלם לגבי הנאצלים, אבל בא"א עצמו מאיר האור בגילוי כו'.

א'רמ

ומזה יובן ג"כ, דמצחא דא"א אינו בחי' דין, כמו מצחא דז"א שהיא דין, מפני שאור השכל והחכ' הוא שם בבחי' קטנות וצמצום ביותר כו', כנ"ל¹¹⁹. ועוד, שהרצה"ת כיון שנוולד מבחי' חו"ב, והרי גם החכ' עצמה יש בה קצת דין כנוודע¹²⁰, והוא שיש¹²¹ כפי חיוב השכל דוקא, שזהו בחי' דין ובחי' גבול כו', רק שמ"מ, מפני רוחב החכ', סובל גם ההיפך כו', וכמשנת¹²² ולכן, בהסתלק החכ', ונשאר ההסכם לבד, ה"ז דין, שהרי ההסכם הנשאר זהו מה שהחכ' והשכל מחייב שיהי' כן, וברוחב החכ' יש ב' הענינים, האור והחיוב, ע"כ הוא בבחי' התגברות החסדים והרחמים כו', אבל ההסכם הוא שהאור נסתלק, ונשאר רק חיוב השכל לבד, ה"ז בחי' דין כו', וזה"ע מצחא דז"א כו'. אבל רצה"ע, שהוא למעלה מהחכ', אינו שייך בו דין (וצ"ע, שהרי ח"ס גוון סומק אתחזי בו¹²³, והוא בחי' גבו' דעתיק כו', ועמשנת"ל ד"ה אלה הדברים הב'¹²⁴), ואדרבא, שהרי בכל בקשת רחמים אומרים יהי רצון, דהפ"י שלא יעלים עליו השכל המחייב כך דוקא, כ"א יהי' גילוי אור הרצון כו'. וענין רצון העליון היינו שלעולם הוא ברצון וסבר פנים יפות, ע"ד מ"ש¹²⁵ ולנפתלי אמר

(121) שי"ט: אוצ"ל: שיהי'. באוה"ת תצוה שבהערה 16 (ע' א'תשכ): להיות.
(122) ראה ד"ה וידבר ג' המטות שם (ע' א'תסו). לעיל ס"ע א'תשת.
(123) ראה אד"ר בוח"ג קלה, ב. וראה ד"ה וידבר ג' המטות שם.
(124) תרע"ה (ח"ה ע' א'תפ ואילך).
(125) ברכה לג, כג (בדילוג).

(115) משלי כא, יד.
(116) לעיל ח"ב שם (ע' תקעח).
(117) תער"ב (ח"א ע' קסג).
(118) מלאכי ג, ו.
(119) ס"ע א'תשג ואילך.
(120) ראה פירוש החייט (מנחת יהודה) לספר מערכת האלקות פ"ד (נא, ב ואילך – בדפוס מנטובה, שי"ח). תו"א בראשית ה, ד. לעיל פקנ"ח. פק"ס (ח"ב ס"ע תל. ס"ע תלה). ד"ה וידבר ג' המטות תרע"ה (ח"ה ע' א'תסז). וש"נ.

שבע רצון, ואין שם כעס ודין, שהוא היפך הרצון והסבר פנים יפות כו' (עמ"ש בהג' דכ"ה בכסליו י"ד¹²⁶). וכאשר מאיר גילוי הרצון עליון, הוא מרצה וממשיך הרצון, אף שע"פ החכ' נסתלק ממנו רצה"ת¹²⁷ כו'. והיינו, שגם מבחי' המדות דרצה"ע נמשך להיות מרצה כו', וכמו ארך אפיים ורב חסד כו'¹²⁸, והוא מפני שגם המדות, הגם שהן ע"פ הטעם כמוס לרצון, מ"מ הם בבחי' בל"ג כו' כנ"ל. ומ"מ, שרש ההמשכה היא מבחי' רצה"ע שלמעלה גם מבחי' טעם כמוס כו' כנ"ל, וכמ"ש במ"א¹²⁹ בענין כי עמך הסליחה כו'¹³⁰, ועמ"ש בתו"ח בד"ה ארדה נא ואראה דרוה"ב¹³¹, ועמשנת"ל ד"ה תקעו הא'⁸⁴ (וי"ל, שיש בזה הפרש אם הוא ע"ד כמה א"א¹³² לפניו כו'¹³³, שזהו מבחי' מדות שברצון כו', או שזהו ע"י תשובה, שהוא מבחי' הפנימיות כו'). וכמו"כ הוא בבחי' מצחא דא"א, שמאיר שם בחי' פנימיות ח"ס ובחי' רדל"א, וע"כ הוא בחי' רצון ורחמים דוקא.

והיינו דכד אתגלי' מצחא דעתיקא רעוא דרעוין אשתכח כו'¹³⁴, שמתגלה בחי' הרצון המקור לכל הרצונות, והוא בחי' עצם הרצון ועצם התענוג שבפנימיות ח"ס כו' כנ"ל. ובשעתא דאתגלי' מצחא דע"ק בהאי מצחא דז"א איקרי עת רצון כו', וכמ"ש¹³⁵ ואני תפליתי עת רצון כו', והוא במנחה דשבת¹³⁶, שאז מאיר גילוי בחי' פנימיות עתיק כו', וכמשנת"ל¹³⁷ בענין ג' סעודות דשבת כו', אז כל דינין דז"א אשתכחו כו', דכאשר מאיר עצם הרצון והעונג, ה"ה מרצה ומאיר הגילוי גם בז"א כו'.

וזהו ג"כ ענין הש"ע נהורין דמאסתכלותא במצחא דא"א¹³⁸, וכדאי¹³⁹ בפ"י הרמ"ז בזח"א ד"ד סע"ב¹⁴⁰, שהם מבחי' דעת דעתיק, שכולל בו ג"ר, והוא שרש לז"ת, הרי ש"ע, שין כנגד חב"ד הכלולים בו, עין כנגד חג"ת נהי"מ שהוא שרש להם כו' עכ"ל, ונמצא דהש"ע נהורין הן מע"ס דעתיק¹³⁹, והוא בחי' פנימיות עתיק, שזהו בחי' דעת דעתיק כנודע¹⁴¹, והוא במצחא דאריך כו', וע"כ כאשר או"א מסתכלים בבחי' מצחא דאריך, מאיר בהם מבחי' פנימיות עתיק כו'. והענין הוא, כמשנת"ל (ד"ה זאת חקת התורה¹⁴²) בענין הארת פנים, שזהו גילוי בחי' אור עצמי כו', וכמו"כ הוא ביותר בבחי' המצח (דהש"ע אורות דמצחא הן מקור הארת הפנים כו'), וכמו בהארת פנים ע"י תוס' אור מן הנפש, וכמו צבהו פניו כו'¹⁴³, לפעמים גם המצח מאיר¹⁴⁴, שזהו מהתגברות אור

אִרְמֵא

- (126) עמ"ש [= עיין מה שכתוב] בהג' [= בהגהות] דכ"ה בכסליו [פרק] י"ד: אוה"ת חנוכה רצא, סע"ב.
 (127) = רצון התחתון.
 (128) לשון הכתוב – תשא לך, ו.
 (129) ראה סה"מ תרל"ד ח"א ע' שכט. ע' שלו. וראה סה"מ תער"ב ע' א.
 (130) תהלים קל, ד.
 (131) וירא קב, א ואילך.
 (132) = ארך אפיים.
 (133) אבות פ"ה מ"ב. וראה תו"א בשלח סא, א. קונטרס ומעין מאמר ח ואילך.
 (134) זח"ג (אד"ז) הנ"ל ס"ע א'תשג ואילך.
 (135) תהלים סט, יד (בדילוג). וראה תורת חיים תצוה שנט, ב. ד"ה ואני תפליתי תרל"א ותנ"ד שבעה ע"ה 69 (סה"מ תרל"א ח"א ס"ע רנ ואילך. תרנ"ד ע' רלו ואילך). ד"ה ועתה יגדל
- עת"ר שבעה ע"ה הנ"ל (סה"מ עת"ר ע' תטז).
 (136) ראה זח"ג (אד"ר) קכט, א – הנ"ל ריש ע' א'תשנ.
 (137) ד"ה ויענך וירעייבך תרע"ה (ח"ה ע' א'תקב ואילך).
 (138) ראה לעיל ס"ע א'תשג.
 (139) בהבא לקמן – ראה אוה"ת חנוכה שם (רצג), סע"א ואילך.
 (140) וכדאי' בפ"י הרמ"ז בזח"א ד"ד טע"ב: הובא באוה"ת שם.
 (141) ראה לקו"ת אמור לט, ד. סה"מ תרנ"ט ע' קצג. עת"ר ריש ע' קע.
 (142) תרע"ד (ח"ג ע' תשלו ואילך).
 (143) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. לקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרנ"ז ס"ע קעג ואילך.
 (144) ראה גם לקמן ס"ע ו'אשכג.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשיג

פנימי יותר כו', והיינו שזהו מבחי' פנימיות עתיק כו', והמצח פנוי משערות¹⁴⁵, והיינו שזהו גילוי אור העצמי כו'. וע"כ, אז הוא באו"א בחי' זיווג שלים¹³⁸, שזהו בחי' יחוד פנימי, שנמשך בזה אור חדש ממש, מבחי' פנימיות עתיק, עד בחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', ונמשכים מוחין עצמיים בז"א, שזהו תכלית הגדלות דז"א, הנק' גדלות אבא כו'. ואז גם בזו"נ הוא בחי' יחוד פנימי, הנק' זווג גופני, שהוא המשכה עצמיות כו', וכמ"ש במ"א¹⁴⁶.

אמנם בחי' זיווגא דלא שלים, אי' בע"ח שם¹⁴⁷, שזהו כאשר בינה אינה בשלימות קומתה, והיינו שאינה בבחי' עצמיות שלה, כ"א היא בבחי' אימא¹⁴⁸ רביעא על בנין¹⁴⁹, בסוד והאם רובצת על האפרוחים כו'¹⁵⁰, ואז אינו¹⁵¹ מקבלת מבחי' עצמיות אבא (כי אינם שוין בקומתן, והיא רק נגד תנה"ש³⁶ דאבא), ואין או"א מקבלים אז בחי' ש"ע נהורין דמצחא דאריך כו' (ומבו' שם, דאז או"א מסתכלים בבחי' פנים דאריך כו'. ולעיל ד"ה זאת חקת הנ"ל¹⁴² נת' דהארת פנים הוא בחי' אור עצמי. וצ"ל¹⁵², דשם הכוונה על הגילוי דתרין תפוחין, שהוא תיקון הז' הפנוי משערות כו'¹⁵³, ומ"ש כאן בע"ח שמקבלים מהפנים, היינו מבחי' השערות כו', והיינו מה שיונקים ממזל הח' והי"ג כו'¹⁵⁴. ועמ"ש בזהר פ' תרומה דקנ"ה ע"א בענין לחם הפנים, ובמק"מ שם¹⁵⁵, וידוע דהיחוד דשלחן הוא שלצורך חיות העולמות¹⁵⁶, והוא בחי' שארה כו'¹⁵⁷, וכמ"ש במ"א¹⁵⁸). וענין אימא דרביעא על בנין היינו בחי' המוחין השייכים אל המדות, להיות מזה לידת המוחין¹⁵⁹, דאז הבינה נק' אם¹⁶⁰ הבנים כו'¹⁶¹. והעיקר הוא בבחי' חיצוניות המוחין, שנת"ל¹⁶² שזהו בחי' מורגש שמצד המוחין כו', שהעיקר הוא המדות, והוא להיות התפעלות מורגשת בהתגלות הלב כו', וההתבוננות היא בענינים שבאים בבחי' התלבשות ותפיסא ממש, שהן בערך בחי' המדות, ובאים בלבושי השגה כו', ועי"ז נעשה התפעלות המדות במורגש כו' (ואז המוחין מתעלמים כו'). אך גם בחי' פנימיות המוחין הנ"ל, הי"ג כו' בחי' המוחין השייכים אל המדות כו', וכמ"ש בלק"ת פ' מטות בד"ה עיני כל¹⁶³, דמ"ט שערי בינה הן השפעת הבינה להיות שכל אל המדה כו', דבכלל זה י"ל גם בחי' פנימיות המוחין כו', והוא בחי' גדלות המוחין השייכי' אל המדות כו', ועמשנת"ל ד"ה ואשים דברי בפך¹⁶⁴. ועצמיות הבינה הוא

145) ראה זח"ג (אד"ר) רפט, ב. עץ חיים שער הכללים פ"ה.

146) בזהר שם: „לחם הפנים, מיכלא דאינון פנים“. ובמקדש מלך שם: „ומ"ש דאינון רזא דפנים, פי' הם ג' הויות אשר במזלא הנק' פנים“.

147) ראה רמ"ז לוח"ג קנד, א.

148) משפטים כא, י. וראה זח"ב צו, ב.

149) ראה אוה"ת משפטים ע' א'שג ואילך. פינחס ע' א'עד.

150) המוחין: אוצ"ל: המדות.

151) תהלים קיג, ט.

152) ראה זח"ג ריט, א. ח"ב פד, א. פה, ב. פרדס שער

כג (שער ערכי הכוונות) פ"א מערכת אם הבנים. לקו"ת שמע"צ פת, ד.

153) ע' א'תרצו ואילך.

154) פה, ב ואילך.

155) תרע"ג (ח"ב ע' שנד ואילך).

145) זח"ג (אד"ר) קסט, ריש ע"ב. קלו, ב.

146) ראה לקו"ת שה"ש כב, ג. סה"מ תרנ"ז ע' קמט. ע' רסו ואילך.

147) הנ"ל ס"ע א'תשיג.

148) ראה תקו"ז תיקון ו (כא, ריש ע"ב). זח"ג רנד, א. רנו,

סע"א (רע"מ). וראה תורת חיים בראשית ו, א. אוה"ת תצא ע' תתקיו ואילך.

149) הבא לקמן (עד סוף הפיסקא) – מיוסד, כנראה, על אוה"ת שם ע' תתקה ואילך.

150) תצא כב, ו.

151) אינו: בכתי' מעתיק: אינה.

152) ראה רשימה לענין „גדלות אבא“ – לעיל ע' א'תשיג בשוה"ג.

153) ראה זח"ג (אד"ר) קלא, א. קלג, ב. עץ חיים שער יג

(שער א"א) פ"ט. לקו"ת מסעי צג, א ואילך.

בחי' שער הנו"ן דבינה, הנק' נתיב לא ידעו כו'¹⁶⁵, דשם ההמשכה מבחי' פנימיות ועצמיות החכ' כו'.

וביאור ענין ב' מדרי' הנ"ל. דהנהג' בינה היא בחי' ש' ס"ג,² וידוע דבש' ס"ג יש ב' מדרי', וכמ"ש בהבי' דוקבל היהודים³, בענין וסוס אשר רכב עליו המלך⁴, דסוס בגימ' ב"פ ס"ג כו', וכמו עד"מ הסוס שהוא רץ מגבוה לנמוך, מהר לבקעה, וכן מבקעה להר כו'⁵, וכמו"כ יש בחי' ש' ס"ג שהוא בבחי' ירידה מלמטלמ"ע⁶, והו"ע דאימא רביעא על בנין כו', והוא המשכת השכל במדות, דלידת המדות הוא מהתגלות השכל, והיינו כשהשכל הוא באופן כזה להיות בבחי' שייכות אל המדות כו', וכמשנת"ל. אמנם, מה שמתלבש בתוך המדה הוא רק הארה לבד, אבל עצם השכל הוא רק בבחי' מקיף אל המדה כו'. וכמו בהתעוררות אהבה שבאה ע"י השגה והתבוננות בגדולת ה', הנה גם כשמאיר אור ההשגה בתוך המדה כו', והיינו כאשר התעוררות האהבה אינה רק מהבכך דקרבת אלקים לי טובי, כ"א מה שההשגה דגדולת ה' נרגש בלבו ומתעורר באהבה כו', ומ"מ, מה שמאיר בהמדה הוא רק הארה לבד, ועצם ההשגה וההתבוננות היא בבחי' מקיף על המדה כו'. והיינו שאינה מתעלמת ההשגה, כמו בהמדה שבאה מהבכך לבד שהמוחין מתעלמים, אבל כאשר המדה באה מהרגש ההשגה, המוחין הן מאירים בבחי' מקיף על המדה כו', וכמ"ש באגה"ת פ"ט⁸, שע"י שמתבונן בגדולת ה' בהעמקת הדעת ומוליד מרוח בינתו דו"ר שכליים כו', אזי נקראת האם רובצת על האפרוחים כו'.⁹ והמקיף הזה שומר את המדה שלא יהי' בה אחיזה כו' (שז"ע אימא רביעא על בנין, לשומרם ולהגן עליהם כו'), כי, מהמדות עצמן יכול להיות יניקה, וכמו אברהם יצא ממנו ישמעאל כו'¹⁰, וכמו הצפרנים בסוף האצבעות כו'¹¹, אבל כאשר מאיר עליהם מבחי' המוחין, אין יניקה מהמדות. וכידוע¹² בענין לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות הלב¹³, דכאשר המדות כלולות בבחי' תבונה, אין להכסיל אחיזה בהם כו', וכמו"כ כאשר בחי' תבונה היא בבחי' מקיף על המדות (שזהו בחי' והאם רובצת כו', כמ"ש בע"ח¹⁴ שזהו בחי' תבונה כו'), ה"ז שומר את המדה שלא יהי' ממנה יניקה כו'. ועי"ז דוקא הוא בירור המדות כו', וכידוע

א'רמב

(5) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' שכט. אוה"ת שם. ע' רנט.

(6) מלחמטלמ"ע: אוצ"ל: מלמעלמ"ט.

(7) ע"פ תהלים עג, כת.

(8) צח, ב.

(9) תצא כב, ו.

(10) ראה פסחים נו, א.

(11) ראה לקו"ת תצא לו, ג. לו, ב. אוה"ת קדושים ס"ע קכה ואילך. סה"מ תר"ל ח"א ע' ש.

(12) ראה לקו"ת מסעי צ, א. סה"מ עת"ר ע' קכב. ע' רלד ואילך. ד"ה מי מנה תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תמד).

(13) משלי יח, ב (ושם: בהתגלות לבו).

(14) ראה שער יד (שער או"א) פ"ו. שער טו (שער הזיווגים)

פ"א ב.

(165) איוב כח, ז. וראה תקו"ז ת"ל בתחילתו. פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ג. אוה"ת לך לך ח"ד תשז, א ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' יז ואילך.

(1) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, והענין הוא, דהנהגה האבות הן המרכבה) — מיוסד, כנראה, על אוה"ת תצא ע' תתקנב ואילך.

(2) ראה עין חיים שער הכללים פ"ח. שער ח (שער דרושי הנקודות) פ"א.

(3) ראה תו"א מגילת אסתר צא, ב. ד. צב, א. צו, ג. צז, ב. הוספות לתו"א קכ, ב. שערי אורה עו, א. פו, א. אוה"ת מגילת אסתר ס"ע נח ואילך. ועוד.

(4) אסתר ו, ת.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשטו

בענין ספה"ע¹⁵, שהוא להמשיך מקיפים דאימא על הז"א, ועי"ז הוא הברור כו', וכמשנת"ל (ד"ה אתם נצבים¹⁶). אמנם, בבחי' בינה זהו ירידה מעצם עצמותה, להיות בבחי' מוחין אל המדות ולהיות בבחי' מקיף עליהם כו'. אך המדרי' הב' דשם ס"ג הוא בבחי' רוממות והתנשאות, בחי' כי גאה גאה כו'¹⁷, והיינו כמו שהבינה עולה בבחי' העצמיות שלה, שהיא למעלה מבחי' המדות לגמרי (דזה שבינה היא בחי' אם הבנים, מקור למדות, זהו הכל בבחי' חיצוניות בינה, והיינו כמו שהבינה היא בבחי' השגה) גם בבחי' פנימיות (השגה כו'). ובזה הוא שיש חילוק בין הבינה לבחי' חכ', דבינה היא בבחי' מקור הקרוב, וחכ' היא מקור הרחוק, גם בבחי' החיצוניות שבה כו'. אבל עצם בחי' הבינה היא כמו בחי' החכ', שאינה בבחי' מקור למדות כלל כו', שהרי המוחין והמדות הן ענינים נבדלים זמ"ז בעצם כו', וכמשנת"ל (ד"ה ציון במשפט תפדה הא'¹⁸ ובד"ה ויקחו לי תרומה¹⁹ ובכ"ד), וע"כ המוחין בעצם הן למעלה מהמדות כו'. וכמ"ש במ"א²⁰ בענין ב' אופני היחודים דה' אחד, שהן בחו"ב, וכמ"ש באמ"ב²¹ בענין יורה ומלקוש²², שאין זה שייכות לבחי' המדות (כו'). ועז"נ²³ שלח תשלח את האם, שע"י המדות נעשה עלי' בבחי' בינה, שעולה בבחי' עצמיות שלה כו', והיינו, לאחר שהאם רובצת על האפרוחים⁹, שזהו בחי' תבונה (דהיינו בחי' חיצוניות בינה כו', דתבונה היא או'²⁴ בן ובת²⁵, דהיינו בחי' הבינה שכוללת המדות בעצמה, והיא בבחי' אם הבנים כו'), שהיא בבחי' מקור למדות להיות לידת המדות כו', אח"כ שלח תשלח את האם, שע"י המדות (שזהו בחי' הסוס שמלמלמ"ע כו') נעשה עליית הבינה בבחי' רוממות כו' (ואז נק' ז"א איש תבונות, וכמ"ש בעה"מ שי"ד פקמ"א²⁶, בפ"י ואיש תבונות ידלנה²⁷, דז"א מעלה בחי' תבונה כו'. וזהו ידלנה, מל' דלו עיני למרום²⁸, שהוא בחי' עלי' כו', וכמ"ש במ"א²⁹).

והענין הוא, דהנה האבות הן המרכבה³⁰, והוא, שהאבות הן בחי' חג"ת, והן בחי' מרכבה לחו"ב כו', וכמו שהמרכבה מגב' את הרוכב למעלה, כמו"כ המדות מגביהים את המוחין כו'. והוא מפני ששרש המדות הוא למעלה משרש המוחין, דאו"א במזל אטכיליו³¹, וז"א בעתיקא אחיד ותלי' כו'³¹, וכמו שהשכל הוא מהמשכיל, שעם היותו למעלה מהשכל, מ"מ, הרי אינו³² לגמרי מענין השכל, והוא מקור השכל כו',

-
- 15) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קנח, א ואילך.
16) תרע"ה (ח"ה ע' איתקסב).
17) בשלח טו, א.
18) תער"ב (ח"א ס"ע צו ואילך).
19) תרע"ה (ח"ד ע' אקפה ואילך).
20) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפח. תרס"ה ס"ע טטו ואילך.
המשך תרס"ו ע' רפא. לעיל פרק פ (ח"א ס"ע רג).
21) = באמרי בינה (שער הק"ש פנ"ח ואילך).
22) עקב יא, יד.
23) תצא כב, ז.
24) = אותיות.
25) זח"ג רצ, ב ואילך. עץ חיים שער טו (שער הזווגים)
ספ"ד. תניא פט"ז (כב, ב) בהגהה.
26) בעה"מ שי"ד פקמ"א: = בעמק המלך שער יד פרק קמא.
וז"ל: „וכשעולה ז"א למקום בינה העליונה, ומשם עולה עם
- אמא למקום אבא .. אז באותו הפעם איש תבונות, וזהו סוד הפסוק ואיש תבונות יחריש [משלי יא, יב], ואיש תבונה ידלנה [משלי כ, ה], ופירוש הפסוק הוא, תפארת שנקרא איש לבינה, הנקראת תבונות בשני בחינותיו, אחת כשהיא במקומה בלי יחוד, ואחד כשהיא בתוך זעיר אנפין, ידלנה, פירוש ידלה אותה למעלה למקום אבא לקבל הארתה, וזהו על ידי ז"א כשהוא עולה למקום אבא, ומעלה עמו לבינה נקרא ז"א איש תבונות בערך השני בחינות שלה".
27) משלי כ, ה (ושם: תבונה. וראה אמת ליעקב מערכת אל"ף אות צא).
28) ישע"י לת, יד.
29) ראה סידור עם דא"ח תו, ב. אוה"ת חנוכה שלג, א.
30) ב"ר פמ"ו, ו. פפ"ב, ו.
31) ראה זח"ג (אד"ז) רצב, א.
32) אינו: אוצ"ל: אינו למעלה.

ובכללות ה"ה מכחות הנפש, לא עצם הנפש כו', אבל המדות הן מעצם הנפש, דבשרשם הן ההשרשה פשוטה שבנפש כו', וכמשנת"ל (ד"ה בהעלותך ה'ב'³³), ולכן הן נעשים בחי מרכבה לחו"ב, דכשמתעלים המדות מצד שרשם ומקורם העצמי, ה"ה מעלים את המוחין כו', וכמ"ש בתו"א פ' יתרו³⁴ על מארוז"ל³⁰ הנ"ל. והיינו, דאו"א במזלא אתכלילו, זהו כמו שחו"ב מקבלים מבחי' שערות דאריך, מזל ונוצר ונקה כו'³⁵, וע"י עליית המדות מתעלים בחי' חו"ב, שמקבלים בחי' הארת פנים דאריך, מבחי' תרין תפוחין, וגם למעלה מזה, מבחי' מצחא דאריך כו', וכמשנת"ל³⁶. וזהו שלח תשלח את האם, שהמדות עושים עלי' והגבהה בכחי' בינה כו'.

אמנם עלי' זאת דהמדות הוא שהמדות נכללים בכחי' בינה, ועי"ז הוא עליית הבינה כו'. ולמעלה הוא בחי' עיבור דז"א בבטן אימא, וכמ"ש בע"ח שער העיבורים³⁷, דבכדי שיהי' המשכת מוחין דגדלות בז"א, צ"ל עבור שני דז"א כו', וענין העבור שני הוא, שהמדות הן למעלה מטו"ד כו', דכמו שהעיבור ראשון הוא שהמדות הן למטה מהדעת, רק בבחי' טבעים, דהיינו רק מצד ההטבעה שבנפש, שזהו ג"כ רק מצד עצם הנפש כו', וכמשנת"ל³⁸, רק שזהו כמו שהן בתכלית הקטנות, וכמו שאינן בכחי' מציאות מדה עדיין כו', דהגם שהמדות אז הן בתוקף גדול, ומ"מ אין זה בבחי' מדה עדיין, היינו גילוי מהנפש בבחי' כח, רק גילוי הטבע וההשרשה שבנפש כו' (וכמו הבהמה שאין לה מדות, רק תוקף הטבע שלה, שאין זה בבחי' מדה כו'), כמו"כ בחי' עיבור שני הוא ג"כ לא ע"פ הטעם, כ"א מצד ההשרשה שבנפש כנ"ל, רק שזהו גדלות המדה, שהיא למעלה מטו"ד. והוא אהבת בכל מאדך³⁹, שהיא אהבה הבלתי מוגבלת, ובבחי' ביטל במציאות, שמתבטל ממהותו לגמרי כו', מפני שהאהבה והרצוא הוא בעומק ופנימיות הנפש, שמתבטל בכל מהותו ברצוא זה כו', וכמו מגו דחיקא דרחימא כו' אזעירית גרמי' כו'⁴⁰, והוא בחי' פנימיות נקודת הלב, דנקודה היא דלית בה חיוורא⁴⁰, היינו שאין בה התפשטות, כ"א ביטל כל עצמותה, עד שהיא כנקודה א' כו', וכמ"ש מזה בהבי' דואתה הרים את מטך כו'⁴¹, ועמ"ש בהביאור דשמני כחותם⁴². וזהו בחי' עיבור שני, שהוא התכללות המדות בבינה, ועי"ז הוא עליית הבינה כו'.

והנה⁴³ לכאו' צ"ל, מה שייך אהבה דבכל מאדך לבינה, הלא בינה הוא השגה, ובכל מאדך זהו שלמעלה מטו"ד דוקא, שז"ע מאד שבבחי' בל"ג כו', דהאהבה שע"פ השכל, בהכרח שיש בה הגבלה, כי השכל מגביל את האהבה, וכמשנת"ל, ובכל מאדך שהיא בל"ג, זהו מפני שהיא למעלה מטו"ד, ואינה נולדה מן השגת השכל כו', וא"כ מה

לאזניא ע' יט ואילך. תקס"ו ח"ב ע' תרנו ואילך. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ר"ו, ג ואילך.

(41) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' שכא. תורת חיים בשלח קמב, ג ואילך. אוה"ת בשלח ע' תו.

(42) ראה לקו"ת שה"ש מו, א ואילך. סידור עם דא"ח כה, ד ואילך.

(43) הבא לקמן (עד סוף פ"סקא „והנה ידוע דבחי' מוחין

דגדלות" (ריש ע' א'תשכד)) – מיוסד, כנראה, על אוה"ת תצא

תתקכו ואילך.

(33) תרע"ד (ח"ג ע' תרחצ ואילך).

(34) ע"ג, א.

(35) תשא לד, ז (ושם: נוצר). וראה עץ חיים שער הכללים פ"ה.

(36) ע' א'תשיב ואילך.

(37) שער כח פ"א ואילך. וראה שער הכללים פ"ד ואילך.

(38) ע' א'תרפה ואילך.

(39) ואתחנן ו, ה.

(40) ח"ג קצא, א. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשיז

שייכות יש להם זל"ז. ובאמת בכל מאדך היא בחי' בינה, דכן הוא בזח"ב דכ"ז ע"א, דאי' שם, בכל לבבך³⁹ דא ימינא ושמאלא (בחי' חו"ג) דאיקרי יצ"ט ויצה"ר (ר"ל שמחו"ג נשתלשל באדם יצ"ט ויצה"ר, ובהרמ"ז שם, כנודע דמן החזה ולמטה הוא בחי' עה"ד טו"ר, דמשם שרש ב' היצרים כו', וכמ"ש במ"א⁴⁴), ובכל נפשך³⁹ דא נפש דוד דאתייהבת בנייהו (ברמ"ז שם, בחי' כתר מל'), ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית בי' שיעורא⁴⁵, והוא הבינה, ומה שהבינה נק' דלית בי' שיעורא, כי היא בחי' ממעמקים קראתיך⁴⁶, כמ"ש בזהר בשלח דס"ג ע"ב, שנק' עומקא דכולא כו', ובזהר תרומה דקמ"ב ע"א אי', דנשמה שהיא בחי' בינה סלקא גו נביעא דעתיקא דעתיקין סדכ"ס כו', ומשו"ז נק' הבינה דלית בי' שיעורא כו'. וא"כ הרי בכל מאדך הוא בבינה. וצ"ל איך שייכים זה לזה כו'.

אך ג"ז צ"ל משנתל"ל⁴⁷ דאהבה דבכל מאדך הוא דמגו דחיקא דרחימו דלא יכלא למיסבל אזעירית גרמי⁴⁰, והיינו שהלב אינו יכול לסבול, ומשו"ז הוא בבחי' נקודה דלית בה חיוורא כו', וכמ"ש בכ"ד⁴⁸, דבכל לבבך הוא מה שהלב מכיל, ובכל נפשך הוא שהאהבה ממלאים כל כחות נפשו, ומ"מ הוא מה שהכחות מכילים וסובלים כו', אבל בכל מאדך הוא מה שהלב וכחות הנפש אינם יכולים ליסבל כלל כו', והלא לכאן ענין בכל מאדך הוא שמורה על תוקף האהבה שבלב, שזהו אדרבא, בבחי' התפשטות והתגלות יתירה כו' (וכמו בתשובה, דכתי' ממעמקים קראתיך, מעומק ופנימיות הלב, ה"ז דוקא בצעקה בקול פשוט, שז"ע תקיעת שופר, שהיא בחי' צעקה פשוטה מעומקא דליבא, בקול שא"א להתלבש בדבור, שזהו דוקא בקול הבא ע"פ השכל, שבא במורכב בדבור, משא"כ הצעקה דתשובה היא בקול פשוט דוקא, ובא בהתגלות ביותר כו', דקול הבא בדבור, אינו בתוקף ובהתגלות כ"כ, וכמו דברי חכמים בנחת נשמעים⁴⁹, אבל קול פשוט הוא שבא בתוקף ובהתגלות, וכמו ויזעקו ויקראו בקול גדול כו'⁵⁰, וכמו באהבה, שבאה האהבה מעומק הלב, ה"ה בתוקף ובהתגלות ביותר כו').

וצ"ל דבאהבה דבכל מאדך, שהיא בעומק ופנימיות הלב ולמעלה מטו"ד, יש בזה גופא ב' מדרי', חיצוניות ופנימיות כו'. וע"ד⁵¹ דבוקול פשוט שיוצא מהבל הלב, שנק' צעקה, הרי ידוע שיש בזה ב' מדרי', צעקת הקול פשוט, שבא ברעש, וצעקת הלב עצמו, כמו צעק לבם אל ה' כו'⁵² (ועמשנתל"ל ד"ה וארא⁵³). דהנה ידוע⁵⁴ כללות הפרש בין קול פשוט לקול מורכב, דקול מורכב הוא בא מתוך הכוונה שבמוח ולב, לפ"ע התפעלות האדם מן ההשגה האלקית, שמתיישב במוחו ולבו בבחי' או"פ, כן יתן קולו בדבור,

(50) נחמ"י ט, ד (ושם: ויזעקו בקול גדול). וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה הבאה.

(51) הבא לקמן עד סוף הפיסקא – הוא לשון ד"ה אתם נצבים במאמרי אדמו"ר האמצעי נצבים ע' תשסה ואילך – עם הוספות וכו'. וראה גם סה"מ תרנ"א ע' מז. תרנ"ג ע' קנח. תרס"א ס"ע רא ואילך. תרס"ח ס"ע יב ואילך.

(52) איכה ב, יח.

(53) תרע"ה (ח"ד ע' א'קיד ואילך).

(54) ראה גם עטרת ראש שער ר"ה פט"ז.

(44) ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תלט. קיצורים והערות לתניא ע' פא.

(45) עכ"ל הוזהר (מלבד החצע"ג).

(46) תהלים קל, א.

(47) ע' א'תשטז. וראה גם לעיל ד"ה נשא תרע"ה (ח"ה ע' אשצא ואילך).

(48) = בכמה דרושים; בכמה דוכתי.

(49) קהלת ט, יז. וראה לעיל פנ"ד (ח"א ע' ע' קכט).

ולפעמים ידבר בקול רם, וכמו בדברים היוצאים מן הלב, שזהו מפנימיות הלב והמוח יותר, ע"כ בא בקול רם, ועכ"ז הוא מורכב באותיות הדבור כו' (כי קול זה הוא מורכב בעצמו מג' יסודות אמ"ר⁵⁵ כנודע⁵⁶, וע"כ בא במורכב באותיות הדבור כו'), וכ"ז הוא מפני שהוא קול הבא מהשגת השכל כו'. אבל קול פשוט הוא שאינו יכול להיות מורכב באותיות הדבור, וזהו הוראה גמורה שיוצא מפנימיות נקודת הלב שלמעלה מן השכל והטעם, שאין בכח השכל להכילו ולהגבילו כלל כו', והוא הנק' צעקה, שיצעוק האדם פתאום בקול רעש בבחי' קול פשוט, כאשר נתפעל מעומקא דלבא מפנימיות נקודת הלב ביותר, שהוא למעלה מהכוונה ושכל כו'. וכמו התפעלות האופנים וחיות הק' ברעש גדול⁵⁷, וכמ"ש⁵⁸ ואשמע אחרי קול רעש גדול, לפי שמאיר עליהם האור האלקי שלמעלה מכלי השגתם, שלא יוכלו שאת כלל, ע"כ יצעקו בקול רעש גדול כו'. ואמנם, ב' מיני צעקות הן, צעקת הקול, וצעקת הלב, דצעקת הקול, הגם שזהו למעלה מהגבלת כלי הלב, מ"מ, יש לו אחיזה בכלי הלב ובכחות הנפש כו'. דהנה, צעקת הקול, הרי לגבי העצמיות של הנפש ה"ז בחי' התגלות יותר מן הקול שבא במורכב בדבור, דבקול זה אין בו התגלות הנפש כ"כ, רק בבחי' צמצום ומיעוט, כפי הגבלת השכל כו', משא"כ בקול פשוט שאינו מוגבל בהגבלת המוח והלב, הרי בזה הוא התגלות הנפש יותר כו' (ולכן אינו בא במורכב בדבור כו'). אך התגלות זאת אינה עצמיות הנפש ממש, רק הארת הנפש, אלא שאינה הארה הבאה בבחי' או"פ, שזה בא בדרך צמצום מן הנפש כו', כ"א היא הארה מעצמיות הנפש כו', אבל עכ"ז ה"ז רק הארה המתפשטת מן הנפש כו', והיינו שהיא רק התפשטות והתגלות הנפש, שמתפשט באיזה דבר כו', וע"כ יש לו אחיזה עדיין בכלי הלב, שצועק בקול רעש ובהתגלות יתירה כו'. אבל צעקת הלב הוא שהלב עצמו צועק וכלה בלי שום קול לגמרי, והוא מפני שנגע לו הדבר בפנימיות נפשו ביותר, עד שאין ביכולתו לצעוק כלל כו'. וכמו בצער פנימי ר"ל הנוגע לו בעצם נפשו ממש, והיינו, לא מדבר הזולת ממנו, כ"א מעצם עצמו ומהותו ממש כו', אין ביכולתו לצעוק כלל כו'. וכמו המתעלף מרוב צער ר"ל, וא"א להשיב נפשו, כ"א ביגיע⁵⁹ גדולה ביותר, וכשישוב נפשו, מיד חוזר ומסתלק בהתעלפות כו'. וזהו מהזות עצמות הנפש ממש שמתפעל בעצמו, שאין לו אחיזה בכלי הלב כלל, וע"כ ה"ז בא לא בבחי' המשכה והתגלות, רק בצעקת הלב, לא בצעקת הקול כלל כו'.

א'רמה

ועד"ז יובן ג"כ באהבה דבכל מאדך. דהנה, כללות ההפרש בין האהבה דבכל לבבך ובכל נפשך להאהבה דבכל מאדך⁶⁰, דב' אהבות הנ"ל הן שבאים רק מן הטעם והשכל, והיינו שאין זה בחי' האהבה עצמיות שבנפש, כ"א שמחמת חיוב השכל שמחייב את האהבה, משו"ז הוא מתעורר באהבה כו'. ובכל לבבך הוא שהאהבה היא מוגבלת בכלי הלב לבד, ובכל נפשך הוא שהאהבה מתפשטת בכל כחות הנפש כו', וכמו הרץ לדבר

(59) ביגיע: בכת"י מעתיק: ביגיעה.

(60) ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקטו ואילך. תרנ"ה ס"ע קעד ואילך. תרס"ג ח"ב ע' שמו ואילך. המשך תרס"ו ס"ע תרנד ואילך. סה"מ תרס"ח ע' רעו. ד"ה נשא שבהערה 47. סה"מ תרע"ח ע' תלה. תרפ"ט ע' שנד ואילך. וש"נ.

(55) = אש מים רוח.

(56) ראה זח"ב קפד, ב. תו"א ויצא כב, ב. סידור עם דא"ח קפא, ב ואילך.

(57) ראה לקו"ת שלח נ, סע"ד.

(58) יחזקאל ג, יב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשיט

מצוה⁶¹ וכה"ג, שזהו מצד גודל אהבתו ביותר כו'. וכמ"ש במ"א⁶² המשל ע"ז, כמו הנהר המתפשט על כל גדותיו מפני ריבוי הגשמים והפשרת שלגי, וכמו"כ בהתגלות אור השכל והתבוננות יותר בלב, יהי התפעלות והתפשטות האהבה ביותר כו'. אבל בכל מאדך היא האהבה עצמיות שבנפש, שאין זה מצד חיוב השכל, כ"א מה שהנפש בעצמו רוצה באלקות כו', וכמשנת"ל (ד"ה ויצא יעקב⁶³).

ויש בזה ב' מדרי', המדרי' הא' היא, כאשר הוא בתוקף וההתפעלות בנפש בצמאון גדול להיכלל בעצמות אוא"ס ב"ה שרשו ומקורו כו', וההתפעלות היא בהתגלות בלב. ולא שהוא בבחי' מורגש כמו באהוי"ר בהתגלות הלב, אדרבא, הוא בבחי' ביטל בתכלית כו', ומ"מ הוא בבחי' התפעלות בהתגלות בלבו, והיינו שהיא בבחי' התפשטות והתגלות הנפש, שבתוכו ובפנימיותו הוא מרעיש מאד בנפשו, וכמו צמאה לך נפשי כמה לך בשרי כו'⁶⁴ (ואין זה שבא מן המיצר, כ"א מצד ההרגש דאוא"ס שנרגש בנפשו, מזה נעשה הצמאון היתירה כו'), והוא למעלה מטו"ד לגמרי, והיינו שאין בזה תערובות המוחין כלל כו'. ועם היות דההתעוררות נעשה ע"י ההתבוננות, דזה שהאוא"ס נרגש בנפשו הוא ע"י ההתבוננות בהפלאות אוא"ס ב"ה, אך הרצוא הוא מצד רצון הנפש מצ"ע כו', כמשנת"ל בד"ה הנ"ל, ועצם ההתפעלות היא רק בלב, ואין בזה תערובות המוחין כלל, והיינו, דבשעת ההתפעלות אין בזה מפעולת המוחין כלל, רק מפעולת הלב לבד, מה שהלב רץ וצמא ביותר כו', ואין זה מוסיף אור במוחין (רק מה שאח"כ בהשוב יהי' בחי' תוס' אור במוחין כו'). והאהבה הזאת, הגם שהוא בפנימיות הנפש, אין זה בבחי' עצמיות הנפש, כ"א בהארת עצמיות הנפש, והיינו בחיצוניות דהרצון העצמי שבנפש, וע"כ הוא בלב בלבד, כי מקום התגלות הרצון הוא בפנימיות הלב, והרצון ה"ה למעלה מהשכל, לכן הוא בלב, ולא במוח כו'. והמדרי' הב' היא, כאשר האהבה היא בעומק נקודת הנפש בבחי' אהבה עצמיות ממש, שכל עצמותו בזה, והתעוררות האהבה היא ע"י העמקת השכל, וע"י האהבה נעשה העמקת השכל ביותר (ולא בבחי' השגה, כ"א בבחי' עומק שלמעלה מהשגה כו'), ועד"מ כאדם המעמיק מוחו ולבו ומחשבתו בדבר שחייו תלויים בו ונוגע עד הנפש ממש כו'⁶⁵.

דהנה, התפעלות פנימי גם בדבר הנוגע בנפש ממש הוא ע"י הדעת והשכל דוקא, דכאשר שהתפעלות המדות בכלל הוא ע"י הדעת, דהיינו הרגש הדבר, שהרי יש מי שמתפעל ויש שאינו מתפעל כו', וכמשנת"ל⁶⁶, וכמ"ש בהבי' דוידעת היום⁶⁷, כמו"כ הוא באהבה עצמיות שמצד עצם הנפש, שתלוי ג"כ בהעמקת הדעת, דהיינו בהרגש הדבר כו'. וכמו בהאהבה עצמיות דאב ובן, אנו רואין בחוש, שיכול להיות שלא יתפעל גם בדבר נפשי ממש, כמו בהעדר ר"ל, וזה רק מצד העדר ההרגש, שהרי האהבה עצמיות ישנה בעצם, רק שאינה מתגלה, מפני העדר הדעת, שאין הדבר אצלו בהרגש כ"כ כו'. אך כאשר

65) ראה לקו"ת שבת שובה סו, סע"ג. הובא באוה"ת תצא

61) ראה שו"ע או"ח ס"צ סי"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ג.

62) ראה סה"מ תר"ם, תרנ"ה, תרס"ג, המשך תרס"ו, סה"מ שם.

66) ע' א'תרצ ואילך.

תרס"ח וד"ה נשא שם.

67) לקו"ת ואתחנן ו, ד.

63) תרע"ה (ח"ג ע' איח ואילך).

64) תהלים סג, ב.

ע"פ הרוב הרי מתפעל האדם בדבר עצמי, יש בזה הפרש אם ההתפעלות היא ברעש ובהתגלות גדולה שמתפעל ביותר, והוא רק מצד התגלות האהבה עצמית, ומ"מ אינו מתבטל מעצם מציאותו גם בשעת ההתפעלות, שהוא במציאות, וכן אח"כ כו'. ומי שהוא במוחין דגדלות, וכל דבר הוא בהעמקת הדעת, שע"ז הדבר אצלו בהרגש ביותר, אינו מתפעל ברעש ובהתגלות, אבל מתפעל בהתפעלות פנימי ועצמי ביותר, ומתבטל כל עצמותו בזה, שנשבר רוחו ולבו ממש בקרבו, ואינו שייך לשום התפשטות והתגלות כלל כו'. וכן הוא בכל דבר, דכאשר מתפעל רק מצד ההטבעה בלבד, עם היות שמתפעל בפנימיותו ועצמותו, ה"ז רק בחיצוניות העצמיות כו', וכאשר זה ע"י העמקת הדעת, ה"ז בפנימיות העצמיות ממש. והסימן ע"ז, דכאשר הוא בחיצוניות בלבד, ה"ז בא בבחי' התפשטות והתגלות, ואינו מתבטל במציאותו, וכאשר הוא בבחי' פנימיות, ה"ז בחשאי, בלי התגלות כלל, ומתבטל כל מציאותו, שנעשה כנקודה לבד כו'. והרי ההעמקה היא בשכל דוקא, וע"י שמעמיק מוחו ומחשבתו בהענין, ה"ה מתפעל בעצמיות נקודת לבו בהתפעלות פנימי ועצמי כו'. וכן הוא בעבודת ה' בתפלה, וכמו וחנה היא מדברת על לבה וקולה לא ישמע⁶⁸, שזהו דוקא בתפלה מקירות הלב ביותר, והוא ע"י הרגש הדבר שנרגש ביותר, וכמ"ש⁶⁹ וכעסותה צרתה גם כעס ותבכה כו'. וכן הוא בתפלה בכלל, דצלותא בחשאי דוקא⁷⁰, וידוע דכללות ענין התפלה הוא על מילוי החסרון למעלה בבחי' מל' (וכן כשמתפלל על החסרון שלו, צריך לידע דהסיבה לזה הוא החסרון שיש למעלה, וכמו בזמן שאדם מצטער שכינה מה היא אומרת כבי' קלני כו'⁷¹, וצריך להתפלל ולבקש על מילוי החסרון למעלה, ועי"ז ממילא מתמלא החסרון שלו כו', וכמ"ש במ"א⁷²), וכאשר הוא בהעמקת הדעת דוקא, אז נוגע לו הדבר בפנימיות עומק נפשו, ובכיתל כל מציאותו ממש, שז"ע צלותא בחשאי, בחי' קול דממה דקה כו'⁷³. וכמו"כ הוא באהבת ה', דכאשר מעמיק במוחו ומחשבתו בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמי' כלא חשיב⁷⁴, דכל ההשתל' מרוכ"ד עד סוכ"ד הן כלא ממש לגבי ית', ולך ה' הגדולה⁷⁵, שגם בחי' ולגדולתו אין חקר⁷⁶ הוא לך ה', שבטל בתכלית כו', שע"ז יהי' כוסף ותשוקת נפשו לעלות ולהיכלל בעצמות א"ס ב"ה בבחי' אהבה פנימיות ועצמיות, בבחי' כליון ממש, וכמ"ש⁷⁷ נכספה וגם כלתה נפשי כו'. והיא בעצם נפשו הרבה יותר מבחי' הצמאון שבנפש, שזהו בבחי' חיצוניות העצמיות, והכליון הוא בבחי' פנימיות העצמיות כו' (והכל בבחי' הרצון, רק שזה בבחי' חיצוניות הרצון העצמי, וזהו בבחי' פנימיות כו') (וי"ל שזהו מ"ש בסש"ב פ"ב⁷⁸, ומזה בא לידי צמאון כו' ואח"כ לבחי' חולת אהבה⁷⁹ ואח"כ באה לידי כלות הנפש ממש כו'⁸⁰. דלפי המובן שם, גם בחי' כלות הנפש היא בחי' אהבה ברשפי אש (והיינו שאין זה בחי' אהבה בתענוגים,

א'רמז

73) מלכים"א יט, יב.

74) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב.

75) דברי הימים"א כט, יא.

76) תהלים קמה, ג.

77) שם פד, ג.

78) ע, ב.

79) ע"ד לשון הכתוב – שה"ש ב, ה.

80) עכ"ל התניא.

68) שמואל"א א, יג (בדילוג). וראה מאמרי אדמו"ר

האמצעי נצבים שם.

69) שמואל"א שם, ר"ז (בדילוג).

70) ראה זחר ח"א קלב, א, רי, א. ח"ב קלת, ב.

71) משנה סנהדרין מו, א.

72) ראה אור תורה להרב המגיד סימן תנ. אוה"ת תשא

ח"ח ע' ג'צח ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' קמז. תרס"ה ע' רפו. ד"ה

כי תשא תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'רטז). סה"מ פר"ת ע' רסד.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשכא

שהיא בחי' מים כו', כמ"ש בפ"ט⁸¹, וכן הוא בהקיצור⁸². וי"ל דאהבה זו בבחי' הרצון היא במדרי' אחת עם בחי' אהבה בתענוגים שבבחי' התענוג כו', ולכן עסק התורה והמצות מאהבה זו הוא בבחי' שוב, להיות לו ית' דירה בתחתונים כו'⁸³, שזהו כמ"ש בספ"י⁸⁴ בענין בני עלי' כו', רק ששם הוא בדרך ממילא, וכאן⁸⁵ הוא ע"י אשר זאת ישיב אל לבו כו').

ועפ"ז יובן איך דהאהבה דבכל מאדך שייך לבחי' בינה, שהרי דוקא ע"י ההעמקה במוחו ומחשבתו, ע"ז דוקא הוא בחי' הכוסף והכליון כו', ודוקא בבחי' פנימיות העצמיות, שזהו דוקא בבחי' כליון ובבחי' ביטל כל מציאותו, שז"ע כנקודה דלית בה חיורא, והוא מגו דחיקא דרחימו דלא יכלא למיסבל כו'⁸⁰, ואהבה כזאת היא דוקא ע"י שמעמיק מוחו ומחשבתו כו' (ולפי מ"ש בסש"ב שם⁷⁸ שזהו בחי' אהבה כרשפי אש, ה"ז מבחי' הבינה כו'. ולפ"ז יובן דעם היות שלפי הנ"ל עיקרה הוא מבחי' הדעת כו', מ"מ, זהו מבחי' הבינה דוקא, וכמ"ש בסש"ב שם, ועמשנת"ל ד"ה ואלה שמות⁸⁶).

אמנם, בכדי שיהי' תוקף ההעמקה בשכל ודעת, זה גופא הוא ע"י שאהבת ה' ואלקות בכלל נוגע לו בנפשו כו'. ועד"מ⁸⁷ כמו בעלי דינין העומדים לפני הדיינים, ודנים בדבר גדול, וכמו בסכום גדול ורב שנוגע לו בחיי נפשו ממש, וכ"ש אם ממונו חביב עליו כגופו⁸⁸, וטוען לפני הדיינים טענות שיזכה בהם לפי דעתו, הרי ההתעסק⁸⁹ שלו הוא רק בשכל, שמתחכם מאד בטענותיו, ומעמיק בזה בשכלו ומחשבתו, וממציא המצאות גדולות לזכותו, מה שגם חכם גדול לא ימציא כזאת, והסיבה לזה הוא תוקף אהבת הממון ותוקף אהבת עצמו, ע"ד בכל מאדך ממש, כיון שנוגע לעצמותו, ועוד, כי אמרו⁹⁰ ל"ל בכל מאדך ככל ממונך, הרי יש בהממון תאוות בכל מאדך ממש, א"כ, מה שמתחכם במוחו ומחשבתו ומתהפך בתחבולותיו לטעון, אף שזהו רק בשכל ומחשבה, הוא מצד התכללות אהבת עצמו שנכלל בשכל, ומשו"ז הוא העמקות הגדולה שלו בשכלו בזה וההשכלה העמוקה שמשכיל ומתחכם כו', ונמצא, שהשכלי הוא גופא בבחי' בכל מאדך ממש כו'.

ועד"ז יובן ביתר שאת ברוחניות, כאשר ענין אלקי ואהבת אלקות נוגע לו בפנימיות לבו, עי"ז הוא ההעמקה הגדולה שמעמיק שכלו ומחשבתו באלקות כו', והיינו כאשר תחלה הוא התעוררות האהבה על השגה והתבוננות בבחי' חיצונית המוחין, ואח"כ בא לידי בחי' פנימיות הלב, ע"י ההשגה פנימיות בבחי' פנימיות המוחין כו', ה"ה בא אח"כ

(81) כמ"ש ב[תניא] פ"ט יד, סע"א.

(82) וכן הוא בהקיצור: ראה קיצור תניא מכ"ק אדמו"ר הצ"צ לתניא פ"ג [קיצורים והערות לתניא ע' לד]: „נת' אשר כל בחי' אה' הנ"ל נק' כסף הקדשים מלשון נכסף נכספת. אבל יש עוד בחי' אה' כרשפי אש בבחי' צמאון, ואח"כ לבחי' חולת אה', ואח"כ לבחי' כלות הנפש ממש, והיא גדולה במעלה כמעלת הזהב על הכסף“.

(83) ראה תנחומא נשא טז. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(84) כמ"ש ב[תניא] פ"ט טו, ב.

(85) וכאן: בתניא פ"ג שם, וז"ל: „ואם רץ לבך, היא תשוקת הנפש שבלב בחלל הימני, כשמתגברת ומתלהבת ומתלהט במאד מאד עד כלות הנפש ממש, להשתפך אל חיק אביה חיי

החיים ב"ה, ולצאת ממאסרה בגוף הגופני וגשמי לדבקה בו ית, אזי זאת ישיב אל לבו מאמר רז"ל [אבות פ"ד מכ"ד] כי על כרחך אתה חי בגוף הזה להחיותו, כדי להמשיך חיים עליוני' מחיי החיים ב"ה למטה על ידי תורת חיים, להיות דירה בתחתונים לאחדותו יתברך בבחינת גילוי“.

(86) תרע"ה [ח"ד ס"ע אקט ואילך].

(87) ראה גם אגרות יקודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' רצ.

„היום יום“ ט אלול.

(88) ראה ברכות סא, א.

(89) ההתנסק: אוצ"ל: ההתעסקות.

(90) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

לידי מדה זו, בבחי' הגדלת האהבה באופן כזה אשר האהבה האלקית היא אצלו ענין נפשי שנוגע לו בפנימיות לבו (ולא שחפץ להיות אוהב, כ"א זהו מה שעצם אלקות הוא אצלו ענין עצמי ופנימי, וכמו חלקי ה' אמרה נפשי כו'⁹¹, והיא היא האהבה האלקית כו'), ואינו יכול להסיח דעתו מאלקות, וכל מחשבותיו הוא רק באלקות, ומעמיק בזה שכלו ומחשבתו, ומשכיל בזה השכלות גדולות ומשיג השגות גדולות מאד, והן שכליים בעצם בעצמיות השכל, לא בבחי' קטנות השכל שבתוך המדה כו', ולמעלה גם מפנימיות ההשגה שמצד המוחין לבד כו', כי השכליים וההשגות הן באופן אחר לגמרי (וע"ד מ"ש במ"א⁹² בענין תכלית הידיעה שלא נדע⁹³, דהיינו שתהי' הידיעה בעצמות א"ס מה שלא נדע כו', ונזכר לעיל ד"ה בראשית הב'⁹⁴, דידיעה זאת הוא כאשר האלקות נוגע לו כו'), והעיקר הוא ההעמקה ביותר, שזהו למעלה מהשגה, והוא הכרת ההשגה והרגש ההשגה כו' (והמשכיל על דבר יבין שהכרה והרגש זה הוא למעלה מעלה מסתם הכרה והרגש כו', והיא ההעמקה איך שכולא קמי' כל"ח⁷⁴, ואיך שלך ה' הגדולה כו'⁷⁵ כנ"ל⁹⁵), שעיי"ז נעשה ההתעוררות ביותר בפנימיות ועצמות נפשו ממש כו' כנ"ל.

א'רמח

וכ"ז הו"ע עיבור שני⁹⁶, שזהו בחי' אהבה פנימיות שעושה עלי' והגבהה בהמוחין להיות בבחי' עצמיות ממש, כמו המתחכם בדבר הנוגע לו בנפשו כו', וע"י העמקת השכל נעשה תוקף האהבה ביותר כו', והיא בחי' אהבת ככל מאדך שבפנימיות עצמיות נפשו בבחי' ביטל בתכלית כו'. ועיי"ז הוא העלי' בבחי' בינה שהיא כמו בחי' החכ' (וכמו הידיעה במה שלא נדע כו'), והוא בחי' יחוד פנימי דאו"א, דהגילוי כמו שהוא בחכ' נמשך ג"כ בבינה כו'. והגילוי הוא בחי' עצמות א"ס שנמשך בבחי' חו"ב כו', שז"ע ההסתכלות בבחי' פנים העליונים, בחי' תרין תפוחין, ובבחי' מצחא, שמקבלים האור העצמי כו'.

וע"י העבודה דבכל מאדך, ממשיכים בחי' מוחין דגדלות בז"א, בחי' גדלות אבא כו'⁹⁷, והיינו שבחי' המדות דז"א יהי' מאיר בהם בחי' גדלות המוחין דאבא כו', וכמ"ש בס"י⁹⁸ בענין השמים מספרים, גילוי בחי' מוחין דקדש כו', והוא שהכוונה פנימית שבמוח יהי' בגילוי גם בלב כו'. וי"ל שזהו ג"כ דבהלכות דתורה, דהטעם הנגלה שבהם הוא מבחי' מוחין השייכים אל המדות כו', וכמשי"ת, והגדלות הוא שמאיר בהם הסוד והפנימיות כו', וכמו רשב"י, שבההלכה הגשמיות ראה את הסוד הפנימי כמו בתורה שלמעלה כו'⁹⁹, והיינו שע"י עבודתו בעצם הנשמה, דבחד קטירנא אתקטירנא כו'¹⁰⁰, שזהו האהבה דבכל מאדך¹⁰¹, המשיך בחי' מוחין דגדלות בתורה כו'. וכשם שההמשכה היא בז"א, כמו"כ נמשכים בחי' מוחין דגדלות גם בבחי' מל', וכידוע¹⁰² דיחוד פנימי דאו"א

98) סידור עם דא"ח רסה, ג.

99) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' קין. המשך תרס"ו ס"ע טב ואילך. לעיל פשט"ד (ח"ג ע' א"י).

100) אדרא זוטא בוח"ג רפח, א.

101) ראה שערי תשובה קמב, סע"א. סה"מ תרמ"ג ע' מו.

תרנ"ד ע' פה. ס"ע צד.

102) ראה כתבי האריו"ל שהובא בפיסקא הבאה.

91) איכה ג, כד.

92) ראה סה"מ עת"ר ע' קעז ואילך.

93) ראה בחינות עולם ח"ה פ"ב. עיקרים מאמר ב סוף פ"ל.

של"ה קצא, ב בהגהה.

94) תרע"ו (ח"ה ס"ע א'תרכא ואילך).

95) ע' איתשכב.

96) ראה לעיל ע' איתשטז.

97) ראה לעיל ע' איתרפד ואילך (והנה ג' מדרי' הנ"ל).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תשכג

הוא להוליד נשמות חדשות ע"י יחוד זו"נ, שזהו המשכה עצמיות כו', ותכלית הכוונה היא להיות ההמשכה בבחי' מל' דוקא כו', והו"ע העטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו¹⁰³ דוקא, דההמשכה בז"א היא לצורך המל' דוקא כו'. והו"ע המשכת האור בהלכות דתושבע"פ כנ"ל, דמל' פה תושבע"פ קרינן לה כו'¹⁰⁴. ועמ"ש בד"ה וכל בניך¹⁰⁵, דממשיכותא דמוחא עילאה סתימאה נמשך בחי' עטרא דגבורה¹⁰⁶, מקור תושבע"פ כו', ומוחא עילאה סתימאה הוא בחי' מוחא דעתיקא כו', וכמשנת"ל (ד"ה העושה סוכתו וד"ה הללו ה'¹⁰⁷), ומשם הוא ההמשכה בבחי' מל' תושבע"פ כו'. וכמו"כ בקיום המצות בפו"מ בקבעומ"ש כו' (שזהו בחי' השוב לאחר הרצוא הנ"ל¹⁰⁸, להמשיך גילוי או"ס למטה להיות לו דירה בתחתונים כו', כמ"ש בסש"ב ספ"ני¹⁰⁹, וכנ"ל¹¹⁰). והו"ע ועתה יגדל נא כח אד'¹¹¹, הגדלת הכח, שהוא המשכת בחי' עצמות א"ס במל', ע"י המצות כו', וכמ"ש בלקו"ת ע"פ זה¹¹².

והנה ידוע דבחי' מוחין דגדלות הנ"ל זהו העיקר מה שממשיכים ע"י העבודה כו', וכמשנת"ל (ד"ה ויענך וירעיבך¹¹³), ומבו' במ"א¹¹⁴ באורך, מ"ש בכתהאריז"ל¹¹⁵, דתכלית העבודה היא להמשיך מוחין לזו"נ, והלא ע"פ סדר השתל' ג"כ נמשכים מוחין לזו"נ, וא"כ מהו ההתחדשות בהמשכת המוחין כו'. אך הענין הוא, דהמוחין דסדר השתל' הן בחי' חיצוניות המוחין, וכד"כ הוא בחי' מוחין דיניקה, בחי' מוחין דאימא, והיינו מה שנה"י דאימא נעשים מוחין לז"א, והוא מבחי' יחוד חיצוני דאו"א שהן ישו"ת¹¹⁶ כו', ויחוד זה נעשה מעצמו שלא ע"י עבודתו, וכמ"ש בפע"ח בהקדמה ובשער הק"ש פ"ה, רק להמשיך הגילוי משם, זהו מ"מ ע"י עבודה, וכמ"ש ספ"ה. אך עיקר העבודה היא להמשיך בחי' מוחין דגדלות, דהמשכה זו אינו בסדר השתל' מה שנמדד ע"פ מאמר קו המדה, כ"א שזהו המשכה חדשה מבחי' עצמות א"ס כו', וזהו ממשיכים דוקא ע"י עבודה במס"נ כו', כמ"ש בהבי' דונקדשת¹¹⁷, והיינו שע"י העבודה בפנימיות ועצמות הנשמה ממשיכים מבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', והוא האהבה דבכל מאדך הנ"ל, שע"י דוקא ממשיכים בחי' מוחין דגדלות כו'. ובענין בחי' גדלות אבא שמאיר בז"א, י"ל, דהנה, חכ' נק' שכל הנעלם, שלמעלה מבחי' שכל המושג כו', וכמ"ש בסש"ב פ"ח¹¹⁸, וכמו שמאיר במדות, היינו שמאיר בהם השכל איך דלית מח' תפיסא כלל באוא"ס ב"ה¹¹⁹, כ"א ביטל ההשגה כו', וכמ"ש בהבי' דמי מנה¹²⁰, ונת"ל¹²¹. גם י"ל שזהו"ע תכלית הידיעה שלא נדע כו', כנ"ל¹²². ובזהר בלק דר"ג ע"ב ע"פ¹²³ כי מראש צורים, דא ציורא ודיוקנא דאבוה

א'רמט

(114) ראה לקו"ת נצבים מז, א. שה"ש כ, א. כב, ג. אוה"ת
חיי שרה קיג, א ואילך. ואתחנן ע' רכה.
(115) ראה פרי עץ חיים שהובא לקמן בפנים.
(116) = ישראל סבא ותבונה.
(117) לקו"ת אמור לג, ג.
(118) כד, א.
(119) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).
(120) לקו"ת בלק סט, א ואילך.
(121) ראה לעיל ע' את'ש ובהערה 80.
(122) ע' את'שכב.
(123) בלק כג, ט.

(103) שה"ש ג, יא.
(104) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
(105) לקו"ת פ' ראה ל, א.
(106) „וכמ"ש בזח"ג (דק"מ ע"א ודרס"ב א') – לקו"ת שם.
(107) תרע"ה (ח"ב ע' תקסט ואילך. ע' תקפ ואילך).
(108) ע' את'שיט ואילך.
(109) ע, ב (הועתק לעיל הערה 85).
(110) ס"ע את'שכ ואילך.
(111) שלח יד, יז.
(112) שלח מ, א.
(113) תרע"ה (ח"ה ע' את'צח).

דאתרשים ב' ממש, דהיינו בח' מוחין דאבא כשמתלבשים בז"א כו'¹²⁴, וכמ"ש במק"מ¹²⁵ שם שהזעיר דומה לאבא כו'. ומוחין אלו הוא שממשיכים ע"י עבודה דוקא כו'.

124) ראה ביאורי הזהר לזהר שם (לאדמו"ר האמצעי ריב, = במקדש מלך (הובא בביאורי הזהר להצ"צ שם ע' א ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"ב ע' תתקצג ואילך. ע' תתרג).

125) = במקדש מלך (הובא בביאורי הזהר להצ"צ שם ע' תתרג).

ISBN 978-0-8266-6117-3

9 780826 661173